

UNIVERSITAT DE VIC
UNIVERSITAT CENTRAL
DE CATALUNYA

RECURSOS, FACTORS I ESTRATÈGIES PER LA INCLUSIÓ DE L'ALUMNAT SORD

Treball Final de Grau en Mestre d'Educació Primària: Menció d'Educació
Inclusiva i Atenció a la Diversitat

Martínez Blanco, Maria
Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes
Universitat de Vic- Universitat Central de Catalunya

Tutora: Itxaso Tellado Ruiz de Gauna

Curs 2018-2019

Vic, maig 2019

A tu, Enric, per fer-me suport durant aquest procés i cada moment de la meva vida. Gràcies.

Sumari

1.	Justificació de la recerca.....	6
2.	Pregunta i objectius de la recerca	7
3.	Marc Teòric.....	8
	3.2 La inclusió	8
	3.2 La llengua de signes	9
	3.3 La llengua de signes catalana	11
	3.4 La llengua oral en la Comunitat Sorda	12
	3.5 La Comunitat Sorda	13
	3.6 Metodologies i recursos per fer ús amb infants sords	15
	3.7 Tipus d'escolarització per a infants sords	21
	3.8 Altres recursos educatius per la inclusió de l'alumnat sord	23
4.	Metodologia	25
	4.1 Instruments	25
	4.1.1 L'observació	25
	4.1.2 El diari de camp	26
	4.1.3 L'entrevista	27
	4.2 Aspectes ètics	28
	4.3 Mostra dels participants	28
	4.4 Buidatge de dades	31
5.	Anàlisi de dades	31
	5.1 Recursos humans per la inclusió de l'alumnat sord	31
	5.2 La llengua de comunicació per l'alumnat sord	32
	5.2.1 La llengua de signes	32
	5.2.2 La llengua oral	34
	5.3 La modalitat d'escolarització per l'alumnat sord	34
	5.4 Estratègies i recursos per la inclusió a l'escola	35
	5.5 Factors dins l'aula per la inclusió	39
6.	Conclusions	42
7.	Limitacions.....	48
8.	Bibliografia i Webgrafia	49
	ANNEXOS	53
	9.1 Diari de camp	54
	9.2 Observació 1	55
	9.3 Diari de camp	59
	9.4 Observació 2	60
	9.5 Entrevista 1	67

9.6 Entrevista 2	72
9.7 Entrevista 3	76
9.8 Entrevista 4	82
9.9 Entrevista 5	86
9.10 Entrevista 6	92
9.11 Codificació dels instruments utilitzats	98
9.11.1 Recursos humans per la inclusió de l'alumnat sord	98
9.11.2 La llengua de comunicació per l'alumnat sord	102
9.11.3 La modalitat d'escolarització per l'alumnat sord	107
9.11.4 Estratègies i recursos per inclusió a l'escola	109
9.11.5 Factor dins l'aula per la inclusió	115

Resum

Aquest treball final de Grau dona visibilitat a l'alumnat sord i d'aquesta manera poder oferir les mateixes oportunitats d'aprenentatge i d'inclusió. Per aquest motiu s'ha realitzat un estudi per conèixer les diferents pràctiques educatives que existeixen. A partir de la part pràctica s'ha pogut conèixer la Comunitat Sorda i observar quina llengua utilitzen els infants per la comunicació, és a dir, si fan servir la llengua de signes o la llengua oral. Altrament, s'ha identificat els diferents tipus d'escola que existeixen per l'alumnat sord i quins recursos i metodologies promouen la inclusió. Finalment, amb aquest treball s'ha pogut determinar quines mancances existeixen en el nostre sistema educatiu.

Paraules claus: inclusió, llengua de signes, llengua oral, Comunitat Sorda, metodologies, recursos, tipus d'escolarització.

Abstract

This final work gives visibility to deaf students and wants to offer the same opportunities for learning and inclusion. For this reason, a study has been carried out to verify the different educational practices that already exist. In the practical part I have been able to study the Deaf Community and observe what language use deaf children use for their daily communication, that is, if they use sign language or oral language. Otherwise, the different types of school specialized in deaf students have been identified and studied, looking for their resources and methodologies in order to promote inclusion. Finally, I have been able to determine what shortcomings exist in our educational system.

Key words: inclusion, sign language, oral language, Deaf Community, methodologies, resources, type of school.

1. Justificació de la recerca

Aquest treball ha estat elaborat per la motivació que m'ha ocasionat els cursos de llengua de signes en català que he cursat fins ara. Tres anys enrere vaig apuntar-me desinteressadament al nivell A1 de llengua de signes que varen fer a la població del costat de casa meva. Gràcies a la motivació que em va transmetre em va convèncer per començar a aprendre aquesta nova llengua.

Després d'haver fet aquest petit curs em vaig animar a fer el següent que es tractava de 90 hores per així poder completar les 120 hores que es requeria per obtenir la titulació del nivell A1. L'any següent vaig seguir amb l'altre nivell consecutiu, és a dir, el A2 però aquesta vegada el vam realitzar a Vic, concretament a la Universitat de Vic on vaig tenir encara molta més passió per aquesta llengua que estava aprenent. En aquest curs vaig conèixer a un pare el qual tenia una filla sorda i era per aquest motiu pel qual estava aprenent la llengua de signes en català.

Aquest fet em va emocionar, ja que vaig viure des de ben a prop l'experiència d'aquesta família, el qual em va fer reflexionar sobre aquestes persones sordes, ja que com a totes les persones en el món necessiten comunicar-se i una minoria de la societat la sap parlar. Tot i aquest interès que em va despertar aquesta nova experiència em va commoure encara més quan vaig escoltar la cançó que el nostre company havia compost juntament amb altres músics, dedicada a la seva filla.

Nosaltres, els companys del curs, vam trobar molt emotiu aquest fet tan simbòlic i gratificant, per aquest motiu vam decidir aprendre'ns aquesta cançó que el nostre company havia compost per així poder-la signar a l'Associació de Sords de Vic, la qual estaria també present amb tots nosaltres la seva filla. Des d'aquell moment vaig adonar-me la importància que té la llengua de signes o si més no la integració i la inclusió necessària cap a totes les persones que formen la nostra societat. És cert que mai li havia atorgat tanta importància a aquestes persones sordes però des de que estic aprenent aquesta llengua veig cada vegada més essencial conèixer aquest grup de persones i aprendre els recursos necessaris, ja que com a futurs metres hem de voler anar cap al camí de la inclusió.

2. Pregunta i objectius de la recerca

Per la realització d'aquesta recerca he partit d'una qüestió inicial per així enfocar el tema plantejat:

- ❖ Quins recursos, eines, estratègies s'utilitzen en entorns educatius per promoure la inclusió de l'alumnat sord?

La investigació està centrada en entrevistes, observacions i diaris de camp en diferents entorns per poder conèixer els recursos, eines i metodologies que ofereixen als infants sords.

A més a més, per poder realitzar aquesta recerca m'he proposat un seguit d'objectius que tindrè en compte durant tota la investigació. Els supòsits plantejats són els següents:

- ❖ Descriure la Comunitat de Persones Sordes, la llengua de signes i la llengua oral
- ❖ Identificar les diferents modalitat que existeixen en el nostre sistema educatiu
- ❖ Descriure les pràctiques educatives principals
- ❖ Identificar els principals recursos, eines i metodologies per la inclusió
- ❖ Comprovar com es porten a terme aquests recursos
- ❖ Identificar les necessitats educatives que necessita tant el centre com el docent per millorar la inclusió
- ❖ Altres suports que necessita el professorat per donar resposta als alumnes sords

3. Marc Teòric

3.2 La inclusió

La inclusió es pot veure des de diferents punts de vista. González (2008) parla de l'interès pel fenomen de la diversitat i les seves implicacions en àmbit educatiu escolar, ja que s'han fet evident en els últims anys. Múltiples experiències, reflexions i investigacions han anat abordant el tema des d'una òptica de l'exclusió que amenaçaven a una gran quantitat d'alumnes en les nostres escoles. Per tant, es coincideix en reclamar una visió ampla i comprensiva de la diversitat. L'educació inclusiva va estar en els seus primers moments més focalitzada en alumnes amb necessitats educatives especials, és quan es va plantejar com un pas a la integració d'aquests alumnes en aules regulars, en l'actualitat ha ampliat la seva mirada Aiscow, Henze, Arnaiz, Echeita, Ryan, citat a González, 2018). En altres paraules, Parrilla (citada a González, 2008) parla de l'educació inclusiva com aquella que “ha ido ganando terreno como movimiento que desafía y rechaza las políticas, culturas y prácticas educativas que promueven cualquier tipo de exclusión” (p. 83).

La Generalitat de Catalunya (2015) explica que cada persona és única i singular, per tant educar comporta reconèixer que la diversitat és l'essència mateixa de la societat, i per altra banda, conèixer i comprendre les característiques i necessitats diverses dels alumnes. Per atendre aquesta diversitat cal impregnar amb aquesta idea la cultura de centre i proveir-lo dels suports personals, organitzatius, metodològics, materials i tecnològics adequats que assegurin la presència, la participació, l'aprenentatge i el progrés de tots i cadascun dels alumnes.

Per aquest motiu González (2008) parla de la inclusió amb el propòsit escolar de donar resposta a tots els infants per igual. Per tant, implica no excloure a ningú de la formació a la qual tenen dret per raons de justícia i democràcia, per això es reclama fer aquesta mirada ampla sobre la diversitat, la diferència i els fenòmens d'exclusió i es requereix que les escoles siguin entorns més equitatius i justos. Com defineix Pujolàs i Lago (citada a Generalitat de Catalunya, 2015) una escola inclusiva és aquella en la qual poden aprendre junts alumnes diferents, una escola que no exclou a ningú perquè tots els infants són diferents. Pujolàs i Lago (citada a Generalitat de Catalunya, 2015) afirmen:

L'escola inclusiva només hi ha alumnes, a seques, sense adjectius; no hi ha alumnes corrents i alumnes especials, sinó simplement alumnes, cadascú amb les pròpies característiques i necessitats. La diversitat és un fet natural, és la normalitat: el més normal és que siguem diferents (p.8).

Theoharis (citada a González, 2018) senyala que hi ha una connexió necessària entre la justícia social i la inclusió d'alumnes amb necessitats educatives especials. Aquesta primera no pot ser inclusiva si els alumnes amb necessitats educatives especials són segregats, és a dir, trets fora de la classe regular rebent un currículum i una ensenyança per separat. De la mateixa manera que l'autor Pujolàs (2012) parla que existeix una única manera per atendre junts a alumnes diferents en una mateixa aula, treballar cooperativament. D'altra banda, Flecha (2014) explica que hi ha una mesura inclusiva que ofereix als infants un suport fora de l'horari lectiu, és a dir, al migdia o després de l'escola. Aquesta alternativa proporciona ajuda a aquells infants que presenten més dificultats o reben menys suport a casa, sense la necessitat de sortir fora de classe regular.

La diversitat en ella mateixa no és una benedicció ni una maledicció. És senzillament una realitat, per tant el que realment importa és saber conviure junts (Maalouf, citada a Generalitat de Catalunya, 2015). La inclusió implica un canvi en les expectatives d'aprenentatge de l'alumnat, un reconeixement de les possibilitats d'aprendre els uns dels altres i un treball interactiu dels professionals per donar respostes adequades a les necessitats dels alumnes, a fi que tots tinguin l'oportunitat de participar, de ser valorats i d'assolir les finalitats de l'educació. L'atenció educativa als infants en un context inclusiu, requereix la implicació i el compromís dels centres per promoure les oportunitats educatives i les ajudes curriculars, personals i materials necessàries per al progrés de cadascú, assegurant-ne no només la presència i la participació, sinó també facilitant-los uns aprenentatges valuosos per dirigir-ne les vides més eficaçment (Whemeyer, citada a Generalitat de Catalunya, 2015).

Pujolàs (citada a Generalitat de Catalunya, 2015) explica que el sistema inclusiu promou l'atenció educativa a tots els alumnes però es fixa de manera especial en aquells grups que poden tenir un risc més gran de marginació o d'exclusió que requereix establir un seguiment i una actuació específics de la seva presència, participació i èxit.

3.2 La llengua de signes

La llengua de signes és una llengua que permet la comunicació i transmetre coneixement, per aquest motiu cal parlar prèviament de la comunicació. Jarque (2016) ens diu que la comunicació és fonamental en la vida de totes les persones. Aquesta serveix per relacionar-nos amb els altres, compartir les vivències, generar i transmetre coneixement, cooperar per a un objectiu comú, defensar-nos, entendre el nostre entorn, demanar ajuda, etc.

Barberà i Mosella (2013) expliquen que quan un conjunt de persones sordes no comparteixen una llengua, s'enceta una comunicació gestual que acabarà donant pas a la llengua de signes de forma gradual.

Oviedo (citat a Tovar 2004) explica que per desenvolupar la llengua de signes és necessari que hi hagi un nombre suficient de sords interactuant entre ells, per tant únicament és factible en ciutats amb un gran nombre d'habitants, per aquest motiu aquest fet no es va donar abans de l'Edat Mitjana.

La primera menció històrica de l'ús de la llengua de signes en l'educació dels sords prové de França al segle XVIII, quan Charles-Michel de l'Épée, es va donar del potencial educatiu que tenia aquest sistema quan va observar a sords pobres pels carrers de París comunicant-se a partir de signes. Per aquest motiu, Charles-Michel de l'Épée va decidir aprendre aquest nou mètode per així ensenyar a llegir i escriure en francès. Aquest conjuntament amb altres intel·lectuals estaven totalment convençuts de la perfecció i de la universalitat de la llengua francesa, per tant, de l'Épée va decidir complementar els signes de les persones sordes amb "signes metòdics" (Oviedo, citat a Tovar, 2004).

Tot i que l'ús dels signes per l'Épée no va ser l'adequada, cal dir que presentava un gran contrast molt gran en comparació a altres propostes de contemporanis com Bonet, Heinicke que defensaven l'oralització (Amaral & Coutinho, citat a Tovar 2004).

Sacks (citat a Tovar 2004) mostra com gràcies al treball de l'abat i dels altres educadors com Sicard, Bébien i Massieu, es va atorgar "edat d'or" en aquest període on es va donar sentit a la història dels sords. Van néixer escoles per sords que utilitzaven la llengua de signes local, on hi va haver grans avenços, ja que molts sords van arribar a ser professionals i molts d'ells van escriure les seves pròpies memòries i inclús altres obres.

Una mestra francesa, Lauren Clerc, va fundar al 1817, la primera escola per a sords als Estats Units juntament amb Thomas Gallaudet. Aquesta escola va ser molt important pel que fa a l'aprenentatge de la llengua de signes. Sacks (citat a Tovar 2004) afirma que els alumnes sords tenien un nivell d'alfabetització igualitari al dels oients.

En contrast, l'any 1860 tant a Europa com als Estats Units van començar a escoltar-se veus dels educadors reformistes que defensaven una educació oralista, ja que consideraven que era més adient per la integració dels sords en la societat. Sacks (citat a Tovar, 2004) exposa que aquest fet va provocar que les escoles on s'utilitzaven la llengua de signes fos rebutjada.

Laborit (citat a Tovar, 2004) explica que la principal raó del fracàs de l'oralisme es troba quan les persones sordes no tenen consolidada una primera llengua naturalment, l'aprenentatge era difícil i l'ensenyament de les habilitats escrites es va convertir en una tasca feixuga per un alt percentatge dels sords. Finalment, Tovar (2004) explica que les propostes educatives de les últimes dècades parteixen de la premissa que una nena o nen sord s'educa millor a partir d'una llengua de signes, ja que aquesta utilitza el canal de comunicació viso-gestual, en canvi les llengües orals requereixen el canal de comunicació àudio-vocal.

3.3 La llengua de signes catalana

La llengua signes catalana com a llengua de comunicació emprada per les persones sordes de Catalunya. Cal destacar Barberà i Mosella (2013) exposen que al llarg dels anys han sorgit diferents llengües de signes en diversos racons del món de forma natural, per tant aquest fet ens confirma que no només hi ha una única llengua de signes universal utilitzada. Al món s'identifiquen diverses llengües de signes a diferents països i regions, que al seu torn presenten varietat i riquesa dialectal. Les llengües de signes són llengües amb unes propietats gramaticals necessàries i la seva estructura gramatical no té relació amb les llengües orals amb els quals comparteixen el territori.

Com és el cas de Catalunya, per exemple, la llengua de signes catalana (LSC) és una llengua natural que utilitzen les persones sordes i sordcegues del territori català i no presenta cap dependència gramatical del català parlat o escrit, únicament prové de la zona on es parla (Barberà i Mosella, 2013).

Barberà i Mosella (2013) afirmen que els signes no són unitats globals ni es poden descompondre, sinó que presenten una estructura interna. La llengua de signes catalana està formada per cinc paràmetres formatius; la configuració, l'orientació, el moviment, el lloc d'articulació i el component no manual.

La configuració de la mà és la forma que adopten els dits per realitzar un signe. L'orientació del palmell i dels dits consisteix en la direcció del palmell de la mà i la direcció cap on apunten els dits. El moviment del signe consisteix en la forma, direcció i recorregut del moviment que es produeix a l'hora d'efectuar el signe. El lloc d'articulació del signe és la zona de l'espai i del cos del signant on es realitza el signe. Finalment, el component no manual consisteix en els elements articulats a través de l'expressió facial, el moviment del cap i/o el tronc, així com els moviments a través dels llavis poden derivar-se de la paraula de la llengua oral o bé no tenen res a veure amb la llengua parlada (Barberà i Mosella, 2013).

Segons la Generalitat de Catalunya (2014) ens diu que de la llengua de signes catalana (LSC) és la llengua de les persones sordes i sordcegues signants de Catalunya. És una llengua natural de modalitat gestual i visual que l'utilitza un col·lectiu de persones signants com a sistema lingüístic de comunicació social i cultural.

Jarque (2016) defineix la llengua de signes catalana com;

És la llengua emprada per la comunitat de persones sordes i sordcegues de Catalunya. És una llengua natural, és a dir, no ha estat creada o inventada per professionals de l'educació o la sanitat, sinó que s'ha desenvolupat en la conversa entre persones signants (p.16).

La llengua de signes catalana com totes les llengües ha evolucionat des del seu inici i continua evolucionant constantment. Aquesta té influència amb altres llengües de signes i orals i així incorpora progressivament conceptes i nous signes d'acord amb la societat del coneixement i la comunicació actuals (Jarque, 2016).

Com bé ens exposa l'Enciclopèdia Catalana (2018) des de finals de segle XIX hi ha constància que existeix la llengua de signes catalana que és diferenciada de la llengua de signes castellana, valenciana i de la balear.

La llengua de signes no va ser reconeguda oficialment a Catalunya fins al 1994 quan el Parlament de Catalunya va aprovar una proposició no de llei de la Llengua de Signes. L'any 2005, es va incloure a l'Estatut un article en què s'instava que es garantís l'ús d'aquesta llengua i la igualtat de les persones sordes que optessin per usar-la (Enciclopèdia Catalana, 2018).

Muñoz (2010) exposa que després de molts anys de lluita i reivindicacions, les persones usuàries de la llengua de signes van aconseguir el reconeixement d'aquesta el 28 de juny del 2007 amb rang de llei de l'Estat espanyol: "Ley por la que se reconocen y regulan las lenguas de signos españolas y se regulan los medios de apoyo a la comunicación oral de las personas sordas, con discapacidad auditiva y sordociega (publicada al BOE con a Llei 27/2007, del 23 de octubre)" (p.21).

Cal tenir en compte que l'objectiu d'aquesta recerca no és conèixer la llengua de signes però és un vincle molt important per afavorir la comunicació entre aquests alumnes sords.

3.4 La llengua oral en la Comunitat Sorda

La llengua oral en diferents contextos és rellevant per l'aprenentatge. Vigotsky (citada a Fernández i Pertusa, 1999) parla del llenguatge com la forma de comunicació i de

representació que permet el desenvolupament cognitiu. Vigotsky i Dyson (citats a Fernández i Pertusa, 1999) argumenten que el llenguatge escrit té molta relació amb la llengua oral, ja que tots dos s'enceten socialment.

Segons Alegría i Domínguez (2009) els implants coclear (IC) és una ajuda tècnica que transforma les manifestacions acústiques en elèctriques i això fan que s'estimuli el nervi auditiu. Els nens i nenes han de reconèixer i associar la informació auditiva que proporciona aquest ajut tècnic. D'aquest mode, afavoreix a la percepció de la parla i produeixen representacions fonològiques de les paraules que influirà positivament a la lectura.

Domínguez (2009) afirma que els nens i nenes que han aconseguit audició són beneficiats a l'hora de fer produccions orals i escrites. L'ensenyament de la llengua oral es pot realitzar a partir de diferents mètodes o estratègies, concretament àudio-oral o de manera visual per comprendre certes estructures de la llengua oral. Segons Domínguez (2009) és molt important l'ensenyament clar, sistemàtic, precís i el més aviat possible del llenguatge oral.

Leybaert i Colin (citats a Alegría i Domínguez, 2009) senyalen que és molt important considerar característiques multimodals de la percepció de la parla. Cal dir, que l'estimulació produïda amb els IC no és tan precisa com els senyals acústics obtinguts naturalment com ho fan els oïents.

Grosjean (2000) argumenta que la llengua oral, principalment en la seva modalitat escrita, és un gran vincle per adquirir coneixements, ja que majoritàriament tot el que aprenem es transmet a través de l'escriptura. A més a més, l'èxit acadèmic del nen i nena sorda i dels seus reptes professionals tindran una gran influència depenent del domini de la llengua oral en la seva modalitat escrita i possiblement en la modalitat parlada.

3.5 La Comunitat Sorda

La Comunitat Sorda és un col·lectiu de persones el qual comparteixen un mateix tret característic, la sordesa. Jarque (2016) explica que les llengües de signes són un vehicle de comunicació de moltes persones amb sordesa, que constitueixen un col·lectiu heterogeni. Les persones amb sordesa podem emprar audiòfons o bé implants coclears, també poden beneficiar-se d'uns altres suports que afavoreixen l'audició com és el cas del bucle magnètic.

Tot i això, hi ha persones amb sordesa que prefereixen comunicar-se i accedir a l'educació a través d'una llengua en la modalitat parlada i/o escrita. A més a més, també

hi ha persones sordes que accedeixen a la comunicació a través de la modalitat signada. Aquesta última situació és essencial tenir en compte si el seu desenvolupament ha tingut lloc en contextos on la utilització d'una llengua de signes ha estat un mètode ric i sistemàtic. Aquestes persones sordes que han adquirit de forma precoç una llengua de signes segueixen unes etapes d'adquisició molt similars a l'adquisició d'una llengua parlada (Jarque, 2016).

Aquest grup de persones comparteixen tots una mateixa característica identificable, la sordesa, per això Padden (citada a Palacio, 2015) la defineix de la següent manera:

Una comunitat sorda és un grup de persones que viuen en una localitat concreta, comparteixen objectius comuns i, de diferents maneres, treballen per aconseguir aquests objectius. Una comunitat sorda pot incloure persones que no són sordes, però que reforcen activament els objectius de la comunitat i treballen amb els sords per aconseguir-los (p.29).

Frigola (2010) defineix comunitat com a grup de persones amb unes característiques comunes que comparteixen uns mateixos sentiments de pertinença, uns interessos semblants i un idioma i identitat.

La comunitat és un col·lectiu social, cultural i lingüístic que està format principalment per aquelles persones sordes que han après la llengua de signes com a nativa. A més a més, també hi formen part aquell grup de persones oïents competents amb aquesta llengua i amb un coneixement de les característiques d'aquest col·lectiu.

Muñoz (2010) exposa que el col·lectiu de persones usuàries de la llengua de signes consideren que la sordesa és una diferència, no una malaltia ni una deficiència. Aquests no la reconeixen com una discapacitat per la pèrdua auditiva sinó com des del punt de vista d'una capacitat.

La realitat de les persones sordes és el bilingüisme i el biculturalisme, ja que a més de tenir una llengua i cultura pròpia, creixen en famílies i es troben envoltades de societats d'oïents amb una llengua i una cultura diferents. És per aquest motiu que aquest fet implica que cada vegada més es valora el paper de la llengua de signes en el desenvolupament personal i social de les persones sordes (Muñoz, 2010).

Jarque (2016) explica que la majoria de llengües de signes són llengües minoritàries, ja que no hi ha molta gent que la parli o més ben dit, que la signi. Això és conseqüència de qual la llengua de signes ha estat associada tradicionalment a una discapacitat, la sordesa i per tant, només s'ha considerat útil per a les persones que no podien adquirir la llengua oral de forma automàtica.

Tanmateix, Gras (citada a Barberà i Mosella, 2013) explica que molt sovint les comunitats sordes estan inserides en societats on la gran majoria de la població és oient i normalment es desconeix el fet de ser sord i per aquest motiu, tampoc es coneix la seva cultura i la llengua. Altrament, cal destacar que la llengua de signes no es consideri com a llengua pròpia en molts estats, per tant afecta que no estigui legislat el seu ús i no es contempli com a llengua de l'estat o regió en els assumptes públics, com l'administració i la política.

La Federació Mundial de Sords i la Unió Europea de Sords defineixen les Persones Sordes (majúscules) com aquelles que utilitzen la llengua de signes com a primer mitjà de comunicació i s'identifiquen amb altres persones sordes (minúscula) com a persones que no escolten i mostren indiferència a la llengua de signes. Frigola (2010) exposa que el primer terme per nomenar al conjunt de Persones Sordes va ser el mot "mut" degut a la incapacitat de respondre a un estímul auditiu. La segona terminologia que es va assignar va ser "sordmut" aquesta denominació considerava que la seva sordesa provocava la incapacitat de resposta. Seguidament, es va considerar que el mot "sord", en prendre consciència que la discapacitat es fixava únicament en l'audició tot i que existissin implicacions en la parla. Després de molt de temps fent ús del nom "sord" es canvia el terme a "Persona Sorda" el qual encara s'utilitza en l'actualitat.

3.6 Metodologies i recursos per fer ús amb infants sords

Els diferents recursos, eines i metodologies permeten la inclusió de l'alumnat sord. Valmaseda (1994) diu que a l'hora de plantejar estratègies d'ensenyança amb alumnes sords és important tenir en compte quin és el canal sensorial amb el qual els infants es basen per accedir a la informació. Es poden distingir dos tipus d'alumnat, aquells que poden accedir a la informació a través del canal auditiu i els altres han de rebre el coneixement pel canal visual. A continuació comentarem algunes estratègies que poden afavorir el procés d'ensenyament i aprenentatge dels alumnes sords en l'aula.

Com bé diu Lombart (2007) "L'alumnat sord té un *handicap* en relació als seus companys que hi senten: No està en igualtat de condicions per rebre les informacions orals, i sovint també escrites, que es donen a l'aula" (p.48).

Aquestes diferències estan relacionades no només en la pèrdua auditiva sinó pel que fa a les seves característiques personals i familiars. Per tant, el o la mestra ha de tenir present una sèrie d'estratègies per afavorir a l'infant sord.

Primerament, l'alumnat sord ha de tenir suport logopèdic per part del CREDA (Centre de Recursos Educatius per Deficients Auditius) o del mestre d'Audició i Llenguatge. A

més a més, aquell alumnat que hagi escollit la modalitat bilingüe tindran intèrprets de LSC (Llengua de Signes Catalana) a l'aula el qual romandrà tota o bona part de la jornada lectiva. Domínguez (2009) exposa la docència de mestres sords on aquests transmetin la seva visió sobre les persones sordes i siguin competents amb la llengua de signes per comunicar idees abstractes als seus alumnes i a poc a poc aquests infants construeixin la seva identitat. Tot i així, altres persones oients poden dominar aquesta llengua per així, ajustar-se, parafrasejar o reformular en funció de les necessitats de l'interlocutor.

Alasim (2018) indica que una bona estratègia per millorar la cohesió de grup és proporcionar classes de llenguatge de signes als estudiants perquè aprenguin el llenguatge bàsic i comunicar-se amb els alumnes sords i amb dificultats auditives.

A continuació hi trobem unes orientacions que poden ser de gran utilitat tant per a la modalitat oral com per la bilingüe, ja que ens exposen situacions reals dins l'aula inclusiva. Per tant, aquests recursos garanteixen que l'alumnat sord pugui aspirar a aconseguir la màxima informació possible.

Pel que fa a la ubicació de l'alumnat sord, Lombart (2007) explica que és un aspecte molt important a tenir en compte, ja que l'alumne sempre ha de poder mirar sempre a la cara del mestre i la dels seus companys quan parli per així afavorir la lectura labial i l'expressió del rostre i del cos. A més a més, és convenient que aquest estigui situat a prop i de cara al mestre o de la logopeda i que aquest pugui veure-la de cintura cap amunt. En el cas que hi hagi més d'un infant sord és essencial que estiguin asseguts junts perquè puguin utilitzar el servei d'interpretació i puguin interactuar entre ells, és per això que cal que siguin un al costat de l'altre. D'altra banda, Valmaseda (1994) afirma que la interacció amb els companys és molt favorable. La cooperació entre iguals afavoreix als aprenentatges, sobretot enriqueix a l'alumnat sord. A més a més, cal que els alumnes oients integrin als seus companys i tinguin en compte les estratègies comunicatives per facilitar l'aprenentatge. Aquests infants sords han de tenir la possibilitat d'interactuar per igual amb companys sords com amb oients. Alasim (2018) exposa que l'alumne sord tindrà més dificultats socialment, ja que sempre estarà ocupat veient a l'intèrpret o al mestre. Per aquest motiu serà més difícil que participi en les preguntes que es plantegen durant la classe, per tant seria bo que es deixés més temps per respondre. L'intèrpret té un paper molt important, ja que facilita l'aprenentatge dels alumnes sords i lidera la discussió entre els mestres, els alumnes sords i oients perquè es puguin comunicar.

Tot i això, Alasim (2018) explica que una estratègia molt favorable per tal de millorar la participació i la interacció dels estudiants sords, és proporcionar classes de llenguatge de signes als estudiants oients per aprendre el llenguatge bàsic i ser capaç de comunicar-se amb els companys sords. A més aquests infants oients acostumen a tenir una bona predisposició davant d'aquesta nova llengua, ja que la veuen molt diferent.

Lombart (2007) diu que és convenient que la distribució de l'alumnat sigui per grups de taules, ja que si és en fileres, no podrà veure als seus companys. Tot i això, cal que estigui les primeres fileres per veure a la mestra però no necessàriament ha de ser la primera, ja que tindrà inconvenients, com per exemple tindrà poc o gens l'ambient respecte les reaccions dels companys. En canvi, Dodd – Murphy i Mamlin (citats a Al-Dababneh, Al-Zboon i Akour, 2016) parla de distribuir l'alumnat a l'aula a partir de seients semicirculars.

Valmaseda (1994) parla que les condicions per l'aprenentatge haurien de ser modificades perquè els alumnes amb dificultats auditives puguin participar en les activitats d'ensenyament-aprenentatge. És per aquest motiu que s'han d'optimitzar les condicions acústiques i d'il·luminació de l'aula, tenir en compte la ubicació de l'infant i tenir present les ajudes tècniques que se li poden oferir. Lombart (2007) afegeix que és important que l'infant sord estigui assegut de manera que la llum diürna li vingui d'esquena, ja que la llum que li vingui de cara al mestre queda a contrallum i li dificultarà la lectura labial. A més a més, aquest ha d'estar situat en zones poc sorolloses de l'aula, per poder captar el màxim d'informació, ja que les aules situades en fonts sorolloses constant, poden dificultar a aquells alumnes que tenen pèrdua auditiva.

Tanmateix, Lombart (2007) reclama que cal que l'interpret disposi d'una pissarra contigua a la de l'aula, ja que necessitarà escriure paraules difícils o desconegudes per a l'alumnat sord en una pissarra pròpia que no interfereixi amb la general. Els companys que es situen al costat d'aquests alumnes sords poden ajudar-lo a l'hora de prendre apunts o en orientar en moments determinats. Aquest alumne no és necessari que sempre sigui el mateix perquè no només caigui la responsabilitat sobre un únic infant, a més ha de ser un rol que sigui pactat per ambdues persones per així no crear una situació incòmoda. A més a més, si un alumne té més dificultats auditives en una oïda que en l'altre, cal que es tingui en compte a l'hora d'ubicar a l'alumne cap al mestre i als companys per així rebre millor la informació.

Pel que fa a la ubicació del mestre a l'aula, Lombart (2007) recomana que el mestre es situï a prop de l'alumnat sord. L'interpret a l'aula s'ha d'ubicar al davant de l'aula en el

mateix pla que la mestra perquè l'alumnat sord pugui adreçar la mirada a un o altre segons les circumstàncies.

Una de les estratègies que Lombart (2007) explica és que tant el mestre com l'interpret han d'evitar en tot moment parlar d'esquena quan s'escriu a la pissarra, tornar-se cap a ella parlant o parlar amb la mà tapant la boca. A més a més, la barba i els cabells llarg damunt la cara dificulta una lectura labial, per tant es suggereix tenir en compte aquests aspectes per poder observar l'expressió de la cara i de tot el cos. Tanmateix, és molt important prevenir la llum d'esquena o parlar a l'alumnat tenint una finestra darrera perquè la cara enfosquida també dificulta o impedeix la lectura labial. Sense claror no es pot llegir els llibres del mestre ni veure l'interpret. Finalment, cal que el mestre no porti ulleres fosques o reflectants a l'aula, ja que la mirada té un gran valor comunicatiu.

Lombart (2007) manifesta que les condicions de l'alumne també cal tenir-les en compte és per això que és necessari comprovar que funcionen els audiòfons de l'alumne abans de començar una activitat, ja que portar un audiòfon dificultarà en rebre la informació. Al contrari, Cawthon (2014) creu convenient fomentar la responsabilitat en l'alumnat sord, és per això que ells mateixos s'han d'encarregar que l'audiòfon o l'implant porti piles noves o portar de recanvi. Tot i això, Lombart (2007) recomana començar a parlar quan l'alumnat sord estigui mirant o s'ha de reclamar la seva atenció donant petits tocs a la taula o movent la mà en el seu espai visual, ja que sense atenció visual no hi ha comprensió de la informació. També s'ha d'evitar interposar objectes o persones enmig de l'alumnat sord, ja que dificultarà la visibilitat d'aquest.

Tot i això, Lombart (2007) argumenta que hi ha llibres de text i altres escrits poden no ser del tot accessibles a l'alumne sord, ja que probablement no entén tot el que llegeix degut a la manca de lèxic o a les estructures de frase complicades. Tanmateix hem de tenir present el *handicap* de l'alumne sord, ajudar-lo en les seves limitacions, valorar en el seu esforç i aspectes positius, ja que és la manera de visualitzar que el seu estatus és exactament el mateix que el dels alumnes oïdors. Altrament, s'ha de tenir en compte que l'alumnat sord pot patir més fatiga i/o necessita desconnectar depenen el moment, ja que la capacitat d'atenció d'un alumne sord és més fluctuant que la d'un oient perquè és molt feixuc haver d'esforçar-se sempre per entendre la informació.

Valmaseda (1994) escriu que és fonamental tenir en compte que certes decisions metodològiques i organitzatives seran facilitadores no de l'aprenentatge dels alumnes sords, sinó de qualsevol alumne. Per tant, s'ha d'implementar una metodologia flexiva que permeti a tot l'alumnat a seguir un aprenentatge actiu. És per això, que Lombart (2007) parla que l'alumnat sord ha de participar en les activitats de grups i convidar-lo

en la mateixa mesura que els oïdors responguin preguntes oralment o amb signes. Alasim (2018) també afirma que el mestre ha d'intentar involucrar-se amb l'alumne sord, fent preguntes o bé, animant-los a participar. Per aquest motiu Vygotsky (citada a Alasim, 2018) explica que és important que el mestre organitzi l'aula perquè els estudiants participin i interactuïn socialment entre ells. El docent pot dissenyar activitats en grups reduïts, per tal d'afavorir aquesta interacció. Per tant, cal oferir les mateixes oportunitats d'expressió que als companys oïdors. Quan l'interpret tradueix oralment allò que expressa l'alumne sord o quan el mestre se li adreça oralment, és millor mirar directament a l'alumne i no a l'interpret, ja que és amb l'alumne amb qui s'esdevé la conversa (Lombart, 2007).

També és convenient que els companys oïdors coneguin les repercussions de la sordesa pel que fa a la comunicació i a la gestió de la informació. Per tant és essencial que sàpiguen com s'han d'adreçar al seu company sord.

Per una altra banda, Lombart (2007) explica les estratègies per facilitar la comprensió de la informació oral. Per tant, és necessari parlar tranquil·lament, sense accelerar però tampoc sil·labejant, ja que parlar massa ràpid dificulta les possibilitats de comprensió i fer transicions per indicar qualsevol canvi de tema. Una de les estratègies és parlar amb frases completes i gramaticalment correctes, evitant les estructures complicades. Tot i això, cal expressar-nos de manera clara sense exagerar els trets distintius dels fonemes, ja que això distorsionaria el discurs de l'aula. A més a més, es recomana evitar l'argot i les frases fetes, ja que l'alumnat sord tendeix a interpretar les frases en sentit literal. Valmaseda (1994) recomana adaptar el material per afavorir l'aprenentatge als infants sords. Cal tenir en compte que molt sovint es modifica el material al text escrit i no som conscients que moltes vegades aquests textos no són adequats degut a la diferència que hi ha entre l'edat cronològica i l'edat corresponent al nivell lingüístic.

Un altre aspecte important del qual Lombart (2007) parla és de reformular les frases quan l'alumne sord no ho ha entès, expressant la mateixa idea amb diferents paraules, com per exemple utilitzant lèxic més bàsic o més fàcil per la lectura labial. Per fer explicacions llargues és adequat utilitzar imatges de seqüència curta per així visualitzar les idees i evitar moltes llacunes de comprensió. És important que l'infant pugui veure els recursos visuals i simultàniament la cara del docent, ja que és difícil atendre visualment dos llocs al mateix temps. Tanmateix, el mestre ha de ser un model lingüístic, per a l'alumnat sord i per a l'alumnat oïdor. Tant el docent com l'interpret ha de remarcar les paraules claus d'una explicació oralment i per escrit sobretot si són paraules noves,

és per això que és essencial situar a l'alumnat en el tema del què es parla i així donar-li l'oportunitat posterior de conèixer o ampliar el significat.

Valmaseda (1994) diu que els alumnes sords han de sentir-se en tot moment acceptats i capaços d'aprendre. Per tant, el paper del professor juga un paper molt important en aquest àmbit. És cert que moltes vegades les escoles no estan preparades perquè una nena o un nen sord estigui escolaritzat i per tant, no es veuen capaços d'ensenyar a aquests infants. Williams i Finnegan (citats a Al-Dababneh, Al-Zboon i Akour, 2016) afirmen que els mestres han de ser conscients de les diferències i factors per l'ensenyament de l'infant. Les seves capacitats intel·lectuals són similars a la dels seus companys oients, però poden tenir alguna dificultat durant el procés d'escriptura, lectura i d'escolta a l'hora de comunicar-se amb altres. Per tant, tal com indiquen Luckner, Carter, Scheetz i Martin (citats a Al-Dababneh, Al-Zboon i Akour, 2016) és necessari que els mestres desenvolupin competències específiques per poder diferenciar instruccions quan hi ha nens i nenes sords en una classe. Concretament cal tenir en compte la preparació i presentació del temari, adaptació de les instruccions i modificacions dels mètodes i organització de l'aula. Alasim (2018) també explica que és molt important que els mestres tinguin experiències prèvies amb infants sords, ja que si aquests presenten moltes inseguretats, es posaran nerviosos quan han de gestionar les classes amb aquest alumnat sord. A més a més, també es donen casos on l'actitud del mestre és negativa respecte als infants amb dificultats auditives i això els perjudica als infants. Moltes vegades els professors que no donen importància aquest alumnat i això els repercuteix, ja que fan que els alumnes oients tinguin menys interès per aquests nens i nenes, ja que els companys segueixen les actituds dels mestres. Per això Alasim (2018) afirma que els i les mestres que tenen actituds positives, tracten als alumnes sords com a membres vitals és per això que els alumnes no sord també segueixen el mateix model, i la interacció és més favorable entre ells.

A més a més, l'escola ha de proporcionar situacions d'èxit i potenciar el reforç positiu d'aquells alumnes sords. Lombart (2007) mostra una sèrie d'estratègies per assegurar que l'alumne ha rebut la informació. Primerament, és fonamental en l'alumnat sord preguntar tots aquells dubtes que se li plantegen, moltes vegades no ho fan per timidesa o per evitar molestar al mestre. Tot i això, cal verificar que els alumnes sords entenen les idees principals que s'expliquen fent alguna pregunta relacionada amb el tema, seria molt bo poder explicar-li una síntesi sobre el que s'ha parlat o sinó proporcionar-li un resum escrit. És molt important que la informació s'anticipi els continguts que es volen explicar o bé amb posterioritat a l'activitat. Valmaseda (1994) argumenta que és convenient explicitar a l'alumnat el procés d'ensenyament, és a dir que l'alumnat sàpiga

en tot moment què es treballarà, de quina manera, quines activitats es portaran a terme i com s'avaluarà. Tots aquests ítems esmentats són molt important quan els infants són oients però ho és molt més quan l'alumnat és sord, ja que té menys possibilitats d'accedir a la informació, per tant l'infant pot estar més desorientat i pot tenir més neguit per saber que és el que succeeix al seu entorn. Aquesta informació pot oferir-se de manera escrita, signada, a través il·lustracions, etc.

Domínguez (2009) exposa que hi ha diferents recursos que poden facilitar l'accés als alumnes sord a l'hora de fer activitats com per exemple, materials visuals, subtítols o recordatoris escrits. Valmaseda (1994) explica que la informació ha de ser presentada a l'alumne sord de manera visual per exemple, a través de diagrames, esquemes, text escrit, visualització de vídeos, etc. En la mateixa línia, Lombart (2007) diu que cal escriure en la pissarra aquella informació essencial que requereix una acció o una responsabilitat per part de l'alumnat i s'ha de propiciar activitats que facilitin la màxima participació de l'alumnat, realitzant activitats d'observació, manipulació, experimentació, etc., ja que aquesta mena d'activitats proporcionen més informació i un aprenentatge més consolidat. Valmaseda (1994) explica que els nens i nenes sords aprenen millor quan estan implicats activament en l'aprenentatge. Per tant, és important potenciar l'experiència directa promovent activitats d'exploració, observació, investigació, etc.

Finalment, De Mora Litrado (2017) exposa que és necessari que la família estigui totalment preparada per oferir els recursos i les ajudes educatives al seu fill o filla sorda, per així aconseguir l'estimulació primerenca per afavorir la seva posterior inclusió. Un altre factor clau del qual Lombart (2007) parla és de fer reunions amb la família de l'alumne sord per tal de compartir informacions i estratègies comunes, ja que aquesta és un factor clau en el procés de desenvolupament lingüístic i de socialització de l'alumne. A més a més, cal programar reunions amb els pares i amb els professionals que estan implicats en l'atenció específica de l'alumne, ja que la relació fluida i habitual amb els pares o persones implicades tenen un paper molt important. En els casos on la família de l'alumne és sorda s'ha de sol·licitar un intèrpret durant la reunió, per tal d'interpretar tot allò que s'està dient a la reunió.

3.7 Tipus d'escolarització per a infants sords

L'escolarització és un factor que cal tenir molt en compte per a la inclusió de les persones sordes en la societat. Per tal d'oferir una igualtat d'oportunitats cal replantejar quins són els diferents tipus d'escolarització que es poden trobar en el nostre sistema educatiu i valorar-los per escollir el més adequat.

Gotzens (2001) indica que al nostre sistema educatiu existeixen diverses modalitats educatives, tant des del punt de vista organitzatiu com del sistema comunicatiu.

En relació amb aspectes organitzatius existeixen tres tipus de modalitats; l'escola específica per a alumnes sords, la integració escolar en un centre per a alumnes oients i la mixta (Gotzens, 2001).

La primera modalitat que Gotzens (2001) esmenta fa referència a una escola el qual tots els alumnes estan afectats per la sordesa. En aquesta escola assisteixen alumnes on la gran majoria pateixen sordeses profundes, alguns d'ells mostren dificultats a l'hora d'oralitzar, és per això que necessiten un sistema de comunicació amb el llenguatge de signes. Cal destacar que assisteixen infants sords sense aquestes dificultats esmentades anteriorment, fills de pares sords que prefereixen per als seus fills un centre específic, i també infants sords de famílies oients que han triat aquesta opció lliure en aquesta modalitat organitzativa.

La segona modalitat es tracta de la integració escolar en un centre per a alumnes oients on la política d'integració educativa es va iniciar l'any 1980 on els alumnes sords estaven escolaritzats en centres específics. Dins d'aquesta modalitat esmentada es pot donar per una banda, la situació "individual", on l'infant sord és l'únic deficient auditiu de l'escola, o bé en un "petit agrupament", és a dir, diversos alumnes amb sordesa conviuen en una mateixa aula. Aquesta última situació, l'infant durant unes hores determinades, depenen del grau de pèrdua auditiva i les dificultats d'aprenentatge, surt de l'aula per rebre una atenció més individualitzada i sessions de logopèdia (Gotzens, 2001).

La modalitat mixta és aquella on l'alumnat sord està escolaritzat en temps parcial en una escola ordinària, amb una modalitat d'integració i la resta del temps a una escola específica per a infants sords (Gotzens, 2001).

Cal destacar que Ramírez (2010) exposa una altra modalitat diferent, la qual és assistir a l'aula d'Educació Especial en un centre ordinari. En aquesta modalitat s'atén a l'infant que presenta necessitats educatives especials i per tant s'adapten els objectius segons les característiques de l'alumnat. Per tant, l'alumnat escolaritzat en aquesta modalitat generalment presenta altres dificultats d'aprenentatge.

Una vegada es coneix la situació lingüística i comunicativa és necessari planificar com serà la intervenció tot i tenint en compte determinats factors com per exemple, la intensitat i duració del procés educatiu i la capacitat intel·lectual de l'infant. Gotzens (2001) distingeix quatre modalitats comunicatives; la oral, bimodal o oral signat, la bilingüe i la comunicació total.

La modalitat comunicativa oral és aquella la utilització de la llengua oral com l'únic mètode de comunicació. Gotzens (2001) diferencia algunes variants, com per exemple l'oral pur, és a dir, els únics suports són la lectura labial i l'aprofitament de restes auditives. La "paraula complementada" és un codi gestual per facilitar la lectura labial i disminuir l'ambigüitat que es produeix, ja que és molt difícil diferenciar sons que es pronuncien en el mateix punt d'articulació.

La bimodal o oral signada és aquella que el codi de la comunicació és la llengua oral acompanyada simultàniament de la llengua signada. En aquesta modalitat es pot fer ús del llenguatge de signes de la Comunitat Sorda o bé d'altres que són elaborats exclusivament per aquesta modalitat. L'objectiu és fer visible les paraules de manera que es pugui observar una relació amb la llengua oral de la signada. Aquest mètode pot ser aplicat estrictament, és a dir atorgar un signe per a cada paraula o bé, es pot més superficial (Gotzens, 2001).

Gotzens (2001) exposa que la modalitat bilingüe fa ús del llenguatge de signes de la Comunitat Sorda i la llengua oral de la comunitat oient, per tant són les dues llengües d'intervenció i aprenentatge. La llengua de signes és una llengua completa, amb unes característiques determinades, un codi de transmissió diferent de la llengua oral on es tracta del llenguatge preferent i vehicular d'aprenentatge. D'altra banda, la llengua oral també s'aprèn amb la intenció que els alumnes sords aprenguin a parlar i a entendre els oients per així afavorir la convivència i la integració social.

Finalment, Gotzens (2001) explica que la comunicació total té l'objectiu d'aconseguir al màxim la comunicació i l'intercanvi d'informació amb l'infant sord per així expressar-se tan aviat com sigui possible. És fonamental que la lectura i l'escriptura sigui un aprenentatge que s'adquireixi, ja que un major domini d'aquestes afavoriria als dèficits d'informació que les persones sordes poden patir. És per això que es permet combinar tècniques, recursos i modalitats comunicatives.

3.8 Altres recursos educatius per la inclusió de l'alumnat sord

Hi ha altres recursos educatius que permeten que l'alumnat sord pugui accedir més fàcilment a la informació. Per una banda, la Comissió d'Educació (2013) exposa que el CREDA (Centre de Recursos Educatius per Deficients Auditius) és un servei educatiu específic propi del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. Aquest dona suport educatiu i de logopèdia als centres educatius on l'infant escolaritzat té greus dificultats d'audició, llenguatge i/o comunicació. Hi ha un total de 10 CREDA's que es troben repartits en les diferents delegacions territorials en el nostre país català.

A més a més, aquest orienta, assessora i proporciona informació a les famílies sobre les possibilitats educatives i lingüístiques en funció de les proves de valoració auditiva, comunicació i psicolingüístiques. Segons el Departament d'Ensenyament els CREDA estan formats per logopedes i psicopedagogs que actuen en relació a l'alumnat sord.

Pel que fa a la llengua de signes catalana i la modalitat bilingüe està poc considerada pels CREDA i des de l'Administració educativa. Es manifesta poc interès i poca sensibilitat envers la llengua de signes com una llengua més, una llengua que és totalment inclusiva per l'alumnat sord i amb la qual pot ser un recurs més per a la comunicació, socialització i als aprenentatges (Comissió d'Educació, 2013).

Segons la Generalitat de Catalunya (2019) els SIAL (suports intensius a l'audició i llenguatge) són ajudes professionals que contribueixen a l'escolarització dels alumnes amb discapacitat auditiva severa i pregona que requereixen un equipament singular i una especialització professional en centres ordinaris. Per tant, aquests juntament amb el CREDA proporcionen accions d'alta intensitat i llarga durada en atenció a les singularitats de cada alumne amb discapacitat auditiva.

Segons la Generalitat de Catalunya (2019) les escoles poden disposar de mestres especialistes d'audició i llenguatge (MALL) per així atendre aquells infants que presenten dificultats de comunicació, de parla o de llenguatge.

Tot i així, el centre ha de disposar de l'assessorament dels professionals dels serveis educatius i del CREDA de l'àrea territorial corresponent per donar suport sobre les actuacions que cal dur a terme amb cada alumne.

Segons la Generalitat de Catalunya (2019) el Departament d'Ensenyament ofereix el servei d'interpretació en llengua de signes catalana als nens i nenes amb sordesa que estan escolaritzats a Catalunya en la modalitat bilingüe on les llengües vehiculars són la llengua oral i llengua de signes catalana. El suport d'un intèrpret en llengua de signes catalana dins de l'aula permet que l'alumne sord pugui tenir accés lingüístic als continguts curriculars, així com que se li faciliti la traducció de les preguntes o comentaris mitjançant la traducció simultània.

Aquest servei és complementari al suport que el CREDA proporciona juntament amb els centres educatius, ja que s'adapten a les necessitats educatives d'aquests alumnes. L'Intèrpret Llengua Signes Catalunya forma part del conjunt de mesures i suports d'atenció a la diversitat que les escoles poden oferir per facilitar l'accés al currículum als alumnes amb sordesa (Generalitat de Catalunya, 2019).

La Memòria 2017 FESOCA (2017) exposa que la Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA) és una organització no governamental (ONG) sense ànim de lucre que va ser fundada l'any 1979 i continua realitzant la seva activitat i oferint els seus serveis fins a l'actualitat. Aquesta representa a la Comunitat Sorda Catalana i a les seves associacions afiliades.

La FESOCA és una entitat declarada d'utilitat pública des de l'any 2006. El Ministeri de l'Interior, va declarar d'utilitat pública a la Federació de Persones Sordes de Catalunya, prèvia presentació de sol·licitud per part de l'entitat, publicant-se al BOE a l'ordre INT/3327/2006. Els objectius d'aquesta es basen en la representació i la defensa dels drets de les associacions i de totes aquelles persones sordes per aconseguir la integració i la participació en la societat on vivim (Memòria 2017 FESOCA, 2017).

Actualment hi ha 30 associacions de persones sordes afiliades i entitats col·laborades i a més a més, forma part com a membre ordinari de la Confederació Estatal de Persones Sordes (CNSE) i del Comitè Català de Representants de Persones amb Discapacitat (COCARMI).

4. Metodologia

Per realitzar la meua cerca em vaig centrar en el paradigma interpretatiu i el qualitatiu. Per una banda, vaig fer servir l'observació i el diari de camp que es van utilitzar simultàniament, és a dir, en els mateixos entorns. D'altra banda, l'entrevista, es va utilitzar com a tercer instrument.

Amb aquests tres tipus de recollida de dades, vaig voler investigar diferents realitats, és a dir com diverses persones sordes, professionals sobre l'alumnat sord i famílies porten a terme la meua pregunta investigada.

Els objectius que em vaig proposar eren conèixer els diferents contextos, descriure i comprendre les realitats. D'aquesta manera, s'han obtingut diferents dades per així poder identificar recursos, factors i estratègies que garanteixen la inclusió de l'alumnat sord en diferents centres i modalitats comunicatives. Finalment, s'ha comparat la informació cercada amb les pràctiques investigades.

4.1 Instruments

4.1.1 L'observació

Aquesta tècnica és probablement la més antiga i la més utilitzada a causa a la facilitat que comporta aquest instrument, ja que és la forma més directa i immediata de conèixer

els fenòmens gràcies al coneixement humà que ens permet observar i percebre tot allò que ens envolta.

Campos i Lule (2012) defineixen l'observació com aquella manera sistematitzada per fer un registre visual, és a dir, plasmar de manera objectiva el que ocorre en el món per descriure'l o explicar-ho científicament. L'observació és la inspecció i estudi d'un determinat assumpte a través dels sentits. Per a l'enregistrament d'aquestes impressions es pot disposar de mitjans tecnològics (fotografia, gravació, presa de notes...). L'observació pot ser més o menys estructurada (UAB, 2019).

És una tècnica que consisteix a saber seleccionar allò que volem analitzar, per exemple; un element, un fet, un cas, una situació, etc., i prendre nota de tota la informació que captem. La finalitat d'aquesta eina és obtenir i registrar determinada informació necessària per portar a terme la investigació. Van Dalen i Meyer (citats a Díaz, 2011) "Consideran que la observación juega un papel muy importante en toda investigación porque le proporciona uno de sus elementos fundamentales; los hechos" (p.7).

Segons Díaz (2011) hi ha diferents modalitats d'observació. Per tant, l'observació que es va portar a terme es tractava d'una observació directa i no participant, és a dir, l'investigador estava present però no formava part del grup. A més a més, aquesta era individual i no estructurada, és a dir, no es va utilitzar el suport de cap element tècnic.

4.1.2 El diari de camp

Aquesta tècnica segons López (2004) és un instrument flexible i amb capacitat per ser dissenyat en funció de la investigació o del investigador. És per aquest motiu que el diari de camp té diverses finalitats. El diari personal serveix per informar la nostra intimitat, sentiments, vivències o reflexions (Krishnmurti, 1999). Albertín (2007) diu que els diaris de camp són textos escrits on la persona investigadora registra aquells fets que transcorre en el dia a dia de la seva experiència que el resulten especialment significatius.

Martínez (2007) parla d'un dels instruments que ens permet sintetitzar les pràctiques investigades. A més a més, aquest instrument es permet millorar-les, enriquir-les i transformar-les. Bonilla i Rodríguez (citats a Martínez, 2007) "Puede ser especialmente útil [...] al investigador en él se toma nota de aspectos que considere importantes para organizar, analizar e interpretar la información que está recogiendo" (p.77).

Per tant, el relat del diari de camp únicament depèn de la persona que ho escriu, i que és una construcció en la qual l'escriptor participa perquè l'escriptura és una interpretació

sobre l'atenció i selecció d'uns aspectes en concret. Un aspecte a tenir en compte és el llenguatge que s'utilitza, ja que com explica Austin (citada a Albertín, 2007) "las palabras hacen cosas" (p.15) , és a dir, el llenguatge juga un paper fonamental, ajudant a determinar la nostra concepció del món perquè l'utilitzem per organitzar les experiències i a més a més, el llenguatge està marcat amb una acció.

Segons Zabalza (citada a Albertín, 2007) la forma de presentar el diari de camp és extremadament variada, ja que poden ser quaderns de camp, on s'enregistra les observacions en relació a determinats temes, diaris personals on hi ha anotacions amb observacions i experiències subjectives, l'agenda personal que serveix per fer anotacions de contactes i entrevistes i els quaderns de reflexions sobre lectures o algunes experiències concretes.

4.1.3 L'entrevista

L'entrevista ens permet obtenir informació de l'interlocutor. López i Deslauriers (2011) parlen d'aquest mètode d'investigació té l'avantatge que són útils, ja que sempre existeix la dificultat de definir i establir el tema d'interès. Aquesta tècnica antiquíssima és on es realitza un acte de comunicació on una part obté informació de l'altra.

L'entrevista es defineix com una conversació de dues o més persones en un lloc determinat per tractar d'un assumpte. És un mètode d'investigació científica que utilitza la comunicació verbal per recollir informacions en relació amb una determinada finalitat (Grawitz, Aktouf, Mayer, Ouellet, citada a López i Deslauriers, 2011).

Mayer, Ouellet, Taylor, Bogdan (citada a López i Deslauriers, 2011) expliquen que l'entrevista es tracta d'una situació cara a cara on es dona una conversació íntima d'intercanvi recíproc. Segons Cannell i Kahn (citada a López i Deslauriers, 2011) els informadors, escolten, senten i veuen moltes situacions que els hi interessa conèixer. És per aquest motiu que hi ha situacions en les quals no poden participar en un acte de manera directa o en les quals no va estar present, per tant els entrevistats ho comuniquen a partir de la seva experiència.

Segons Grawitz (citada a López i Deslauriers, 2011) hi ha molts tipus d'entrevista que es poden classificar de manera que el grau de llibertat i profunditat pot ser variable.

Tot i això en la realització d'aquest treball s'ha optat per escollir una entrevista de preguntes obertes. Grawitz (citada a López i Deslauriers, 2011) parla d'aquesta classe d'entrevista on les preguntes són redactades prèviament i es segueix un ordre previst.

Es tracta de preguntes precises i la persona entrevistada és lliure de respondre segons la seva opinió i criteri, dins del marc de la pregunta realitzada.

Finalment, s'ha portat a terme una entrevista semi-estructurada tal com parla Díaz, Turroco, Martínez i Varela (2013). Aquest tipus d'entrevista són més flexibles que les entrevistes estructurades, ja que tot i que les preguntes estan plantejades que s'ajusten a les persones entrevistades. Aquest tipus d'entrevista s'adapta als subjectes per així motivar a aquestes persones, resoldre dubtes i identificar confusions.

4.2 Aspectes ètics

Durant el desenvolupament de la part pràctica d'aquest treball hi va haver contacte amb diferents persones i institucions per tant, en tot moment es van tenir present aspectes de confidencialitat de dades i factors ètics per tal de protegir la informació personal de cada un d'ells.

Aquest fet és molt important tenir-ho en compte, ja que la informació que es va rebre per part dels participants únicament es va utilitzar amb objectiu educatiu, en aquest cas pel treball de final de Grau.

Per a la realització de les observacions i les entrevistes, es va pactar prèviament amb la persona participant poder ser enregistrada per així respectar la intimitat de cada persona que va voler col·laborar en aquest treball.

En tot moment es va utilitzar l'eina d'enregistrar el so excepte en dues situacions, ja que es va utilitzar la càmera de vídeo per gravar les entrevistes en llengua de signes. Amb aquestes eines d'enregistrament es podia garantir una fidel recollida de dades.

4.3 Mostra dels participants

La mostra que s'ha triat per la realització d'aquesta recerca en tracta de dos centres bilingües on hi ha infants sords escolaritzats. Els dos centres estan situats en l'àrea de Barcelona en els quals s'ha pogut fer una visita prèvia amb les directores de l'escola per així poder conèixer la realitat de cada escola i poder fer observacions i diari de camp de les dues institucions.

Respecte a les entrevistes, es va entrevistar a una persona sorda, presidenta d'una de les associacions que formen part de FESOCA. Una altra entrevista es va portar a terme amb una mestra d'audició i llenguatge, la qual també és sorda profunda i actualment treballa en una escola d'agrupament sord. Per altra banda, també es va entrevistar a un pare de filla sorda que actualment col·labora amb dues associacions que també formen

part de FESOCA. Una mestra de llengua de signes i sorda profunda també va col·laborar. Altrament, una logopeda del CREDA. Per últim, es va entrevistar a una dona sorda, mare d'un fill sord el qual va voler participar en algunes de les preguntes juntament amb la seva mare. Aquesta última entrevistada és vicepresidenta d'ACCAPS (Associació Catalana per a la Promoció de les Persones Sordes).

En el següent quadre es mostra el codi que es va assignar a cada membre per transcriure les dades obtingudes. En aquesta mateixa taula apareix una petita descripció de la persona i la data on es va obtenir tota la informació.

Codi	Persona	Data
Diari de camp 1 (DC1)	Centre d'educació especial bilingüe de l'àrea de Barcelona on tots els infants són sords i la llengua vehicular és la llengua de signes i la modalitat oral.	22 gener 2019
Observació 1 (O1)	Centre d'educació especial bilingüe de l'àrea de Barcelona on tots els infants són sords i la llengua vehicular és la llengua de signes i la modalitat oral.	22 gener 2019
Diari de camp 2 (DC2)	Centre ordinari bilingüe on els alumnes escolaritzats són alumnes oients i sords. Aquest centre també està situat a l'àrea de Barcelona.	25 gener 2019
Observació 2 (O2)	Centre ordinari bilingüe on els alumnes escolaritzats són alumnes oients i sords. Aquest centre també està situat a l'àrea de Barcelona.	25 gener 2019
Entrevista 1 (E1)	Ella és sorda i durant la seva escolarització va estar a una escola especial per a sords, però durant aquells temps no es deixava signar sinó que ells havien d'aprendre la llengua oral. Actualment, és presidenta de l'associació de Girona i mestra en els cursos de llengua de signes en català.	15 febrer 2019
Entrevista 2 (E2)	Ella és sorda però hi sent degut a un implant, actualment és mestra especialista en audició i llenguatge a una escola ordinària. Ella explica que des de ben petita porta l'implant i això ha fet que pogués seguir una escolarització eficient.	25 febrer 2019
Entrevista 3 (E3)	Ella és logopeda del CREDA, dona aquest suport als nens i nenes sords de manera individualitzada a les escoles ordinàries.	4 març 2019
Entrevista 4 (E4)	Ella és sorda profunda, actualment és mestra de llengua de signes de nens, nenes i d'adults. Va estar escolaritzada durant tota la seva educació en una escola especial de sords on la llengua vehicular era la llengua oral.	8 març 2019
Entrevista 5 (E5)	Ell és pare de filla sorda profunda. Ells formen part de l'associació de Volem Signar i Escoltar i d'APANSC (Associació de Pares de Nens Sords de Catalunya).	15 març 2019
Entrevista 6 (E6)	Ella és sorda profunda, actualment porta un implant coclear a una orella i un audiòfon a l'altra orella. Va ser implantada als 30 anys és per aquesta raó que el seu llenguatge i audició no és tan clar. Ella és vicepresidenta de l'associació d'ACCAPS, aquesta associació defensa la modalitat oral. A més a més, la persona entrevista és mare de 4 fills, el qual un d'ells és sord profund, ell també va ser implantat d'una orella als 13 anys per això la seva audició i el seu llenguatge és molt bo.	17 març 2019

4.4 Buidatge de dades

Per realitzar el buidatge de dades s'han fet servir les dades obtingudes de les observacions, dels diaris de camp i de les entrevistes per així poder triangular-les. Pel que fa a les entrevistes totes van ser gravades en format àudio menys dues d'elles, ja que van ser en llengua de signes per aquest motiu es van gravar en vídeo. Les altres entrevistes van ser transcrites amb l'ajuda del programa *Transcriber Online* que permetia alentir les gravacions.

Aquests tres instruments em van permetre identificar tota aquella informació més important, on han sigut ressaltades amb els diferents colors de text que ofereix el Word. Una vegada seleccionada aquesta informació va ser agrupada a partir d'una extracció de categories on es van obtenir cinc temes rellevants que van donar pas a l'anàlisi de dades.

5. Anàlisi de dades

5.1 Recursos humans per la inclusió de l'alumnat sord

Els resultats obtinguts amb els instruments utilitzats són tots molt semblants, les seves opinions s'acosten tot i que hi ha més varietat quan els individus recolzen la llengua de signes o l'oral.

Primerament, hem pogut observar que totes les persones estan d'acord que el mestre o mestra tingui nocions sobre la sordesa, ja que això afavoreix als nens i nenes sords. És necessari que el docent conegui les característiques d'aquests nens i nenes i pugui tenir recursos suficients per proporcionar-li ajuts perquè es sentin inclosos dins l'aula i puguin obtenir aprenentatges de qualitat. Altrament, altres subjectes (DC1, O1, E1, E4) afirmen que els/les mestres han de ser competents amb la llengua de signes, és a dir, han de tenir un bon nivell de llenguatge de signes i han d'estar en formació permanent.

Les dues escoles (O1, O2) i la mestra d'audició i llenguatge (E2) afirmen que els docents professionals per atendre aquest alumnat sord han de ser logopedes, on actualment les places són de mestres d'audició i llenguatge (MALL). Aquestes mestres s'encarreguen d'ensenyar a parlar i a escoltar als alumnes sords fora de l'aula o bé, fan suport dins l'aula interpretant i traduint la llengua de signes sempre que s'utilitzi aquesta. En el cas contrari, la seva funció és distinta, ja que ajuden a aquests infants sords a estimular el llenguatge i a fer un treball auditiu.

Algunes de les persones entrevistades (O2, E2, E3) afirmen que el recurs del CREDA és necessari perquè són logopedes que van a les escoles a fer la seva llengua oral. A

més a més, aquestes haurien de dominar la llengua de signes segons algunes persones de les entrevistes (O2), per utilitzar la llengua en el cas que fos necessari. El CREDA és el servei extern que afavoreix l'adquisició del llenguatge oral perquè és imprescindible dominar un codi per l'aprenentatge i desenvolupament de la llengua escrita. A més a més, el CREDA es responsabilitza d'oferir formacions puntuals a les escoles quan s'incorpora un alumne sord.

Alguns dels entrevistats (O1, O2, E1, E4, E5) valoren molt positivament la figura d'una persona sorda dins de l'escola, ja que són els referents per als nens i nenes sordes, ja que el veuen com a iguals. És bo que es vegin reflectits amb ells perquè actualment les persones sordes són un col·lectiu molt exclòs i és important que es puguin identificar i es projectin com a adults per veure que poden tenir una vida normalitzada. A més a més, alguns participants (O2, E1, E4, E5) que estan a favor de la llengua de signes diuen que són els seus referents lingüístics, ja que parlen a la perfecció el llenguatge de signes i a més, aquesta persona els pot entendre en totes les seves situacions. Aquestes persones estan formades i són competents amb aquesta llengua, no només s'ha de saber sinó que és necessari saber-la ensenyar.

Altres persones (O1, E1, E5) requereixen que hi hagi dues mestres a l'aula per tal de donar resposta a tots els i les alumnes de l'aula. La mestra d'audició i llenguatge pot donar suport entrant dins l'aula. En el cas que es faci servir la llengua de signes com a llengua vehicular cal que hi hagi dues mestres de manera molt natural, una mestra parlant oralment i l'altra traduint i signant a la mateixa vegada.

Les persones que estan a favor de la llengua de signes (O2, E1, E3, E4, E5) exposen que la figura de l'intèrpret és necessari per a aquells alumnes que la utilitzen i pels docents de l'escola que no saben parlar-la. Tot i això, els entrevistats (E1, E2, E5) prefereixen dos mestres en una mateixa aula, un que parli oralment i l'altre que signi als nens i nenes sords sempre i que utilitzin aquesta llengua per comunicar-se.

5.2 La llengua de comunicació per l'alumnat sord

Per una banda, hi ha persones (E2, E3, E6) que defensen la llengua oral, ja que creuen que és fonamental per comunicar-se amb la societat i ser dependent. En canvi, per una altra banda (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) estan a favor de la llengua de signes com a llengua natural de les persones sordes.

5.2.1 La llengua de signes

Algunes de les persones entrevistades (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) defensen aquesta llengua com a llengua de comunicació i vehicular per accedir al currículum i a

la informació. Altres (E2, E3) veuen aquesta llengua com un suport que es pot fer servir per donar recolzament a la llengua oral.

Aquestes primeres (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) afirmen que al ser la llengua natural dels sords l'aprenen molt de pressa en comparació a la llengua oral. Tot i això, no pensen que la llengua oral no sigui útil, ja que totes les llengües possibles que pugui adquirir serà més favorable per l'infant.

Algunes de les persones entrevistades (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) veuen fonamental que l'infant sord signi, ja que aquesta llengua forma part de la seva identitat. La sordesa no s'ha de veure com a una discapacitat és per aquest motiu no s'ha d'associar a aspectes negatius i tendir a curar-ho, ja que no podran ser oients.

Els entrevistats (O1, O2, E4) argumenten que el llenguatge de signes facilita a les persones sordes perquè aquesta és més visual. Per tant, és la primera llengua que s'hauria d'ensenyar als infants sords, ja que segons les diferents característiques dels nens i nenes no sempre es garanteix una bona adquisició del llenguatge oral. Per aquest motiu és fonamental que aquests infants tinguin una llengua primera per així poder comunicar-se, expressar els seus sentiments, les seves emocions, tenir accés al llenguatge simbòlic, poder opinar i entendre el llenguatge figurat. A més a més, aquesta llengua ens permet accedir al llenguatge escrit de la mateixa manera.

Una de les escoles i dues de les persones sordes que pertany a la Comunitat Sorda (DC1, O1, E1, E4) indiquen que els infants poden ampliar la seva competència gràcies a aquesta llengua, ja que adquireixen aquesta llengua de signes a la perfecció, és per això que és preferible que sempre que sigui possible signin perquè si no s'aprèn aquesta llengua, els infants queden aïllats. Dues de les persones sordes entrevistades (E1, E4) afirmen que la societat ha d'apartar-se a les persones sordes, per tant una opció seria que s'ensenyés aquesta llengua a les escoles perquè els oients puguin relacionar-se amb ells.

Altres participants (E2, E3) expliquen que la llengua de signes pot ser un recurs més per aquells infants que tenen un aprenentatge més compromès amb la llengua oral, és a dir, s'utilitza aquesta llengua com a complement o reforç.

Tot i això, els dos centres observats i una de les famílies (O1, O2, E5) pensen que la llengua de signes i la llengua oral es poden aprendre a la vegada. Totes les llengües enriqueixen a l'infant, és per això que aquestes dues llengües no han d'estar enfrontades.

5.2.2 La llengua oral

El mateix passa amb la llengua oral, hi ha entrevistats (E2, E3, E6) que estan a favor d'aquesta i altres que el seu punt de vista és totalment contrari.

Alguns membres (E2, E3, E6) exposen que la llengua oral és la principal llengua vehicular per transmetre coneixements. Per aquest motiu expliquen que s'ha d'explotar des de ben petits perquè l'infant pugui adquirir una bona comunicació i expressió escrita. A més a més, afirmen que és necessari treballar tant l'audició com el llenguatge a partir de discriminacions auditives, memòria auditiva, etc.

Al contrari, escoles de modalitat bilingüe (DC1, O1, DC2, O2, E1) parlen que és probable que els alumnes no acabin de consolidar aquesta llengua, ja que hi ha un percentatge elevat d'infants que no adquireixen la llengua oral. La parla i l'audició dependrà de les característiques de l'infant, això té conseqüències, ja que hi ha infants que tenen més dificultats per rebre informacions. Les entrevistades que pertanyen a la Comunitat Sorda (E1, E4) asseguren que els nens i nenes que treballen únicament la llengua oral tenen un concepte inferior. Per tant, s'ha de treballar com a segona llengua, ja que quan més llengües sàpiga l'infant més favorable per la seva educació.

5.3 La modalitat d'escolarització per l'alumnat sord

L'escolarització dels alumnes sords és una decisió personal de la família de l'infant. Tot i això, s'han obtingut diverses informacions diferents; les persones sordes que pertanyen a la Comunitat Sorda (O1, E1, E4) defensen l'escolarització especial i altres l'escolarització ordinària (O2, E2, E3, E5, E6). Pel que fa a la modalitat comunicativa, les dues observacions realitzades i una de les famílies defensen el bilingüisme, altres participants, com les persones que porten implantats IC estan a favor de la modalitat oral i d'altres, les persones que pertanyen a la Comunitat Sorda la modalitat signant.

Els defensors de l'escola especial (DC1, O1, E1, E4) afirmen que tots tenen un tret característic específic, el qual és la sordesa, però tot i això hi ha diversitat d'infants com a totes les escoles. Aquestes persones no estan a favor dels centres ordinaris, ja que afirmen que no hi ha els suficients recursos per donar les mateixes oportunitats a tots els nens i nenes.

D'altra banda, aquestes escoles i una de les famílies (DC1, O1, DC2, O2, E5) estan a favor de la modalitat bilingüe perquè les llengües d'aprenentatge són l'oral i la llengua de signes. Per això, expliquen que és preferible que aquests infants estiguin escolaritzats en una escola especial de modalitat bilingüe perquè el seu entorn sigui enriquit per aprendre la llengua de signes, on la mestra i tots els alumnes es comuniquen

amb la llengua signant. A més a més, argumenten que la identitat de l'infant és molt important tenir-la en compte, per aquest motiu recomanen que l'infant pugui estar envoltat entre iguals. Tot i això, algunes d'aquestes opinions afirmen que seria molt positiu que en els espais lúdics, com ho és el pati, els infants sords i oients es poguessin relacionar.

Altres entrevistats (O2, E2, E3, E5, E6) sostenen que l'infant sord ha de poder estar escolaritzat en una escola ordinària amb la resta d'infants, tinguin o no les mateixes característiques per portar la situació el més normal possible.

Alguns dels membres (E2, E3, E6) estan a favor de les escoles d'agrupament de sords on la modalitat és l'oral perquè els alumnes creixen junts i poden conviure amb els seus iguals i amb els altres nens oients. A més a més, s'agrupen tenint en compte les seves característiques. Al contrari, les escoles i les persones a favor de la Comunitat Sorda (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) estan en contra d'aquests centres, ja que la llengua de signes és únicament un suport o no s'utilitza, per tant creuen que els infants sords queden aïllats.

Altres arguments (O2, E5) afirmen que les escoles ordinàries de modalitat bilingüe tenen una singularitat, la qual és l'atenció a l'alumnat sord. Els participants parlen que és bo que l'alumnat sord estigui en petits agrupaments perquè aquesta llengua es pugui desenvolupar i puguin estar en contacte amb els iguals i altres persones adultes de la Comunitat Sorda. L'educació conjunta parteix de les particularitats lingüístiques, socials i comunicatives de l'infant per tant, en aquests centres afirmen que hi ha una sensibilització cap a la cultura sorda i es treballa la interrelació amb les nenes i nens oients. La modalitat comunicativa bilingüe vol la màxima competència amb les dues llengües, ja que l'ensenyament simultani no repercuteix de cap de les maneres. Altres membres (E1, E4) no estan d'acord amb aquesta modalitat comunicativa d'escola perquè opinen que no és suficient favorable per l'alumnat sord, ja que el nombre de sord és tan baix que no es pot interaccionar amb la llengua de signes.

5.4 Estratègies i recursos per la inclusió a l'escola

En la recollida de dades tots els participats comparteixen una mateixa idea, la qual és que els infants sords necessiten recursos més visuals per tal de facilitar l'aprenentatge. Alguns dels entrevistats (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) veuen que el principal recurs per la inclusió és la llengua de signes, ja que aquesta és la principal eina per la comunicació d'aquests. Algun d'aquests participant esmentats (O2, E5) recomanen que els infants oients també l'aprenuin sobretot a les escoles bilingües per així interaccionar amb els companys i companyes sords. Tot i això pensen que no es pot obligar als infants

que aprenguin aquesta llengua però seria interessant que aquests sàpiguen el vocabulari més bàsic o bé, la dactilologia. Els entrevistats (O2, E1, E5) creuen que els companys més propers d'aquests nens i nenes sords són els que s'interessen més per aquesta llengua, per aquest motiu l'acaben aprenent.

Els i les participants (E1, E2, E6) afirmen que el material ha de ser el mateix tant pels alumnes sords com pels oients, ja que és necessari material específic per l'alumnat sord. Tot i així, hi ha altres (DC1, O1, O2, E3, E4, E5) que creuen que és més favorable que el material tingui imatges o bé, dibuixos per tal de facilitar l'aprenentatge d'aquests. També seria interessant que els infants sords tinguessin més material escrit, com per exemple resums o esquemes i tenir les paraules més importants remarcades. Els pictogrames, els plafons augmentatius, els horaris visuals i les lotos d'imatges són útils per treballar el lèxic i el joc simbòlic. Tanmateix, alguns membres (O1, O2, E3) parlen que els ordinadors, les tauletes, les pissarres digitals, els vídeos són bons recursos per utilitzar amb aquests infants, ja que els suports visuals són de gran ajuda. Altres participants (E6) expliquen que tot i disposar de material visual creuen que també és necessari que hi apareguin subtítols, ja que això els hi fa entendre millor la informació.

A més a més, hi ha escoles (O2, E6) on les llengües es treballa d'una manera més individualitzada. En una de les escoles (O2) l'expressió escrita d'anglès, català i castellà es treballa fent grups de nens i nenes sords perquè hi hagi el màxim d'interlocutors signants. Tanmateix, aquesta mateixa escola veu molt favorable que els alumnes sords s'agrupin entre ells, és per aquest motiu que des de petits tenen diferents oportunitats on poden compartir diversos moments junts. Cal dir, que hi ha altres escoles (O1, E2) on la logopèdia es treballa de manera grupal, és a dir, dins del mateix grup classe. En canvi, en altres centres (O2, E3, E6) s'imparteix de manera individual o petits grups i fora de l'aula ordinària.

Cada escola treballa de manera diferent amb els alumnes sords, per tant hi ha diversos recursos per fer una inclusió d'aquest alumnat.

Per una banda, una de les escoles (O1) treballa per tallers, un d'aquests tallers és la cuina i a partir d'aquí es treballen diferents aspectes com per exemple, la llengua a partir de les etiquetes, les matemàtiques a l'hora de fer la compra dels ingredients, etc.

Altrament, aquesta mateixa escola (O1) treballa la llengua funcional, és a dir, a partir de recursos que els servirà per a la vida quotidiana, com és el cas, d'enviar correus, enviar missatges de text amb el mòbil i la utilització d'altres recursos que s'han esmentat anteriorment, com per exemple els ordinadors, pissarres digitals, etc. Els i les alumnes sords han de treballar a partir de la visió, ja que és el seu punt més fort.

Tot i això, aquesta escola (O1) programa assignatures relacionades amb el món laboral, per tenir coneixement sobre com funciona aquest món, ser conscients de com funcionen els contractes de treball i diferents aspectes relacionats amb la vida laboral. Aquests tallers serveixen per tenir una idea quan s'hagin de decantar per una feina on estaran envoltats de gent oient, la qual cosa, també es treballaran altres aspectes per vetllar pel benestar de l'alumne.

Altres recursos que s'utilitza en altres centres (O2, E5) per afavorir la inclusió d'aquest alumnat són les obres de teatre. D'aquesta manera es treballa el joc simbòlic, el qual és molt important pels alumnes sords, ja que gràcies a ell els infants amplien el seu vocabulari i la seva manera d'expressar-se. A més a més, els actors són nenes i nens oïdors i sords on s'intenta que el llenguatge oral i el signat aparegui durant tota l'obra. Altrament, també s'organitzen sortides per veure obres de teatre, aquestes no acostumen a ser signades per tant, a la mesura del possible les mestres intenten signar l'obra per aquells alumnes sords. Altres persones exposen que seria convenient que aquestes obres foren en llengua de signes, ja que tindria més sentit poder traduir l'obra amb la llengua oral.

La web visual, també és un bon recurs que una de les escoles (O2) utilitza per a l'alumnat sord, ja que és una pàgina destinada per persones sordes. En aquesta web apareixen diferents seccions, com per exemple, les notícies actuals de la Comunitat Sorda, les notícies d'arreu del món, diferents contes, etc. Aquest recurs és molt favorable perquè els alumnes puguin observar altres maneres de signar, ja que a vegades s'acostumen als signes de les persones més properes.

A més a més, per tal que els nens i nenes sords puguin estar amb contacte amb més persones sordes una de les escoles (O2) convida a diferents familiars sords perquè expliquin contes, per tant, per l'infant sord és una gran motivació que un familiar seu estigui a l'escola explicant alguna història. D'altra banda, per tal que hi hagi més contacte amb les persones sordes que formen la Comunitat Sorda s'organitza una trobada amb diferents escoles bilingües (O1, O2) de tota Catalunya.

Hi ha diverses escoles (O2, E2) que treballen amb un projecte molt inclusiu, on els nens i nenes més grans apadrinen als més petits de l'escola. D'aquesta manera els alumnes petits es senten acompanyats, ja que els grans els ajuden i s'estableix un vincle molt afectiu. Alguns centres (O2) creuen convenient que els alumnes sords s'agrupin entre ells, ja que d'aquesta manera els més petits es veuen reflectits en ells.

Una de les observacions (O2) exposa que per tal de treballar de manera més visual amb els alumnes sords s'intenta traduir les cançons tradicionals amb llengua de signes, però

no literalment, ja que algunes no tenen gaire sentit. Per tant, s'adapten perquè els alumnes sords també puguin participar amb la llengua de signes. Els rodolins amb llengua de signes també es fan servir, d'aquesta manera cada infant de manera visual farà rodolins on la rima ha de ser amb una mateixa configuració de la mà, és a dir, construir una frase on es faci servir la mateixa part del cos per tal de fer diferents signes.

Una de les escoles bilingüe (O2) té la seva pròpia revista, per tant també dediquen un apartat on sempre apareix alguna notícia relacionada a la llengua de signes o bé, a les persones de la Comunitat Sorda.

Aquesta mateixa escola (O2) afirma que perquè hi hagi més inclusió dins del centre intenten fer diverses accions per promoure la llengua de signes al màxim. És per aquest motiu que els nens i nenes de p3 tant els oïdors com els sords, se'ls hi assigna un signe, al qual s'anomena el bateig en llengua de signes. Per als nens sords és molt més senzill aprendre un signe, ja que aprendre tots els noms de la classe i reproduir-los és molt més complex. A més a més, des dels 3 anys es treballa a l'escola el nom propi a partir de la llengua escrita, per aquest motiu és molt necessari que tots i totes tinguin un signe des del primer dia.

Altres persones entrevistades (E4, E5) creuen que a vegades no cal fer accions o utilitzar recursos diferents, ja que a vegades només es necessita normalitzar la sordesa. És per això que algunes persones opinen que és bo que les classes siguin més visuals i que el mestre tingui la capacitat d'explicar les coses de diferent forma a partir de la llengua de signes. Per tant argumenten que en comptes d'utilitzar recursos de suport, és més important que hi hagi moltes coses visuals perquè d'aquesta manera ho captin més de pressa.

Com bé s'ha comentat al principi hi ha alguns membres (DC1, O1, DC2, O2, E1, E4, E5) que creuen que seria molt eficaç per la inclusió que s'impartís llengua de signes com a matèria perquè tothom tingués l'oportunitat d'aprendre-la.

Altres persones (O2, E5) creuen que l'important de la inclusió no són els recursos sinó el benestar de l'infant. Per això, cal tenir en compte una sèrie de factors, com per exemple la privació lingüística que és un tema que cal evitar, ja que tothom ha de tenir les mateixes oportunitats per tenir accés a la informació. A més a més, és necessari que cada nen i nena construeixi la seva identitat, ja que és fonamental que ells mateixos s'acceptin i estiguin còmodes amb ells i amb el seu entorn. Cal treballar que la sordesa no és cap inconvenient, ells són igual que tothom però l'única diferència és que no poden escoltar.

5.5 Factors dins l'aula per la inclusió

Pel que fa als factors dins l'aula hi ha punts de vista molt semblants però en canvi, alguns són contraris.

Pel que fa al nombre d'alumnes que hi ha d'haver en una aula, s'han observat diferents arguments. Per una banda, alguns (E2, E6) diuen que en una classe ordinària hi hauria d'haver 20 nens oients i 3 de sords. D'altra banda, una escola (O2) creu que la classe ideal seria 12 nens i nenes sords i 12 d'oients, és a dir, la meitat, ja que l'entorn enriqueix. En canvi, una persona sorda (E1) exposa que tots havien de ser sords sense un límit d'infants sord i l'altra escola (DC1, O1) veu convenient un màxim de 5 o 6 infants sords per aula.

Una de les escoles (O1) afirma que l'agrupament de nens sords es fa tenint en compte un seguit d'aspectes, com per exemple, l'edat, el nivell d'aprenentatge i la llengua de comunicació. Altres (O2, E2) pensen que aquests aspectes no són necessari tenir-los en compte.

Alguns dels membres participants (O2, E2, E4, E5) exposen que és essencial que dins de l'aula hi hagi una altra persona, un intèrpret o una mestra que pugui signar tot allò que passa a l'aula. Cal dir que moltes vegades és gairebé impossible, ja que molt sovint hi ha interrupcions o es formen converses entre companys mentre la mestra està parlant. Per tant, és habitual que l'infant es mostri desorientat en segons quina situació. La logopeda (E3) veu necessari que els companys s'identifiquin quan participin en veu alta perquè això li permetrà a l'alumne sord saber qui està intervenint.

Tot i això, la majoria de les persones (DC1, O1, O2, E1, E2, E3, E4, E6) creuen que la distribució de l'aula és un aspecte imprescindible. Aquestes afirmen que l'alumne sord ha d'estar situat a la primera fila de la classe quan aquesta està formada per un nombre elevat d'alumnes. Quan les classes són més individualitzades tots els infants poden formar una única fila. Aquesta estratègia afavoreix als nens i nenes a fer una lectura labial, per això és necessari mirar a la cara de la persona que estan parlant. Tot i així una de les famílies (E5) creu que l'alumne hauria de seure en un lloc on es senti còmode.

Pel que fa a la interacció entre companys les persones entrevistades (O2, E1, E2, E3, E6) argumenten que és important que es formin grups més petits per fer les activitats, ja que pels alumnes sords els resulta més fàcil entendre una conversa quan hi ha menys interlocutors. Una estratègia que algunes persones (E2, E1, E6) comenten és recordar la pregunta que s'està plantejant perquè l'infant pugui comprendre-ho, o bé acostar-se cap a l'infant i repetir des de més a prop la pregunta. La logopeda (E3) no està d'acord

amb aquesta idea i pensa que és millor reformular les frases utilitzant altres estructures o amb altres paraules. La mestra d'audició i llenguatge (E2) diu que els infants sords presenten més dificultats en participar per tant, cal aprofitar aquells moments on aquest alumne està més participat i cedir-li el torn de paraula. A més a més, la logopeda entrevistada (E3) explica que li podem fer saber que és el seu torn si ho acompanyem amb un gest o una indicació. Una de les famílies (E6) exposa que una estratègia molt efectiva és tocar-li el braç quan la mestra veu que aquest està desconnectat. Els companys han de tenir en compte certs factors a l'hora d'interaccionar amb un company sord, per això alguns membres entrevistats recomanen (E1, E3, E4) no parlar amb la boca plena, ja que els infants sords solen fer lectura labial, tenir en compte al company sord quan es facin activitats grupals i ajudar-lo sempre que sigui possible.

Durant la comunicació hi ha diferents factors que les persones entrevistades (E1, E2, E3, E6) pensen que s'han de tenir en compte, per exemple, el o la mestra ha de vocalitzar i entonar perquè l'infant pugui captar el màxim de la informació possible i poder aconseguir una bona lectura labial. Altres persones opinen que s'ha de parlar amb una velocitat normal, és a dir, ni molt ràpid però tampoc a poc a poc.

A més a més, alguns membres (E1, E2, E3, E5, E6) recomanen que el mestre no parli quan és d'esquena a la pissarra, ja que això farà que l'alumne sord es perdi durant l'explicació. És bo que el mestre també utilitzi l'expressió facial i corporals perquè la comunicació sigui més favorable. El docent ha de tenir present que quan l'alumne sord està escrivint no li pot parlar a la mateixa vegada, ja que aquest necessita mirar-li a la cara com bé s'ha dit abans. La llum també és un factor que els entrevistats (E1, E3, E4, E6) pensen que s'ha de tenir present, per tant aquesta ha de ser clara per tenir una bona visió. La mestra de llengua de signes (E4) planteja que el o la mestra ha d'intentar no portar els cabells a la cara o barba, ja que això també dificultarà la lectura labial.

També, expliquen alguns membres (E2, E3, E6) que l'espai no ha de ser un lloc sorollós, ja que si l'infant porta implants o audiòfons serà més difícil poder comprendre la informació. El mestre o la mestra pot repetir les frases perquè l'infant tingui una altra oportunitat d'escoltar-ho. Moltes vegades tendim a resumir les converses en frases curtes i a simplificar. Aquest fet és perjudicial per ells, ja que els privem de tenir accés a la informació. A més a més, altres criteris (E1, E2, E3) afirmen que els companys i companyes també poden ajudar explicant aquesta informació als alumnes sords que no han sigut capaços d'entendre-ho. Hi ha alumnes que s'ofereixen voluntaris per resoldre qualsevol dubte, a vegades són els mateixos mestres o la mestra d'audició i llenguatge qui resol aquestes qüestions o torna a explicar-li el contingut. En altres ocasions també

se'ls treu fora de l'aula per anticipar algun treball o potenciar algun aspecte. La logopeda (E3) exposa que és important avisar als infants, sempre que hi hagi canvi de temes o d'activitats.

Una de les famílies entrevistades (E6) explica que els mateixos alumnes sords han de ser responsables si aquests porten implants o audiòfons funcionen bé o tenen les piles carregades. Tot i això, una de les escoles (O2) parla que els i les mestres han de conèixer les possibilitats d'aquests. A més a més, els membres entrevistats (E1, E2, E3, E4, E5, E6) exposen que els infants oients han d'estar informats sobre la sordesa, han de conèixer les característiques per així ajudar-los. Algunes d'aquestes (E1, E2) exposen que les estratègies les poden ensenyar els mateixos mestres, la logopeda o la mestra de suport. En canvi altres persones (E5, E6) pensen que els mateixos alumnes saben com actuar davant d'un infant sord, aquests factors s'acaben aprenent sols, ja que es tracta d'una qüestió natural. Al final es tracta de normalitzar les situacions i fer que tots els alumnes tinguin l'oportunitat de rebre totes les informacions de la manera diferent.

L'actitud del mestre o mestra ha de ser molt positiva, ja que com diu la logopeda (E3) la disposició d'aquesta es veurà influenciada en la dels alumnes. Tanmateix, els membres (E1, E2, E3, E4, E5, E6) pensen que aquesta figura ha de ser empàtic i pacient amb l'infant, ja que aquest demanarà diverses vegades la repetició d'algun contingut o bé, no contestarà perquè no ho ha entès. Els membres entrevistats (E1, E2, E5) expliquen que és necessari que el mestre o mestra conegui les característiques de l'alumnat sord per oferir-li les mateixes oportunitats d'aprenentatge. A més a més, haurà d'estar informat sobre les limitacions i fortaleses dels seus alumnes sords perquè pugui tractar a l'infant amb normalitat. Tot i això també serà necessari conèixer les consideracions o factors a tenir en compte dins de l'aula. Alguns dels entrevistats (E1, E2, E3) afirmen que hi ha conferències que s'ofereixen a les escoles per tal de poder fer una inclusió favorable amb l'alumne sord. A vegades també creuen que les mateixes associacions de FESOCA poden donar aquestes pautes de comunicació, oferir tallers o cursos. Per tant, el mestre o la mestra haurà de tenir en compte aquestes estratègies per tal d'oferir una bona educació.

6. Conclusions

Al principi del treball es va plantejar una pregunta per poder buscar la resposta durant el desenvolupament teòric i pràctic d'aquesta recerca. La pregunta era la següent:

- ❖ Quins recursos, eines, estratègies s'utilitzen en entorns educatius per promoure la inclusió de l'alumnat sord?

Tot i això es van marcar uns objectius per tal de fer la investigació. Primerament, es fa una descripció la Comunitat de Persones Sordes i la seva llengua de comunicació. Altrament, es van identificar les diferents modalitats que existeixen en el nostre sistema educatiu i es van descriure les pràctiques educatives principals. A més a més, s'han determinat els principals recursos, eines i metodologies i altres suports que necessita el professorat per la inclusió. Finalment, s'ha observat les necessitats educatives que necessita tant el centre com el docent per millorar la inclusió.

Durant la part pràctica la gran majoria dels participants exposen que és necessari que el o la mestra sigui una persona atenta, pacient i amb una actitud molt positiva. A més, ha de tenir coneixement sobre la sordesa i conèixer les característiques d'aquests infants per oferir unes oportunitats d'aprenentatge enriquidores. Alguns dels membres creuen que aquesta actitud del mestre o la mestra es veurà influenciada per l'actitud dels companys. Tal com diu, Valmaseda (1994) el paper del docent és molt important, ja que han de fer que els nens i nenes es sentin capaços d'aprendre i sobretot acceptats. Alassim (2018) també indica que les actituds positives dels mestres ajuden favorablement als alumnes sords, per aquest motiu el mestre ha de tenir nocions per actuar davant d'infants sords. A més a més, altres punts de vista de les persones entrevistades exposen que aquests han de ser competents amb la llengua de signes de la mateixa manera que planteja Domínguez (2009).

Les persones que prefereixen la modalitat oral afirmen que el recurs del CREDA és necessari, ja que afavoreix l'adquisició del llenguatge oral. A més a més, Segons la Generalitat de Catalunya (2019) les escoles poden tenir el suport de les mestres especialistes d'audició i llenguatge (MALL) per així atendre als infants amb dificultats de comunicació, de parla o de llenguatge.

Alguns dels entrevistats que estan a favor de la llengua de signes indiquen que la figura d'una persona sorda dins de l'escola és un referent lingüístic per als infants sords. De la mateixa manera que Domínguez (2009) exposa la preferible docència de mestres sords o d'activitats on participin persones adultes sordes per compartir la seva experiència

amb els alumnes sords i d'aquesta manera es trobin els uns als altres com a models positius per la identificació.

Un altre tema el qual va sorgir va ser la figura de dos mestres en una mateixa aula o bé, un intèrpret per aquells alumnes que utilitzen la llengua de signes. Segons la Generalitat de Catalunya (2019) el Departament d'Ensenyament ofereix el servei d'interpretació en llengua de signes catalana als nens i nenes amb sordesa que estan escolaritzats a Catalunya en la modalitat bilingüe on les llengües vehiculars són la llengua oral i llengua de signes catalana.

Pel que fa a la llengua de comunicació, les persones que formen part de la Comunitat Sorda defensen el llenguatge de signes com a llengua de comunicació i vehicular, ja que afirmen que aquesta és la llengua natural de les persones sordes. El llenguatge de signes és favorable per a ells, ja que forma part de la seva identitat i a més, és molt visual, la qual cosa fa que disposin d'una primera llengua per poder comunicar-se, expressar-se i accedir a la llengua escrita. Laborit (citada a Tovar, 2004) explica que quan les persones sordes no tenen consolidada una primera llengua naturalment, l'aprenentatge i l'ensenyament de les habilitats escrites són molt difícils. Per aquest motiu, Tovar (2004) exposa que les propostes educatives argumenten que l'aprenentatge a través de la llengua de signes és més positiu, ja que aquesta utilitza el canal de comunicació viso-gestual, a diferència de les llengües orals que requereixen el canal de comunicació àudio-vocal.

En canvi, altres participants defensen la llengua oral com a principal llengua per transmetre coneixement. És per això que els entrevistats indiquen que aquesta llengua s'ha d'explotar des de petits perquè l'infant pugui adquirir una bona comunicació i poder accedir a la llengua escrita. Tot i això, la parla i l'audició dependrà de les característiques de l'infant, ja que hi ha nens i nenes que tenen més dificultats per rebre informacions. Domínguez (2009) també defensa la importància de l'ensenyament clar, sistemàtic, precís i al més aviat possible del llenguatge oral.

Un altre tema el qual va sorgir va ser els tipus d'escola i les modalitats comunicatives. Moltes de les persones entrevistades tenien arguments molt diversos pel que fa al tipus d'escola per l'alumnat sord. Algunes d'aquestes persones defensaven l'escola especial, ja que tots els infants comparteixen una característica específica, la qual és la sordesa. Tal com diu Gotzens (2001) hi ha escoles específiques per a sords, on tots estan afectats per la sordesa. En aquests centres assisteixen infants sords sense cap altra dificultat, normalment són fills de pares sords o de famílies oients que han triat aquesta opció lliure en aquesta modalitat organitzativa.

Altrament, en l'anàlisi de dades es van recollir altres criteris que pensen que l'infant sord ha de poder estar escolaritzat en una escola ordinària amb els altres infants, ja que cadascú té les seves característiques, per tant sempre s'ha d'intentar portar a una situació normalitzada. Gotzens (2001) també identifica aquesta modalitat en el sistema educatiu on té la possibilitat de tenir dues vessants. Per una banda, es pot donar la situació "individual", on només hi ha un únic infant sord. D'altra banda, existeixen les escoles de "petit agrupament", on hi ha diferents alumnes sords en tota l'escola i a vegades poden coincidir en una mateixa aula.

Pel que fa a la modalitat comunicativa de les escoles, van sorgir dos punts de vista diferents durant el desenvolupament de la part pràctica que Gotzens (2001) també planteja. Alguns membres participants estaven a favor de les escoles d'agrupament de sords on la modalitat comunicativa és l'oral, ja que tots els infants creixen junts i poden conviure amb altres nens i nenes sords i oients.

Altres arguments afirmen que les escoles ordinàries de modalitat bilingüe tenen una particularitat, la qual és l'atenció als infants sords. Aquestes persones exposen que és favorable que l'alumnat sord estigui en petits agrupaments perquè la llengua de signes es pugui desenvolupar i tenir contacte amb els iguals i altres persones adultes de la Comunitat Sorda. La modalitat bilingüe ofereix ser competent amb les dues llengües, ja que l'ensenyament simultani no repercuteix de cap de les maneres. Gotzens (2001) indica que aquesta modalitat comunicativa fa servir el llenguatge de signes de la Comunitat Sorda, ja que és una llengua completa i natural de les persones sordes. A més a més, la llengua oral de la comunitat oient s'aprèn amb la finalitat d'afavorir la convivència i la integració social.

Pel que fa als recursos, els participants de la Comunitat Sorda i una de les famílies creuen que seria molt favorable que s'ensenyés la llengua de signes a l'escola perquè els infants oients puguin relacionar-se amb els sords. Mantenint aquesta línia, aquestes persones comparteixen la mateixa visió que Domínguez (2009), ja que explica que cada centre educatiu hauria de desenvolupar una proposta curricular que s'ajusti al procés d'ensenyament i aprenentatge d'aquesta assignatura curricular.

Una part dels entrevistats argumenten que el material ha de ser el mateix tant pels alumnes sords com pels oients, és a dir, que no existeix material específic. Al contrari, altres persones pensen que és més favorable que el material sigui més visual a partir d'imatges o dibuixos, per tal de garantir una educació de qualitat. Valmaseda (1994) recomana adaptar el material per afavorir l'aprenentatge als infants sords. Per una banda, Lombart (2007) exposa que és possible que no tot el material sigui adequat per

l'infant sord, ja que probablement no entendreà tota la informació a causa de la complexitat de les estructures de les frases o per manca de vocabulari, per tant la informació s'ha de presentar a través de diagrames, esquemes, text escrit, visualització de vídeos, etc. A més a més, un altre tema recollit en l'anàlisi de dades era la importància de proporcionar el material per escrit per facilitar l'aprenentatge als alumnes. Aquesta idea coincideix amb Domínguez (2009) qui afirma que proporcionar material escrit, subtítols i materials visuals garanteixen l'accés a la informació i al coneixement.

Altrament, un grup de persones entrevistades aposten perquè la inclusió de l'infant es basi únicament amb el benestar de l'infant, on es senti acceptat pel seu entorn i pugui construir la seva identitat. Per aquest motiu, Frigola (2010) defineix comunitat com aquelles persones amb unes característiques comunes que comparteixen uns sentiments de pertinença, un idioma i identitat. D'altra banda, Pujolàs i Lago (citats a Generalitat de Catalunya, 2015) defineixen una escola inclusiva com a aquella que no exclou a ningú, ja que tots som diferents.

Un altre tema que es va recollir en l'anàlisi de dades i que Valmaseda (1994) també planteja és la desorientació que pot patir un alumne sord, ja que és pràcticament impossible que l'infant ho escolti tot a la perfecció o el o la mestra signi absolutament tot el que ocorre en una classe. De la mateixa manera ho explica Lombart (2007) que també afegeix que l'alumnat sord fa esforços majors per rebre la informació i per aquest motiu necessita desconnectar.

La distribució de l'aula és un altre tema el qual algunes persones afirmen que l'alumne sord ha d'estar situat a la primera fila de la classe o un lloc estratègic on hi hagi visibilitat, que els permeti fer una lectura labial als mestres. Lombart (2007) també explica que un factor a tenir en compte és la ubicació de l'alumnat per afavorir la lectura labial i l'expressió del rostre i del cos del mestre.

Pel que fa a la interacció entre companys opinen que és important fer grups més reduït per realitzar activitats. Alasim (2018) pensa que és més probable que l'infant sord tingui més dificultats socialment, ja que aquest sempre estarà ocupat veient a l'interpret o al mestre. Per aquest motiu Lombart (2007) recomanen que l'alumnat sord participi en les activitats de grups, de la mateixa manera Vygotsky (citats a Alasim, 2018) justifica que és un factor clau per tal d'afavorir la interacció.

Les persones entrevistades afirmen que és molt efectiu recordar la pregunta que s'està plantejant, reformular les frases amb altres paraules o bé acostar-se a l'infant i repetir des de més a prop la pregunta. El mateix criteri utilitza Lombart (2007), ja que exposa que el docent ha de situar-se a prop de l'alumne sord. Alasim (2018) també indica que

el o la mestra ha d'animar als infants a participar fent preguntes. A més a més, Lombart (2007) creu que és molt important reformular les oracions quan l'alumne sord no ho ha entès, expressant la mateixa idea amb diferents paraules, com per exemple utilitzant vocabulari més senzill.

Lombart (2007) recomana començar a parlar quan l'alumnat sord el miri o reclamar la seva atenció donant petits tocs a la taula o movent la mà en el seu espai visual. Un dels temes que van sorgir és fer un gest o una indicació per avisar a l'infant que és el seu torn. A més a més, quan l'alumne no es troba mirant o bé està desconnectat, expliquen que és molt eficaç tocar-li el braç.

Per tal que l'alumne rebi la informació ha de vocalitzar, entonar i parlar a una velocitat adequada perquè així l'infant pugui captar al màxim d'informació. També, s'ha d'indicar sempre que hi hagi canvis d'activitats o de temes. De la mateixa manera Lombart (2007) argumenta que s'ha de parlar amb tranquil·litat, de manera clara i sense exagerar i sempre intentant fer transicions per indicar qualsevol canvi de tema. Valmaseda (1994) argumenta que és convenient explicitar a l'alumnat el procés d'ensenyament.

Moltes de les indicacions que es plantegen en l'anàlisi de dades coincideixen amb els arguments de Lombart (2007). Per exemple, el mestre o la mestra ha de tenir en compte no parlar d'esquena o no parlar a la mateixa vegada que els infants sords estan escrivint. La llum també s'ha de tenir present igual que els espais no sorollosos. La mestra ha d'intentar no portar cabells a la cara o barba, ja que dificulta la lectura labial.

Un altre tema el qual va sorgir va ser la tendència a resumir les converses en frases curtes i a simplificar, ja que són perjudicials per a l'infant. Tot i així Lombart (2007) creu que s'hauria d'evitar estructures complicades però frases completes. Alguns entrevistats diuen que els companys moltes vegades poden ajudar als nens i nenes sords, Lombart (2007) també indica que els companys del costat poden ajudar-lo donant-li un cop de mà però aquesta responsabilitat no ha de caure sempre al mateix company. D'altra banda, hi ha altres membres que defensen que l'infant surti de l'aula ordinària per potenciar els continguts en canvi, Flecha (2004) afirma que es poden optar per altres mesures fora de l'horari lectiu perquè l'alumne no perdi la classe regular.

Altres pensen que els mateixos alumnes han de ser responsables quan aquest porten implants o audiòfons. En canvi, Lombart (2007) manifesta que el mestre ha de conèixer les condicions de l'infant i comprovar que funcionen els audiòfons de l'alumne abans de començar una activitat. Al contrari, Cawthon (2014) creu convenient fomentar la responsabilitat en l'alumnat sord, perquè sigui cada vegada més autònom.

Per acabar, he pogut observar que la família escull l'escolarització més idònia per al seu fill o filla sord, ja que no hi ha una única manera de veure la inclusió. Com a mestres hem de saber adaptar-nos a les demandes de la família i oferir a l'infant una educació de qualitat tenint en compte diferents factors i recursos que afavoreixen l'aprenentatge de l'infant. Com bé hem vist amb les persones participants, no tots estan d'acord amb utilitzar els mateixos recursos, és per aquest motiu que la decisió de la llengua de comunicació tant la modalitat que es triï tindrà una gran influència.

Durant el desenvolupament d'aquest treball s'ha comprovat que el sistema educatiu té diferents mancances, les quals els membres participants han esmentat durant les entrevistes i observacions. Per una banda, la falta de docents sords, ja que actualment hi ha molt pocs mestres sords en el nostre sistema educatiu i algunes de les persones creuen que aquesta figura és imprescindible. D'altra banda, la carència de formacions, ja que hi ha molts docents que no tenen coneixement sobre la llengua de signes o informació suficient sobre la sordesa. Altres persones pensen que fan falta més hores de logopèdia i més intèrprets. Alguns membres argumenten que l'entorn és molt important, per tant s'han de produir més situacions on la llengua de signes estigui present. Al contrari, altres persones demanen que hi hagi més subtítols en la vida quotidiana per facilitar la comunicació a les persones que porten IC.

Finalment, amb aquest treball final de Grau s'han obert una sèrie de temes durant la part pràctica els quals no s'ha pogut investigar però seria molt interessant poder fer recerca per donar resposta a aquestes qüestions.

7. Limitacions

Durant la realització d'aquest treball van sorgir diverses limitacions que van fer que el treball canviés una mica en comparació a la primera proposta que es va plantejar a principi de curs.

La primera dificultat va ser quan vaig demanar observar una classe a una escola de modalitat bilingüe. La meua intenció era poder comprovar jo mateixa quines accions i factors es porten a terme durant les aules i conèixer els recursos que s'utilitzen. Però no vaig tenir l'oportunitat de poder observar cap aula, ja que l'escola va dir-me que hi ha molta gent que està interessada en conèixer aquest nou projecte, per tant, l'únic que podien oferir-me era una xerrada informativa. Tot i això, vaig insistir per si a més de la xerrada podia realitzar una entrevista però aquest van respondre que no disposaven del temps per poder respondre a totes i cada una de les demandes.

La següent limitació va ser quan vaig demanar a FESOCA fer una entrevista per poder conèixer el seu punt de vista. Aquests em varen contestar que tampoc disposaven de suficients recursos humans per poder contestar a les preguntes. A més a més, varen contestar-me que tampoc tenien gaire coneixement sobre els recursos que es poden emprar en una aula per promoure la inclusió. Per tant, vaig haver de buscar gent que col·laborés amb associacions que formessin part de l'entitat de FESOCA.

L'última limitació va ser quan vaig fer dues entrevistes en llengua de signes. Cal dir que aquestes van ser les entrevistes més complexes, ja que actualment estic cursant el nivell B1 per tant, encara em falta aprendre molt vocabulari sobre aquesta llengua. Per aquest motiu, quan vaig haver de transcriure-les hi havia parts que no acabava d'entendre del tot, això va fer que hagués de preguntar de nou a les persones entrevistades algun dels dubtes.

Tot i això, crec que aquestes limitacions les vaig poder solucionar força bé, buscant altres alternatives que m'han ajudat a desenvolupar el meu treball final de grau.

8. Bibliografia i Webgrafia

Alasim, K.(2018). Participation and Interaction of Deaf and Hard-of-Hearing Students in Inclusion Classroom. *International Journal of Speacial Education*, 33,493-506. Consultat 19 abril 2019, des de [file:///C:/Users/maria/Downloads/EJ1185582%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/maria/Downloads/EJ1185582%20(3).pdf)

Albertín, P. (2007). La formación reflexiva como competencia profesional. Condiciones psicosociales para un práctica reflexiva. El diario de campo como herramienta. *Revista de Enseñanza Universitaria*, 30, 7-18. Consultat 12 febrer 2019, des de <http://institucional.us.es/revistas/universitaria/30/Albertin.pdf>

Al-Dababneh, K., Al-Zboon, E. i Akour, M. (2016). Competencies that Teachers Need for Teaching Children Who Are Deaf and Hard-of-Hearing (DHH) in Jordan. *Deafness & Education International*, 18, 172-188. Consultat 1 febrer 2019, des de [file:///C:/Users/maria/Downloads/ContentServer%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/maria/Downloads/ContentServer%20(4).pdf)

Barberà, G., i Mosella, M. (2013). *Gramàtica i modalitat gestovisual: la concordança verbal en llengua de signes catalana (LSC)*. Consultat 27 desembre 2018, des de <file:///C:/Users/maria/OneDrive/Escritorio/278839-381945-1-PB.pdf>

Cawthon, S. (2014). Teaching Strategies in Inclusive Classrooms With Deaf Students. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 6 (3), 212-225. Consultat 2 febrer 2019, des de <file:///C:/Users/maria/Downloads/212.full.pdf>

Comissió d'Educació (2013). *Situació educativa dels estudiants sords a Catalunya*. Consultat 10 gener 2019, des de <https://www.social.cat/documentos/educacio-2013.pdf>

Díaz, L. (2011). La observación. Consultat 22 gener 2019, des de http://www.psicologia.unam.mx/documentos/pdf/publicaciones/La_observacion_Lidia_Diaz_Sanjuan_Texto_Apoyo_Didactico_Metodo_Clinico_3_Sem.pdf

Díaz, L., Turroco, U., Martínez, M. i Varela, M. (2013). La entrevista, recurso flexible y dinámico. *Investigación en Educación Médica*, 2(7),162-167. Consultat 17 abril 2019, des de <http://www.scielo.org.mx/pdf/iem/v2n7/v2n7a9.pdf>

Domínguez, A. (2009). Educación para la inclusión de alumnos sordos. *Revista Latinoamericana de Educación Inclusiva*,3,45-51.Consultat 18 abril 2019, des de http://repositoriocdpd.net:8080/bitstream/handle/123456789/1658/Art_DominguezAB_Educacionparalainclusion_2009.pdf?sequence=1

Domínguez, A., i Alegria, J. (2009). Los alumnos sordos y la lengua escrita. *Revista Ilatinoamericana de educación inclusiva*, 3 (1), 95-111. Consultat 18 abril 2019, des de

http://repositoriocdpd.net:8080/bitstream/handle/123456789/2004/Art_AlegriaJ_Alumno_sordos_2009.pdf?sequence=1

Enciclopèdia Catalana (2018). Consultat 22 desembre 2018, des de <https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0519111.xml>

Federació de Persones Sordes de Catalunya (2017). Memòria d' Activitats 2017. Consultat 11 gener 2019, des de <http://www.fesoca.org/documentos/Memoria2017.pdf>

Fernández, M.P i Pertusa, E.(1999). Representación fonológica, aprendizaje de la escritura y alumnos sordos. *Revista de Logopedia, Foniatría y Audiología*, 19(1), 2-10. Consultat 15 abril 2019, des de <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/56923/1/116283.pdf>

Flecha, R. (2014). *Successful educational actions for inclusion and social cohesion in Europe*. Springer. Consultat 15 abril 2019, des de https://www.schooleducationgateway.eu/files/esl/downloads/13_INCLUD-ED_Book_on_SEA.pdf

Frigola, S. (2010). La comunidad sorda de Catalunya. *Les llengües de signes com a llengües minoritàries: perspectives lingüístiques, socials i polítiques*, 29-54. Consultat 2 gener 2019, des de <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000189/00000036.pdf>

Generalitat de Catalunya. (2015). *De l'escola inclusiva al sistema inclusiu. Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú*. Consultat 1 febrer 2019 <http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf>

Generalitat de Catalunya (2014). Llengua de signes catalana. Consultat 23 desembre 2018, des de http://llengua.gencat.cat/ca/llengua_signes_catalana/

Generalitat de Catalunya. (2004). *L'ús del llenguatge a l'escola: Propostes d'intervenció per a l'alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*. Consultat 9 gener 2019, des de <http://www.xtec.cat/~cllomar/tl/usllenguescola.pdf>

Generalitat de Catalunya (2019). Suport intensius a l'audició i llenguatge (SIAL). Consultat 12 gener 2019, des de <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/mesures-i-suports/intensius/sial/>

González (2008). Diversidad e inclusión educativa: Algunas reflexiones sobre el liderazgo en el centro escolar. *Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 6(2), 82-99. Consultat 15 gener 2019, des de

file:///C:/Users/maria/Downloads/Dialnet-

DiversidadEInclusionEducativaAlgunasReflexionesSob-2556512%20(1).pdf

Gotzens, A. M. (2001). *L'educació del nen sord a Catalunya. Una revisió psicopedagògica*. *Pediatría Catalana*, 61, 188-192. Consultat 10 gener 2019, des de http://webs.academia.cat/revistes_elect/view_document.php?tpd=2&i=1422

Grosjean, F. (2000). El derecho del niño sordo a crecer bilingüe. *El bilingüismo de los sordos*, 1(4), 15-18.

López, I. (2004). *Investigación educativa: algunos enfoques e instrumentos de investigación cualitativa*. Dins E. Villegas (Ed.). *Investigación y práctica en la educación de personas adultas* (p. 61-91).Valencia: Nau llibres.

Jarque, M. (2016). *Les llengües de signes i el suport en la comunicació*. Consultat 23 desembre 2018, des de http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1701_APD/APD_1701_M08/web/html/media/fp_apd_m08_u1_pdfindex.pdf

Lombart, C (2007). Tinc un/a alumne/a sord/a a l'aula. Consultat 9 gener 2019, des de <http://www.xtec.cat/sgfp/llicencies/200607/memories/9999m.pdf>

López, R.E. i Deslauriers, J.P. (2011). La entrevista cualitativa como técnica para la investigación en Trabajo Social. *Margen*, 61,1-19. Consultat 16 febrer 2019, des de <https://www.margen.org/suscri/margen61/lopez.pdf>

Martínez, L.A. (2007). *La observación y el diario de campo en la definición de un tema de investigación*. Consultat 15 gener 2019, des de <https://escuelanormalsuperiorsanroque.files.wordpress.com/2015/01/9-la-observacin-y-el-diario-de-campo-en-la-definicin-de-un-tema-de-investigacin.pdf>

Muñoz, E. (2010). El procés de reconeixement de la llengua de signes catalana des de la comunitat sorda. *Les llengües de signes com a llengües minoritàries: perspectives lingüístiques, socials i polítiques*, 19-27. Consultat 2 gener 2019, des de <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000189%5C00000035.pdf>

Palacio, M. (2015). *Discapacitat auditiva en el context educatiu*. Universitat de Vic, Catalunya.

Pujolàs, P. (2012). Aulas inclusives y aprendizaje cooperativo. *Educatio Siglo XXI*, 30(1), 89-112. Consultat 2 febrer 2019, des de <file:///C:/Users/maria/Downloads/149151-Texto%20del%20art%C3%ADculo-557651-1-10-20120313.pdf>

Ramírez, M.C. (2010). Aspectos básicos en la actuación educativa con el alumnado con deficiencia auditiva. Revista digital para profesionales de la enseñanza, 11, 1-14. Consultat 11 gener 2019, des de <https://www.feandalucia.ccoo.es/docu/p5sd7534.pdf>

Tovar, L. A. (2004). *La necesidad de planificar una norma lingüística en lengua de señas para usos académicos*. Consultat 15 febrer 2019, des de <file:///C:/Users/maria/OneDrive/Escritorio/TFG/Dialnet-LaNecesidadDePlanificarUnaNormaLinguisticaEnLengua-4004006.pdf>

Valmaseda, M. (1994). La escuela y los alumnos con déficit. *Comunicación, Lenguaje y Educación*. 22, 7-14. Consultat 5 gener 2019, des de <file:///C:/Users/maria/Downloads/Dialnet-LaEscuelaYLosAlumnosConDeficitAuditivo-2941280.pdf>

ANNEXOS

Centre 1

En el primer centre que vaig estar es tractava d'un centre especial de l'àrea de Barcelona on tots els infants són sords i la llengua vehicular és la llengua de signes i la modalitat oral.

9.1 Diari de camp

La meva impressió només entrar ha sigut bona, ja que mentre he esperat a la directora he vist a una nena que li preguntava a la seva mestra qui era jo, per tant he pogut saludar-la i presentar-me una mica. Seguidament, ha vingut la directora i m'ha atès d'una manera molt familiar, natural i obertament. Aquesta ens ha ofert a mi i a la meva acompanyant la sala de mestres per poder conversar, on no li ha semblat en cap moment un inconvenient que hi hagués una tercera persona, al contrari.

Jo li he explicat que estava cursant un curs de llengua de signes i una mica en què consistia el meu treball final de Grau. El clima que s'ha format ha sigut molt positiu i hem pogut xerrar d'una manera molt natural com si ens coneguéssim des d'abans. Durant la conversa m'ha pogut explicar quin era el funcionament de l'escola i com treballaven els professionals per garantir una millor educació per als seus infants. La directora en tot moment em preguntava qüestions i ha sigut un diàleg molt interessant que hem anat construint entre les dues. Per tant, he sigut participant durant aquesta investigació.

Durant la conversa, m'he adonat que ha sigut molt sincera i realista, ja que ha confirmat que no tots els alumnes sords adquireixen llenguatge oral. A més a més, he tingut la sensació que l'escola treballava únicament el llenguatge de signes per tant m'ha afirmat que ells com a institució garanteixen una parla fluida de la llengua de signes, ja que és llengua natural dels sords. La meva impressió ha sigut que el seu objectiu està més centrat en garantir el llenguatge d'aquests i puguin aprendre aquesta llengua per així expressar-se. En canvi, li resten importància a la socialització amb altres infants o persones que no siguin sords.

És cert que abans d'anar a aquesta escola tenia prejudicis, ja que tenia la sensació que era una escola segregadora on els alumnes amb necessitats educatives especials estan escolaritzats en aquesta escola i no tenen l'oportunitat d'estar amb contacte amb altres infants.

A poc a poc, la meva mentalitat ha anat canviant, ja que la directora em feia veure que estan agrupats en aquesta escola on es parla llengua de signes per així garantir a bona adquisició del llenguatge signat. M'ha fet veure que en aquesta escola també hi ha diversitat, però tots comparteixen un tret característic igual, el qual és la sordesa. En

aquesta escola hi poden haver alumnes amb altres discapacitats molt distintes i alumnes que únicament són sords.

He notat que la directora tenia molta vocació per la seva feina. Mostrava molt d'interès perquè sabés tot allò que no coneixia de l'escola. Fins i tot m'ha volgut ensenyar les aules amb molt d'entusiasme perquè pogués tenir una mica d'idea de com es treballa en aquell centre. He tingut l'oportunitat de conèixer totes les classes i a tots els alumnes, on aquest cada vegada que entrava a una classe em feien preguntes per saber de mi i conèixer que feia allà. La veritat que per a mi ha sigut molt emocionant poder comunicar-me amb ells. A més a més, he pogut observar que totes les professionals tenen un bon nivell de llenguatge de signes i que totes les mestres mentre signaven parlaven per aquells alumnes que aprenen un llenguatge oral.

Mentre estàvem fent visita per l'escola he pogut observar alguns recursos que fan servir, com per exemple al passadís i a les aules hi havia molts cartells amb moltes imatges, la gran majoria de cartells tenien el signe en la llengua signada catalana. La meva impressió sobre la realització de les classes m'ha semblat que era molt igual a com es fan les classes en una escola ordinària, ja que no he vist cap material especial per a sords.

El material que he pogut observar dins de les aules era molt visual, feien servir el projector en moltes classes on hi havia projectat imatges i frases molt curtes. Un altre aspecte que m'ha cridat l'atenció era en la distribució de les taules, ja que els i les alumnes estaven distribuïts en una sola fila, ja que eren molt pocs infants per aula.

Quan he sortit de l'escola he tingut un dubte, la meua pregunta era si hi podria haver algun alumne oient que els seus pares volguessin que el seu fill o filla aprengués la llengua de signes a l'escola. Jo mateixa m'he respost que no, ja que al ser una escola especial crec que has de tenir el tret de ser sord.

He sortit confosa, tenia la sensació que durant l'hora i mitja que he estat allà dins havia après un munt d'informació. Ara bé, tenia un dubte que em rondava pel cap; era l'escola adequada per promoure la inclusió a l'alumnat sord? Per una part he pensat que en aquesta escola l'alumnat sord podria adquirir el llenguatge de signes de manera molt satisfactòria. Per altra banda pensava si era necessari que tot l'alumnat sord estigués agrupat sense poder socialitzar-se amb la resta de societat.

9.2 Observació 1

Som una escola d'educació especial específic per alumnes sords, on es basa amb el bilingüisme, és a dir, s'ensenyà la llengua de signes i la llengua oral. Els alumnes que

no han funcionat bé en inclusió en les escoles ordinàries venen aquí perquè **les classes són més individualitzades de 5 o 6 persones**. Això fa que adquireixen l'aprenentatge que els correspon. Les classes són de **pocs alumnes i tots estan situats en una primera fila**.

Són alumnes amb implants coclears (la gran majoria), amb audiòfons i alumnes sense res perquè són alumnes sords profunds que a vegades els audiòfons no els hi serveixen per a res. **Generalment aquests infants últims no tenen llengua oral i tota la comunicació és amb llengua de signes**.

Tenim dos mestres que són sordes, que han estat molt treballades, des de molt petites amb logopèdia.

Aquí tenim nens que arriben amb 15 anys que no han estat escolaritzats prèviament, bé perquè en el seu país d'origen no han anat a l'escola o perquè han anat amb poca freqüència a l'escola, per tant arriben aquí sense cap llenguatge.

Els pares creuen que quan es posa un implant ja comencen a escoltar i poden parlar, però això no és així, hi ha implants que funcionen correctament però d'altres que no funcionen, que no tenen el rendiment que es necessita per a l'infant. Si s'implanta des de molt aviat, funcionarà molt bé, però si t'implanten als 7 o 8 anys ja has de construir tot un llenguatge en un buit que tenies anteriorment. Nosaltres el llenguatge el construïm perquè ens anem escoltant des de petit, associem les paraules amb els objectes, perquè podem escoltar-ho. Tu ho escoltes i ho repeteixes.

Amb l'implant s'ha d'ensenyar a escoltar, l'implant se'l posen i al mes o als dos mesos o així obren canals i el van programant, és doncs quan es comença tot un procés de discriminació auditiva, de sons de l'ambient, de vocals, de paraules, de frases, i de comprensió de llenguatge que això ja és l'últim estadi, el més difícil. S'ensenyava a escoltar.

Són sords purs, és a dir per herència. A nivell intel·lectual i cognitiu no tenen cap dificultat, per tant poden tenir un rendiment correctament perfecte. Cal dir que els nens poden arribar a escoltar, parlar oralment i signar si hi ha un treball darrere, per exemple, els nens i nenes de classe mitjana, catalans, pares sords, sense cap altra discapacitat... però clar no tots els casos són així.

La llengua de signes catalana, és la llengua d'accés al currículum i a la informació. Nosaltres rebem alumnes que no tenen comunicació, que no es poden comunicar amb l'entorn, que no pot dir què li passa, que no pot dir si s'ha barallat amb un company, que no pot explicar res, perquè no tenen la suficient llengua oral perquè la llengua oral va molt ràpid respecte la llengua de signes.

Les àrees les treballem com tots els alumnes, el medi social, el medi natural, els problemes de matemàtiques a través de la llengua de signes, parlem i signem a la vegada. Totes les famílies que volen que s'utilitzi llengua de signes per als seus fills venen aquí, si no es vol utilitzar llenguatge de signes anirien a una escola ordinària. Hi ha altres escoles d'agrupament de sords amb aprenentatge oral, únicament oral.

El meu criteri no és que la llengua de signes i la llengua oral estiguin enfrontades, jo el que penso que tot el que li serveixi a un nen per aconseguir els seus objectius, per comunicar-se i tal, està bé. Clar, la llengua de signes és la llengua natural dels sords, ells l'aprenen rapidíssim, arriben aquí sense cap eina de comunicació i al mes es comuniquen amb llengua de signes perfectament. Del contrari, quedem com aïllats.

Molts alumnes dels quals tenim és perquè ho han intentat amb llengua oral i no ha funcionat, en una classe amb 25 alumnes amb llengua oral mirant a la professora, entenent-ho tot, clar, és molt difícil i es van retardant molt en els aprenentatges. No aconseguen construir un llenguatge i llavors tot el que tu estudies és escrit, no entenen la llengua escrita, llavors ells llegeixen un text de socials o del que sigui i no entenen el que posa, necessiten l'estructura de la frase, verbs... és com quan aprens una llengua nova. Tot i això, no es garanteix que l'aprenuin aquesta llengua oral.

Tema formacions... aquí ve una persona de l'ONCE per assessorar-nos sobretot amb els alumnes cecs-sords. Després hi ha dues mestres sordes.

Treballem molt per tallers, hem fet una cuina ... i treballem la llengua, les matemàtiques, la compra, els ensenyaem a comprar, a escollir les coses que hi ha en un supermercat, les etiquetes, les factures...

Els més grans fan una assignatura que es diu món laboral, que és on s'ensenya els contractes de treball, com funciona la vida laboral...

També hi ha tallers fora de l'escola, que organitza el consorci de l'educació en les diferents entitats de la ciutat, és per a instituts també. Són tallers i fan formacions professionals inicials per a nois i noies, van dos de cada institut ordinari i dos alumnes de l'escola especial, de la nostra. Són grups de 15 i fan jardineria, cuina, fusta... Ho fan durant dos cursos i els hi serveix per veure que els agrada per fer després i també com a inclusió per al món oient perquè potser treballaran amb gent oient i només seran ells els únics sords. Aquí si van amb intèrpret, quan passen a la secundària, graus, universitat... van amb intèrpret.

Tots els grups de l'escola són de 5 o 6 alumnes i els grups d'educació especial són de 4, és a dir, quan la mestra no pot perquè ha de fer una atenció massa individualitzada, i després hi ha una educadora.

Els grups són depenent el nivell d'aprenentatge, l'edat i la llengua. Clar, els que venen ja grans d'un altre país i tenen algun bagatge del castellà, seguim treballant en castellà per aprofitar el que ja saben. Si arriben des de petits se'ls hi ensenya en català, si són d'un país que no es parla el castellà també es fa servir el català i si venen d'un país on sí que es coneix el castellà es comença amb el castellà per aprofitar el que ja saben i a poc a poc se'ls hi va introduint el català. En canvi, la llengua de signes sempre s'ensenya en català.

Per treballar per exemple no utilitzem llibres, l'únic que potser si utilitzem alguns quadernets... El material l'adaptem tot nosaltres, perquè per aquells alumnes que són tan grans i tenen un nivell tan baix, els llibres de primària són massa infants, llavors preparem nosaltres sempre el material. Però és veritat que no utilitzem materials específics com utilitzen els alumnes amb paràlisi cerebral o els cecs que utilitzen el Braille, utilitzem la llengua de signes i el material que nosaltres anem adaptant. Treballem molt la llengua funcional, és a dir el funcionament del mòbil, ordinadors, com fer un missatge de whatsapp, enviar correus i treballem molt visual, amb imatges, dibuixos, fotografies, pissarres digitals, tabletas i ordinadors... les persones sordes és a través de la visió, és a dir, el seu punt fort.

Les formacions dels mestres, són especialistes en logopèdia i en educació especial. Les places són totes de logopèdia, menys l'especialista en educació especial i l'especialista en educació física. Tots han de saber signar llengua de signes perquè sinó estan incomunicats amb els infants, si no és amb llengua de signes, no et pots comunicar. No només és necessari la llengua de signes, perquè hi ha gent que és intèrpret i és com una "patata", s'ha de ser molt expressiu amb la llengua de signes perquè tu li comuniquis amb tot, amb gestos, amb els moviments, amb l'expressió de la cara... No és només la llengua de signes, no és el mateix que diguis "estic enfadada" somrient o seria. Es pot donar el cas que una professora sigui també intèrpret però no és una condició, un requisit per entrar a l'escola. Quan dic logopèdia em refereixo a mestre en audició i llenguatge.

Centre 2

La segona escola que vaig poder assistir era un centre ordinari bilingüe on els alumnes escolaritzats són alumnes oients i sords. Aquest centre també està situat a l'àrea de Barcelona.

9.3 Diari de camp

He arribat al centre i la primera persona amb la qual he tingut contacte ha sigut el conserge, ja que és el que m'ha obert la porta per entrar al centre. Al minut ha sortit la directora de l'escola i m'ha dit que seies mentre esperàvem a l'altra noia que també estava convocada per assistir a la xerrada.

La meva primera impressió no ha sigut tan bona com m'esperava, ja que tenia les expectatives molt altes sobre aquesta escola. Anteriorment, havia sentit parlar d'ella molt positivament. Aquesta impressió no ha sigut satisfactòria, ja que la directora només veure'ns ha fet referència a un "pen drive", com si es dediques a una xerrada teòrica. A més a més, mentre estàvem pujant les escales per dirigir-nos a la sala d'actes, on s'ha realitzat la conferència, no hi ha hagut conversa. La paraula que descrivia a aquella situació era fredor. Tanmateix, m'ha sorprès que pels passadissos no ens hem creuat amb cap infant tot i ser les tres tocadetes.

He tingut la sensació que es tractava d'una reunió molt formal on la protagonista seria en tot moment ella, a diferència de l'altre centre, ja que jo vaig ser participi i es tractava més d'una conversa que d'una xerrada informativa. A mesura que anàvem avançant aquesta xerrada he anat canviant d'opinió, ja que el que volia la directora era fer una xerrada formal per poder explicar detalladament el funcionament del centre de manera que a poc a poc la situació ha set més còmode.

He vist que les expectatives del centre eren molt altes, ja que l'escola és considerada centre bilingüe, és a dir la llengua oral i la llengua de signes en català són les llengües vehiculars. Tot i així, la directora ha sigut sincera i ha explicat la realitat de l'escola, ja que per molt que es volgués promoure aquesta nova llengua com a llengua d'aprenentatge és molt difícil degut al nombre tan baix d'alumnes sords. La directora ha esmentat que el seu desig seria que hi hagués els mateixos alumnes sords que oients perquè així els alumnes tinguessin les mateixes oportunitats.

Aquesta xerrada ha estat molt interessant però pel meu gust massa extensa, ja que ha tingut una durada de tres hores aproximadament, on alguna informació era irrellevant i altres temes s'allargaven massa, això ha causat poder aprofundir menys en altres temes que per a mi eren més motivadors.

Altrament, no hem tingut oportunitat de conèixer el centre i crec que hagués sigut molt interessant poder observar alguna aula per així conèixer des de més a prop l'escola. Crec que hagués sigut un aspecte molt positiu, ja que després de dedicar tanta estona a parlar del centre el més gratificant hagués sigut veure una mica el funcionament i tenir l'oportunitat de veure com es treballa en alguna aula amb infants oïents i sords.

Quan he sortit del centre he tingut una sensació bastant bona, ja que després d'estar en els dos centres, he pogut analitzar els aspectes negatius i positius de cada un d'ells. Per una banda, aquest últim centre m'ha semblat que treballa molt la inclusió de l'alumnat i ofereix més suport als alumnes amb sordesa, ja que tots els professionals tenen coneixement sobre la sordesa i la llengua de signes. En canvi, és molt probable que no tots els alumnes escolaritzats acabin adquirint la llengua de signes de la mateixa manera que la llengua oral. És per això que a vegades la comunicació entre alumnes sords i oïents és bastant complexa de consolidar, ja que el llenguatge acaba formant una barrera entre aquests infants on el seu vincle és molt distant. És doncs que m'ha vingut el record de quan estava fora de l'escola abans d'entrar a la xerrada on he tingut l'ocasió de veure els infants que estaven jugant al pati durant l'hora del menjador. He vist que aquells infants sords es buscaven i s'ajuntaven per poder jugar i interaccionar entre ells, ja que tot i guanyar molt pel que fa a la socialització encara seria més favorable si les dues llengües es parlessin per igual.

9.4 Observació 2

La nostra singularitat és l'atenció a l'alumnat sord, som un centre municipal i l'atenció a l'alumnat sord és amb integració educació conjunta de l'alumnat sord i oïdor.

Abans la modalitat era oralista a tot Europa i a tot el món. L'objectiu d'abans era que parlessin, llegeixin i escrivissin.

A infantil tenim les quatre mestres d'educació infantil més la tècnica d'educació infantil. A primària tenim 11 persones, i les professionals que assisteixen amb l'alumnat sord són 9, tot i que està en procés de canvi. Abans totes eren logopedes, el CREDA dota de logopedes a les escoles i nosaltres, les logopedes no només feien de logopedes, feien de mestra dins de l'aula, interpretant i traduint la llengua de signes i logopedes de llengua escrita i llengua oral fora de l'aula, feien la doble funció. Ara no, ara s'ha especialitzat, unes fan la funció dins l'aula i les altres fan l'atenció fora de l'aula. Després tenim una logopeda sorda que ella el que fa és l'ensenyament aprenentatge de la llengua de signes, que és la Pepita Cerillo. Ella té una germana sorda més petita, ella quan va néixer era una sorda mitjana per tant, va fer una adquisició de llenguatge més tardana però molt bona, va ser diagnosticada molt d'hora per això té un llenguatge oral fantàstic.

A vegades tens flaixos, jo fa 36 anys que estic treballant amb sords, tinc un germà sord, per tant crec que alguna cosa sobre la sordesa sé. De camí cap al tren, anava amb uns auriculars nous que són espectaculars, que es sent molt bé, i vaig seleccionar una cançó que m'agrada molt i sense adonar-me em vaig posar a cantar... vaig pensar "ningú t'ha sentit" perquè davant meu no hi tenia a ningú però a darrere meu sí.... I no se'm va ocórrer pensar... Quan tu no tens la percepció del que no tens percepció no existeix... hauríem de fer l'exercici d'anar pel món només veient el que hi ha pel davant i a més a més, sense escoltar.

Tradicionalment, hi ha dos enfocaments; l'enfocament mèdic i el sociocultural. El mèdic parla que les persones amb pèrdues auditives són discapacitats, parlen de deficiència auditiva, hi destaquen que no hi senten. El sociocultural no són ni discapacitats ni deficients, ells mateixos parlen de Persones Sordes, amb majúscula, que pertanyen a una comunitat. L'enfocament mèdic diu que com que no s'entén s'ha de fer una intervenció rehabilitadora, logopèdia, perquè la sordesa comporta una amenaça pel llenguatge. El sociocultural diu no, pel llenguatge no, pel llenguatge oral, perquè per la llengua de signes tenen una adquisició absolutament normalitzada. Nosaltres ens situem en l'enfocament sociocultural. La llengua de signes és la llengua primera, perquè l'aprenentatge de la llengua oral, segons la corba auditiva, segons la història d'aquest nen, segons l'estimulació que pugui rebre de la família, segons si li van bé o no li van bé els audiòfons, si l'implant ha funcionat o no ha funcionat.... l'aprenentatge de la llengua oral pot estar compromès, si tu no tens un llenguatge adquirit en aquesta edat les llacunes ja són.... o sigui t'hauràs quedat a un nivell de llenguatge molt bàsic, molt poc extracte, molt poc simbòlic... molt del dia a dia... el que nosaltres volem és que tingui una llengua primera sencera des del primer moment, que tingui un entorn lingüístic el més semblant possible al que tenen els nens oïdors. Interactuar amb el llenguatge sense fer logopèdia... els nens oïdors no fan logopèdia, els parles i un bon dia comencen a parlar.... doncs una mica seria reproduir aquest entorn, i només es pot reproduir amb una llengua que no tingui en compte la discapacitat de l'audició... Volem que tinguin un llenguatge adquirit, un llenguatge primer... si després són molt hàbils i fan servir la llengua oral, doncs bingo per ells! El que no com a mínim el que tingui un desenvolupament normalitzat, perquè no només és la llengua, el llenguatge ho és tot, si no hi ha llenguatge, no hi ha expressió d'emocions, no hi ha llenguatge simbòlic, no hi ha accés a la llengua escrita des del punt de vista dels lectors, no hi ha accés a la cultura en general... som nosaltres que a vegades els fem discapacitats.

La llengua oral es treballa amb la perspectiva que és la segona llengua i mirar en funció de cadascú i a cadascú li farem un treball diferenciat. Això també ho fa la modalitat

oralista. En centres específics com en centres ordinaris com nosaltres es pot desenvolupar la modalitat bilingüe, tot i que hi ha un sector més crític de la situació, és una situació gens optima... hi ha gent que diu que la situació d'educació conjunta és un entorn poc favorable a l'adquisició de la llengua de signes. **La valoració de la figura del professor sord és molt important, per dos motius bàsics; un perquè són els grans de la bona llengua de signes, sempre que estiguin formats diguem-ne, és a dir, igual que qualsevol oïdor no pot ser mestre de català o de castellà... t'has de formar per ensenyar una llengua, no només cal parlar en llengua de signes, s'ha de saber per una banda escoltar-la i s'ha de ser competent amb aquesta llengua que es vol ensenyar. L'altre motiu és pel tema de la identificació, avui per avui, és un col·lectiu molt exclòs i és molt important que es puguin identificar i puguin projectar-se com adults normalitzats, que poden tenir una vida normalitzada.** Nosaltres només tenim a la Pepita Cerillo, una educadora sorda i una monitora del menjador sorda... fem el que podem però en l'apartat de mestres, no s'ha avançat... hi ha mestres sords però no acaba d'entrar el tema perquè no acaba d'entrar la llengua de signes. **Doncs, el model de persona que volem és que no volem fer oïdors, volem respectar la seva identitat per tant hem de promoure que estiguin en les dues comunitats en les quals viuen, en la sorda i en l'oïdora, entenen que ells són sords que el sentit de la vista és que el gestiona la seva manera de fer en el món i que hem de promoure la llengua de signes.** El que tenim molt clar és que han d'estar junts perquè aquesta llengua tingui un canal on es desenvolupi i han de tenir contacte amb iguals i amb altres persones sordes de la Comunitat Sorda, intentem que tinguin contacte amb adults sords.

Us explicaré una anècdota d'això i de valoració del professor sord... Fa uns anys, al començament d'iniciar la modalitat bilingüe, la majoria de nens sords quan els hi preguntaves que vols ser quan siguis gran deien mestre, perquè només coneixien a la Pepita com a adulta sorda.... per això és molt important que hi hagi pluralitat i després una anècdota que malgrat he explicat 50 milions de vegades m'agrada molt d'explicar i és que just quan incorporàvem la modalitat bilingüe a l'escola, vam començar "amb una sabata i una espadenya" amb més voluntat que traça. **Quan vam començar tenim clar que volíem fer molt material videat, la llengua de signes havia de ser viva, des de tenir molt material per formar-nos nosaltres doncs que ens ho poguessin emportar a casa per practicar, o materials pedagògics per als nens, o un centre d'interès o el que fossin.** Una vegada va venir un senyor de FESOCA que ens ajudava a crear vídeos. Aquest senyor portava bigoti blanquinós, sense cabell... semblava més gran i un dia els nens esverats van dir-li a la mestra "hi ha un sord vell al menjador" no havien vist mai una persona sorda vella i a partir d'aquí amb la Pepita vam fer una mica d'exploració i de fer d'una

mena d'assemblea amb els nens on els preguntàvem perquè aquella reacció i van sortir coses com per exemple "ens pensàvem que ens morim a una determinada edat" o altres pensaven "que en una determinada edat es curaven i eren oïdors".

Aquesta és una exigència una reivindicació que compartim amb totes les persones sordes i després entenem que no són les persones sordes que s'han d'adaptar a la societat sinó que una societat democràtica i avançada ha de permetre que qualsevol persona pugui viure i estar sense cap dificultat en aquesta societat des de la seva pròpia diferència, hem de continuar treballant amb la reivindicació dels intèrprets en tots els espais de la vida d'aquestes persones sordes el que passa és que hi ha generacions dels sords més grans i menys empoderats que no són usuaris d'intèrprets perquè és una cosa per ells relativament nova.

Hi ha sords que tot i utilitzar audiòfons no aconseguiran res perquè la sordesa és molt important. Les famílies sordes no tenen bona conceptualització dels implants. La Comunitat Sorda entén que no, que el seu fill és sord, va néixer així, és sord, no està malalt per tant no cal operar-lo i que a més a més, senten que l'estament mèdic no informa de totes les dificultats que poden sorgir i això els fa sentir amb molta desconfiança, per tant no implanten.

La llengua de signes és l'única llengua que pot ser accessible de manera natural als nens sords, que ens permet la comunicació, l'expressió d'emocions, l'accés al llenguatge simbòlic... i això vol dir la capacitat d'opinar, la capacitat d'entendre el llenguatge figurat, la capacitat d'entendre les bromes, les ironies... si no hi ha llenguatge, tot això queda a un plànol molt precari. Ens dona l'oportunitat d'accedir als continguts curriculars al mateix nivell que els companys oïdors i ens serveix de pont per accedir a la llengua escrita.

Els dos pilars de l'escola són la modalitat bilingüe i l'educació conjunta, l'educació conjunta vol dir que cada grup classe hi ha un grup petit, un agrupament de nens sords. El nostre ideal segons el projecte educatiu seria 5 nens a cada classe, el meu ideal serien 12 de nens sords i 12 de nens oïdors. Llavors hi hauria encara una circular de la llengua de signes encara més rica. Actualment hi ha 24 nens i nenes sords en tota l'escola. No tenim alumnat sord perquè s'entén que la llengua de signes no és necessària, el fet que l'atenció a l'alumnat sord és responsabilitat dels CREDAs doncs això marca un estil d'atenció. Els CREDAs són centres de recursos, per tant el recurs és la logopeda que va a l'escola a fer la seva llengua oral a l'escola, és veritat que segons el compromís legal, s'ha de tendir a agrupar els nens sords en escoles

determinades, encara que sigui en escoles d'agrupament de sords, però això no és així, ja que a nivell de tota Catalunya un 70% l'alumnat sord no està en agrupament.

Amb aquesta mentalitat que té administració educativa que tothom en el seu territori ha de tenir els recursos, llavors pots tenir a arribar a tenir els recursos però no tens l'entorn que realment és l'important. Jo preferiria tenir menys logopedes i més alumnat sord, però és molt important l'entorn. L'entorn és el que ens enriqueix, un nen aïllat... és un nen aïllat. Deixant de banda el CREDA de Barcelona i el CREDA Vallès que tenen la modalitat, els altres CREDAs no tenen la modalitat bilingüe no poden oferir el que no tenen. El CREDA proporciona el recurs o els recursos en el territori, però l'infant no tindrà l'entorn... Això no s'entén costa molt d'entendre perquè costa molt d'entendre que la llengua de signes és una llengua i no s'entén que té uns paràmetres totalment diferents i que no s'adquireix com una altra llengua, es continua considerant com un recurs més per la comunicació. No s'acaba d'entendre el que significa no tenir una primera llengua de debò, com quan ets petits... no s'entén les conseqüències... sí que hi ha nens que en la modalitat oralista se'n surten però estem parlant del col·lectiu.

Hi ha molts *inputs*, l'otorrino, l'implantador... que diu "amb l'implant s'ha acabat la sordesa", és normal que si a la família li dius que hi ha la modalitat bilingüe, que s'ensenya la llengua de signes i també a parlar... "Per què he d'aprendre la llengua de signes? Si pot parlar, doncs el més natural possible és que el nen parli com jo i que ens comuniquem a partir de la llengua oral". Falta una mica els riscos que el nen no adquireixi una llengua funcional els primers anys de vida. Hi ha un autor anglès, que diu que és com un flotador, és a dir, el nen no sap nadar, al nen li poses la tortuga, el xurro o el que sigui i el nen quan aprèn ja està... Però i si no aprèn? Una miqueta seria això... Per què fa por que un nen tingui dues llengües? Encara es considera que la llengua de signes si signa, no s'esforçarà... Els nens bilingües per molt que s'ensenyi el català deixaran de parlar el castellà ni al revés...

Per això no ens venen nens, només fills de pares sords, nens amb altres dificultats associades i nens que no han funcionat amb la modalitat oral i busquen una altra via, però ja són grans.

Es treballa l'expressió escrita a partir de la llengua de signes, intentem que la llengua de signes estigui present sempre, aquí es fa la castanyada, es fa una obra de teatre, els actors intenten parlar i signar sent oïdors i sent sords, per exemple hi ha un nen sord fent de narrador i un nen oïdor que també fa de narrador. A l'estona del pati, es busquen entre iguals, és a dir tots els sords.

Dintre de l'aula els nens oïdors fan el que anomenem currículum ordinari que són aquelles àrees que no són pròpiament lingüístiques i en aquestes situacions sempre hi ha dos docents. El docent de l'aula o l'especialista i en aquest cas la MALL, que fins l'any passat era la logopeda del CREDA competent en llengua de signes i que tradueix tot el que passa a la classe. Estem fent com un petit projecte d'innovació estem obrint espais per ambients preparats... haurem de veure com s'articula de l'interpret en aquesta nova manera de treballar. Tot el que són les llengües es treballa en grup petit o individual, la llengua oral i la logopèdia es fa individual i llavors la llengua de signes, la llengua escrita; catalana, castellana i anglesa es fa amb grups de nens sords, perquè intentem que les màximes hores possibles estiguin amb més gent que signa i que hi hagi el màxim d'interlocutors. A vegades quan un nen arriba ja gran intentem donar-li alguna sessió individualitzada amb la Pepita per fer una mena aula l'acollida, perquè d'alguna manera són nous nens.

L'edat de l'implant és molt rellevant, no és el mateix implantar-te als dos anys o als sis o set anys, pot ser que funcioni molt bé o que no. Hi ha nens implantats amb dos anys que no han parlat...

Volem la màxima competència en les dues llengües, la llengua de signes és la llengua 1 i la llengua oral és la llengua 2.

Tant en la vessant escrita com en l'oral utilitzem la llengua de signes com a mitjà de comunicació de l'aprenentatge... La parla i l'audició dependrà molt de cada nen, igual passa amb els oïdors. Intentem promoure estratègies per a cada un en funció de les seves capacitats, però el tema de la parla és determinat de cada nen.

Es fa un treball amb la web visual, és una televisió digital feta per persones sordes i destinada a persones sordes... hi ha diferents seccions, les notícies de la Comunitat Sorda, les notícies de tot el món, un apartat de contes... ens interessa molt treballar el que són les notícies, perquè clar "el que no veig no m'arriba". La Pepita es va trobar que quan els posava davant de la web visual per treballar les notícies o la llengua de signes, no entenien als locutors, ja que estan tan acostumats a l'escola, a la nostra manera de signar. Llavors vam veure que havien d'interactuar amb el màxim de sords possibles. Si fem sortides, també intentem que hi hagi intèrprets... el menjador també intentem que les persones que treballen sàpiguin llengua de signes. Els nens oïdors també l'aprenen, tot i que l'aprenen més per contacte amb els nens sords i la convivència diària que per l'hora de llengua de signes que fem específica. Fem actuacions en llengua de signes i cançons en llengua de signes.

Inclús quan anem a piscina, les mestres poden entrar perquè el monitor de piscina no sap llengua de signes...

La llengua de signes està en perill. Els nens de pares sords, no tots tenen una llengua de signes molt culturitzada i a vegades hi ha pares que no són sords que s'han posat a aprendre la llengua de signes, i això fa que els nens sàpiguen més que els pares. La resta de persones signats som oïdores i no som ultra competents perquè és una llengua molt difícil, a més, la situació és diferent, sempre els hi estem traduint. Per exemple quan anem al teatre escolar, sempre procurem portar un intèrpret però aquesta persona s'ha de posar en un costat i fer una interpretació subjectiva, és a dir, és la meua interpretació... Potser la solució seria que el teatre estigués en llengua de signes.

Després en una classe som majoria, hi ha més de 20 oïdors i és impossible traduir tot el que passa a una classe, són 20 nens pensants, 20 nens que interrompen a la mestra, són 20 persones úniques i singulars. No ens adonem i perden molta informació. Nosaltres el que intentem és fer accions per intentar que aquesta llengua de signes estigui el més present possible i amb més contextos possibles. Per exemple; el bateig en llengua de signes, quan arriben a l'escola els hi posem un signe propi i ho tenen assumit perquè ho fan des de p3, la idea és que tot i que treballem la llengua oral no es podran aprendre 20 noms ni podran reproduir 20 noms però tenen el dret a poder a parlar dels seus companys no com "aquell o aquells" sinó amb un nom. A més a més, comencem a treballar la llengua escrita a p3 a partir del nom propi, per tant si no poden fer una associació del nom escrit amb un signe personal, els hi estem dificultant prou la vida. El conte i el taller d'infantil, les classes es barregen i els nens poden triar entre tres contes o tres tallers de joc. Intentem que els nens sords vagin junts al mateix conte o al mateix taller de plàstica o de joc.

Per Sant Jordi convidem als avis a què ens expliquin contes i com de moment tenim la sort que hi ha avis sords doncs també ve l'avi sord a explicar-nos contes, per tant és un orgull per al nen sord que tothom estigui escoltant al seu avi, són situacions que s'han d'aprofitar. El projecte confiança és que els nens grans apadrinen els més petits i la idea és que el nen petit es senti segur... els nens grans ens fan por, i l'idea era que ells sentissin que tenien un amic gran que els protegís, llavors intentem que els grans sords estiguin amb els petits.

La llengua de signes queda tancat aquí en un entorn molt acadèmic, molt reduït i que li costa expandir-se. Vam veure que necessitàvem que els nens juguessin amb la seva llengua i que també tinguessin aquestes ganes de crear a partir de la seva llengua, per tant ens vam inventar un premi especial literari en llengua de signes, si haguéssim fet

els jocs orals a nivell escrit, els nens sords no tindrien ocasió de participar. **Llavors amb llengua de signes, fem rodolins i les cançons en llengua de signes... Vam pensar que com els nens oïdors cantàvem havien de traduir les cançons, després vam dir que no tenia sentit pels nens perquè moltes diuen coses que no s'entenen...** vam veure que els nens sords tenien menys capacitat de memorització que els oïdors i això no és només de cara als exàmens sinó també quan fèiem una petita representació costava moltíssim... Creiem que té a veure amb aquelles estratègies socials que ens permeten moltes habilitats però perquè des de ben petit ja escolten cançons... **Vam decidir fer cançons de llengua de signes bassades amb les tradicionals catalanes però amb el mateix resultat que la dels oïdors. L'objectiu era que les cançons i els jocs de falda es traslladés a la llengua de signes, no com una traducció literal.**

Tenim una revista que té una pàgina que és el PI sord que els nens sords expliquen alguna notícia relativa a ells, una mica és donar prestigi.

Cada dilluns a la tarda la Pepita reuneix a tots els nens sords de l'escola amb la monitora sorda i **preparen l'obra de teatre, i els més grans fan com de conductors amb els més petits i els hi diuen com s'han de posar.**

Després una vegada a l'any ens trobem amb les escoles bilingües de Catalunya i fem una trobada.

Hi ha poc entorn social on es parli la llengua de signes. La gent segueix dient que la llengua de signes mata a la paraula. Els nens sords parlen. Ser sord no vol dir sentir menys vol dir sentir diferent.

Crec que hi ha manca de professors sords i manca de formació permanent de llengua de signes.

9.5 Entrevista 1

Ella és sorda i durant la seva escolarització va estar a una escola especial per a sords, però durant aquells temps no es deixava signar sinó que ells havien d'aprendre la llengua oral. Actualment, és presidenta de l'associació de Girona i mestra en els cursos de llengua de signes en català.

- 1. A quin tipus d'escola hauria d'estar escolaritzat un alumne sord? Quines característiques tindria l'escola ideal per a un alumne sord? Creus que hi ha d'haver límit d'alumnes sords per alumnes oïdors?**

Respecte a la meua opinió jo prefereixo una escola d'educació especial perquè tots els alumnes participen en llengua de signes, el mestre també signa sempre i a més a més, opino que l'aprenentatge és més enriquit. Tot i que depèn del sistema educatiu.

Hi ha escoles que utilitzen el bilingüisme, una part de l'alumnat utilitzen la llengua oral en canvi hi ha alumnes (pocs) que es comuniquen en llengua de signes, però crec que no és suficient inclusiu per als alumnes sords. Per afavorir la integració crec que l'escola ideal seria millor l'especial. Opino que una classe amb 20 alumnes seria adequada, ja ser sord no és un problema per reduir el nombre d'alumnes, en canvi a l'escola ordinària jo crec que hi hauria d'haver màxim un o dos alumnes.

2. La llengua de signes és un bon recurs per incloure a l'alumne sord o és millor que intentin parlar el llenguatge oral? Els infants oients també l'haurien d'aprendre? Quins recursos hi ha d'haver dins l'aula per facilitar la comunicació amb l'alumne oient i el sord?

Jo prefereixo que la llengua de signes s'apregui primer i que el llenguatge oral s'adquireixi més tard. Considero que aprendre el llenguatge de signes és molt més important però també opino que per escriure i per comunicar-se amb la societat, també té una gran importància. Però els nens han de saber llengua de signes si o si, després poden aprendre llengua oral per escriure o per comunicar-se amb la societat, si en definitiva les dues llengües són molt importants.

Tant de bo que els nens oients també aprenguessin la llengua de signes, els nens poden aprendre a comunicar-se perfectament, és molt difícil que tots els nens aprenguin la llengua de signes a la perfecció però els dos o tres amics més propers als nens sords poden tenir més curiositat per aprendre aquesta llengua de signes, poden connectar i aprendre molt ràpid la llengua. Si creixen junts, estan moltes hores junts per tant aquesta llengua l'acabes aprenent i més els nens que aprenent molt ràpid, els oients l'aprendrien gràcies al nen sord. Tant de bo tothom l'aprengués, però és difícil.

La llengua de signes, seria un bon recurs per la comunicació entre alumnes sords i oients, aprendre i connectar a partir de la llengua de signes. Cal dir que a les escoles ordinàries la gran majoria fa servir la llengua oral per comunicar-se. Per tant moltes vegades el que es fa, és que l'alumne sord quan el mestre està explicant moltes vegades perd molta informació i els companys el solen ajudar repetint aquesta informació que el mestre ha dit, inclús explicant-li en llengua de signes.

Quan són petits no hi ha intèrpret només logopeda com a suport, a l'acabar la classe la logopeda ve i li explica a l'infant sord el tema. Moltes vegades l'infant sord queda apartat de l'aula perquè no entén la informació que la mestra està dient, és per això que crec que seria molt bo que hi hagués dues mestres per aula, per tenir una atenció més individualitzada, però no és possible. A mi em semblaria perfecte que hi pogués haver dues mestres a la classe, una que signés i l'altra que utilitzés la llengua oral, però clar això és molt difícil, perquè no hi ha diners suficients per pagar a dues mestres. Tant de bo hi hagués sempre dues mestres a l'aula. Una altra opció seria que poguessin parlar i signar a la vegada.

3. Com creus que afecta l'actitud del mestre davant dels nens i nenes sords i la seva interacció amb els oients? Creus que és important la figura d'una persona sorda a l'escola o és indiferent?

Sí afecta, si el professor només parla i no es fixa amb l'alumne sord, aquest no entendrà res, la informació del mestre no li servirà per res. L'alumne només es dedicarà a copiar del company però sense entendre-ho. Si no se'ls hi dona atenció, els alumnes oients aniran avançant i l'alumne sord quedarà endarrerit. El mestre ha d'adaptar-se a l'alumne perquè l'alumne sord pugui seguir el mateix ritme. Es necessita una persona més perquè l'alumne pugui seguir la classe correctament. Si el mestre sap llengua de signes, el nen a la classe podrà adaptar-se millor, han de conèixer les característiques d'aquests infants per ajudar-los perquè molts d'ells es queden apartats de l'aula i acabant fracassant escolarment. Al final acabaran anant a l'escola especial de grans i hauran d'aprendre llengua de signes però seran nens que aniran molt endarrerits per culpa que no se li ha donat la suficient atenció durant l'escola ordinària, per això molts no poden seguir estudiant a l'institut o la universitat. L'escola ordinària necessita més recursos i estratègies per donar les mateixes oportunitats als infants sords.

Pel que fa a la meva opinió crec que és millor, ja que és molt important la figura del mestre sord. El perfil del mestre sord pels nens és com el seu referent, és igual o semblant a la figura del pare o de la mare para a mi és perfecte.

4. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula? Aquests factors i estratègies qui les ensenya als nens i nenes oients?

El mestre ha de tenir en compte diferents coses quan hi ha un alumne sord, la boca se li ha de veure bé, ha d'explicar les coses a poc a poc, és a dir, a una velocitat normal, la

llum també és un aspecte que s'ha de tenir en compte perquè l'infant pugui fer una bona lectura labial, el mestre ha de vocalitzar perquè si no ho fa, l'infant no captarà bé la informació, és difícil. Quan es tracta d'una classe ordinària també la mestra ha de tenir en compte altres aspectes, com per exemple fer grups més petits perquè podrà entendre millor amb un grup de menys persones per així avançar als aprenentatges dels infants, sinó estarà endarrerit. Quan només es treballa la llengua oral el seu concepte és inferior, en canvi quan es fa amb llengua de signes el seu concepte és molt més ampli, ja que la llengua natural de les persones sordes és la llengua de signes, aquesta ens enriqueix, hi ha més concepte, la competència és molt amplia gràcies a la llengua de signes.

Que s'utilitzi la llengua de signes, igual tot normal, és important que hi hagi un mestre que signi. Tot i això la persona sorda pot estar situada davant de tot per veure millor als mestres per si ha de fer lectura labial, també s'hauria de tenir en compte que quan el mestre estigui apuntant a la pissarra no vagi parlant perquè l'alumne sord no podrà captar la informació. A vegades quan es fa lectura labial només es capten paraules soltes, mai es pot aconseguir captar tota la informació per complet, només paraules, algunes però tot costa molt. Per això és millor situar a l'infant davant per no perdre tota la informació. A més a més, a l'acabar la classe els amics també li poden explicar, també els infants sords el que fan és copiar al company el què el mestre diu. Depèn del professor, li podrà explicar al final de la classe, tot i que normalment els companys solen ser els que més ajuden. Si el mestre té una actitud bona i té paciència.

Jo crec que les estratègies les ensenya els mestres, la logopeda o la persona de suport, aquestes pautes de comunicació per a persones sordes suposo que se li ofereixen a l'escola, abans que l'alumne comenci a l'escola. Suposo que potser es fan conferències per poder-se adaptar als alumnes sords, potser els mestres fan cursos per aprendre aquests recursos o inclús la mateixa associació, fins i tot crec que els mestres ho deuen aprendre a la universitat, o bé amb una persona sorda. FESOCA també pot fer conferències per la inclusió de les persones sordes. Els mestres podrien formar-se a partir d'aquestes maneres i després ensenyar-ho als companys de l'alumne sord.

El mestre després pot explicar que cal parlar amb el company sord sempre mirant-li a la cara perquè així pugui fer una lectura labial, utilitzar l'expressió de la cara. Després de la classe explicar, parlar a poc a poc, sempre que es pugui fer servir la llengua de signes, no menjar mentre s'està parlant perquè sinó és molt difícil per la persona sorda, ja sigui per signar o per oralitzar. Sempre hi ha cursos de pautes de comunicació, crec que és molt important, a través de FESOCA o d'associacions o el sistema d'educació segurament també proporciona tallers o cursos d'educació especial per a nens i nenes

sordes. Crec que és molt important que els mestres sàpiguen totes aquestes estratègies perquè sinó l'alumne no pot aprendre ni entendre les classes. El mestre ha de tenir la capacitat, la competència de saber les pautes de comunicació per atendre a un nen sord perquè sinó la seva educació serà errònia.

5. Quins recursos s'ofereixen a l'escola per millorar la interacció amb els companys i fer que els alumnes sords participin més?

Crec que la mestra hauria de repetir més les explicacions perquè l'alumne sord pugui tenir l'oportunitat d'escoltar-ho, ja que moltes vegades els infants sords no capten tot allò que s'explica a l'aula. Moltes vegades es formen converses on l'alumne sord no pot entendre-ho i és per això que els infants haurien d'intentar fer les frases més curtes perquè tingui l'oportunitat de captar-ho. Tot i que moltes vegades la majoria de persones el que fa és que quan es mantenen converses llargues amb alguna persona oient, després ho intenten resumir amb només amb una frase per la persona sorda.

Quan hi ha un alumne sord a classe, no solen preguntar gaire els seus dubtes, és per això que jo recomano que els oients també aprenguin la llengua de signes per així aquests infants puguin participar més, tot seria perfecte.

6. Coneixes materials específics que afavoreixen l'aprenentatge de les nenes i nens sords?

Jo crec que el material ha de ser el mateix que els oients. Jo recordo que a l'escola utilitzàvem llibres i tot era igual, l'únic que el mestre ho hauria d'explicar adaptat. Jo crec que no s'utilitza material especial per a persones sordes, però clar si tot és més visual millor. Considero que les frases no haurien de ser més curtes ni adaptades però sí que el mestre ho hauria d'explicar després, el material no s'ha d'adaptar, ha de ser el mestre qui adapti l'explicació. No és bo adaptar-lo perquè després quan llegeixi altres coses no les entendrà. És bo que el mestre ho expliqui d'una altra manera, a partir de la llengua de signes, amb exemples... Si el professor no ho explica els alumnes no entenen el que llegeixen. D'aquesta manera el concepte dels nens serà més ampli si es va intercanviant la llengua de signes amb la informació que es llegeix.

Per als més petits potser sí que hi ha algun material amb llengua de signes, amb més dibuixos, però després quan vas creixent el material és igual que per un infant oient. Jo no sé si ara amb el sistema actual del bilingüisme han creat més material més visual a partir de vídeos, dibuixos, ordinador... com més visual millor clar.

7. Quines formacions haurien de tenir els mestres per afavorir l'alumnat sord? És necessari un intèrpret a l'aula?

Els mestres que reben formacions per a nens sords és molt millor. A una escola especial el mestre ha de saber llengua de signes. La logopeda també a part, seria un avantatge que aquesta sàpigues llengua de signes i la mestra d'educació especial. El govern hauria d'exigir que els oients aprenguessin la llengua de signes, però és impossible. El problema és que el CREDA està a favor de l'oral i no utilitzen la llengua de signes, perquè estan en contra. Considero que si la mestra no sap llengua de signes, hi hauria d'haver un intèrpret, però actualment també hi ha moltes retallades pel que fa als intèrprets i això afecta als nens.

Falten recursos i diners per garantir una bona educació per l'alumnat sord.

Jo crec que podria haver-hi una escola especial i una escola ordinària junta, per exemple al costat de l'altre o en un mateix edifici i que per jugar poguessin estar tots junts per millorar la inclusió.

9.6 Entrevista 2

Ella és sorda però hi sent degut a un implant, actualment és mestra especialista en audició i llenguatge a una escola ordinària. Ella explica que des de ben petita porta l'implant i això ha fet que pogués seguir una escolarització eficient.

1. A les aules quants alumnes sords hi ha? Creieu que és important que hi hagi més alumnat sord? Creus que hi ha d'haver límit d'alumnes sords per alumnes oients?

A l'escola hi ha dues alumnes però a diferents cursos, una a primer de primària i l'altra nena a cinquè de primària. A vegades hem tingut més alumnes sords però mai en aquesta escola hi ha hagut dos alumnes sords en una mateixa classe però si en diferents etapes. Jo si el fet és que a l'escola ofereix d'aquest agrupament de sords seria ideal que tots els sords es poguessin agrupar en una mateixa escola. Clar si coincidissin també estaria bé perquè també veuen que també hi ha altres nens com ells però clar també s'ha de portar amb la més normalització possible.

Ostres.... clar jo amb l'experiència no puc dir molt amb el que podria dir-te o què puc ajudar-te, però sí que crec que molts, molts alumnes a la mateixa classe tampoc, jo crec que no, amb dos o tres ja estaria bé perquè pensa que la mestra d'audició i

llenguatge també pot estar dins l'aula. Sí que és veritat que com més alumnes estiguin en una mateixa classe, millor. També com a mestre d'audició i llenguatge si hem de treballar dintre de l'aula si estan tots en una mateixa classe és més fàcil per nosaltres, i fins i tot fent una aula compartida, una tutoria compartida que dic, quan hi ha dos mestres en una mateixa classe, també estaria bé.

2. A quin tipus d'escola hauria d'estar escolaritzat un alumne sord? Com hauria de ser l'escola ideal?

A l'ordinària... Jo sempre dic que una escola ordinària és el millor que es pot fer a més si estan ja implantats des de petits i amb el suport del CREDA i tot en una escola ordinària podria fer millor. A veure si... és el que diem, si aquest nen sord no fa servir la llengua de signes, una ordinària, segur, si és un nen que utilitza llengua de signes doncs mirar que hi hagi una mestra d'audició i llenguatge i que tingui el títol de llengua de signes i que també estigui dins de l'aula i que tot estigui adaptat, però jo crec que una escola d'educació especial... jo no el posaria. A veure l'escola ideal ha de tindre les mesures i suports adients pel nen, que sobretot una escola que hi hagi aquestes mesures, aquests recursos pel nen per tal que pugui seguir uns continguts dins l'aula. És a dir, que si hi ha mestre d'audició i llenguatge, si hi ha CREDA..... però sobretot per mi que estigui a l'escola ordinària amb tots els altres nens i que sigui un nen més i no sigui diferent de la resta.

3. La llengua de signes és un bon recurs per incloure a l'alumne sord? Els nens i nenes oients de l'escola també l'aprenen?

Jo sóc partidària del llenguatge oral, jo sóc partidària que si s'han implantat ja des de bebès... vull dir, s'ha d'explotar el llenguatge en canvi si veus que és un nen que té sordesa però si se li pot afegir alguna cosa més com un trastorn del llenguatge o alguna cosa... jo l'utilitzaria com a suport, la llengua de signes per exemple si vull fer preguntes del com, què, qui ... Doncs fer el recurs de la llengua de signes, per exemple jo tinc la nena de 5è i nosaltres diem que aquesta nena té alguna cosa més. És sorda profunda però porta un implant... llavors veiem que hi ha més dificultats afegides doncs sí que utilitzo la llengua de signes com a suport de la llengua oral però amb les preguntes, les fem en llengua de signes. Ella amb els implants hi sent però l'únic que per exemple de tu a tu, així a prop no hi ha problema però si estem dins de l'aula sí que té més dificultats.... però clar tu li has d'anar fent paraules per emfatitzar en llengua de signes perquè acabi de comprendre el context li pots fer en llengua de signes, però clar LSC si és per decisió dels pares, d'acord, però sempre

s'ha d'intentar portar el llenguatge oral, si pot fer entendre el llenguatge oral millor, no dic de no utilitzar el llenguatge de signes, si s'ha d'utilitzar doncs s'utilitza

Si és un nen sord que evidentment fa servir llengua de signes estaria bé que aprenguessin ni que siguin les coses més bàsiques, només faltaria que tots els nens aprenguessin la llengua de signes, però si coses més concretes, com lavabo, l'abecedari, estaria bé.

4. L'actitud del mestre davant d'un alumne sord té importància? Creus que l'alumnat sord no rep tanta atenció com un alumnat oient? Intenteu donar les mateixes oportunitats a tothom?

És molt important que el mestre tingui en compte, consideracions o pautes que el nen necessita, per exemple, si tu estàs dins de l'aula, és difícil perquè clar no és només ell hi ha 25 nens i nenes. Llavors és important que el mestre conegui des de principi de curs l'alumne sord, i es fa a l'escola, es fa com una mica de xerrada de com és l'alumne sord, quines consideracions s'ha de tenir a l'aula. Llavors s'ha de tenir en compte que el nen estigui a prop de la pissarra, que es dirigeixi davant d'ell, que no comenti la pissarra i vagi parlant d'esquenes, etc. Aquesta és l'actitud que hauria de tenir, ser una mica empàtic, que a vegades si no et contesta una cosa és perquè no ho ha entès... hi ha mestres que això no ho tenen en compte i per això es fan les xerrades a principi de curs i la mestra de llenguatge també dona aquest suport o va recordant algunes consideracions.

Intentem donar les mateixes oportunitats però clar si fan les classes molt participatives a vegades l'alumne sord no capta tampoc la pregunta, normalment no aixequen la mà, però si veus que en aquell moment si, doncs aprofitar-ho i dir-li a ell. Se li ha de donar les mateixes igualtats com als altres, fer-ho de el més normal possible. Clar, és molta feina, són molts nens, també una altra cosa, és que el mestre en el moment que recordes que tens l'infant sord, recordar la pregunta o si veus que ha desconnectat anar més cap al nen i repetir la pregunta, més a poc a poc.

5. Quins factors teniu en compte dins l'aula quan hi ha un alumne sord?

Més que recursos de suport, sobretot que hi hagi moltes coses visuals perquè també ho capten més ràpid. Que la mestra estigui davant, que hi hagi el menys soroll possible, que estigui l'infant davant de tot de la classe.

6. Quins recursos utilitzeu per interaccionar amb els alumnes sords o fer que participin més en grup classe?

La mestra de llenguatge està allà a la classe amb ells però també intento estar per tots els alumnes perquè així s'espavili per ella mateixa. Tampoc no vull que s'arrepengin tot de mi... A veure la mestra d'audició i llenguatge està pels sords. Llavors si alguna pregunta no ho ha entès doncs ella mateixa em pregunta què ha dit la mestra i jo li repeteixo, ella ja aixeca el braç i així la tutora tampoc ha de tornar a repetir, és a dir, jo li trec la feina una mica la feina a la mestra per dir-ho així.

En un principi si veuen que el nen és sord i la família és oient, els implanten com més aviat possible, aquí un nen sord no podria estar si no és amb audiòfons o implant. Jo crec que amb logopeda del CREDA, la mestra d'audició i llenguatge i tot es treballa molt l'estimulació del llenguatge i es fa un treball auditiu. Si no portessin implant o audiòfon es treballaria amb la llengua de signes amb la mestra d'audició o bé hi hauria un intèrpret.

Els mateixos nens ja ho tenen com molt assimilat, jo m'he fixat que estan fent un treball en grups ja estan més pendents dels alumnes sords perquè així segueixi al grup quan parlen alguna cosa entre ells. Ells mateixos ja ho fan.

7. Utilitzeu algun material específic per afavorir l'aprenentatge de l'alumne sord?

No, bàsicament això molt visual, fan pissarra digital i tot més visual. És això si no hi ha cap problema afegit un nen sord si la professora fa vocalització, el nen pot seguir la classe.

8. Els mestres reben algun tipus de formació per afavorir l'aprenentatge de l'alumnat sord?

Sí, aquí a l'escola al principi de curs, abans que es comenci el curs escolar se'ls ofereix des del CREDA una xerrada si és per primera vegada que tenen un alumne sord, els tipus de sordesa que hi ha, quina funció fa el CREDA i després una mica les estratègies que pots tenir tu o els recursos, idees per treballar dins de l'alumne amb l'alumnat.

9. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula? Aquests factors i estratègies qui les ensenya als nens i nenes oients?

Clar com jo també estic, ja veuen els nens que els nens o l'alumne ja necessita que el miris a la cara, no parlar-li d'esquena. Clar ja ho veuen, ja ho tenen en compte. Però no s'ensenya.

La mestra d'audició entra a la classe, si algun moment se'l treu fora de la classe és per anticipar algun treball que es farà a l'aula o potenciar algun concepte. De vegades es fa, però amb una l'alumna no la trec mai. Amb l'altre el trec més pel tema que se li ha de potenciar molt el treball, reforçar tot el que es treballa dins de l'aula. Tot depèn de si en aquesta sordesa hi ha més afegit. Si no hi ha res afegit sí que es pot fer tot dintre l'aula, si hi ha alguna cosa més, sí que la trec. També hi ha el CREDA, és el servei extern que venen aquí a l'escola i fan el seu treball de llenguatge oral, elles treballen el llenguatge oral sobretot. Clar, sinó fa servir la llengua de signes, s'ha d'explotar tot el llenguatge oral i treballar la discriminació auditiva, la memòria auditiva...

A nivell de contingut, un nen sord si té un coeficient intel·lectual o cognitiva correcte pot tirar, necessita aquest suport per poder captar els continguts i els assimila.

No estic tot el dia amb una mateixa nena si no estic jo, no entra ningú més a fer suport.

9.7 Entrevista 3

Ella és logopeda del CREDA, dona aquest suport als nens i nenes sords de manera individualitzada a les escoles ordinàries.

1. A quin tipus d'escola hauria d'estar escolaritzat un alumne sord? Per què? Quines característiques tindria l'escola ideal per a un alumne sord? És important que hi hagi més alumnes sords a la classe? Hi hauria d'haver un límit de nens/nenes sords per nens/nenes oients?

L'escolarització dels alumnes sords és una decisió molt personal i recau totalment en la família. Actualment, es considera que els alumnes sords han d'estar matriculats a l'escola ordinària sempre i quan es garanteixin les seves necessitats sensorials.

Així i tot, des d'un punt de vista tancat, no podem negar que la modalitat que més els respecta, òbviament, és la d'agrupament, ja que els alumnes sords s'agrupen en un grup-classe on es tenen en compte les seves peculiaritats, on trobem personal especialitzat amb una formació contínua i específica en sordesa, i que es facilita l'eliminació de barreres d'accés al currículum i a la informació per part de tot el personal. El més important dels centres d'agrupament de sords és que els alumnes sords creixen junts i poden compartir i convida també amb els seus iguals sords, es crea un vincle molt profund amb la seva cultura.

Personalment crec que avui en dia la modalitat que s'hauria d'estendre és la modalitat conjunta o bilingüe, ja que segueixen un programa d'educació bilingüe per a alumnes sords i oïdors, i parteixen de les particularitats lingüístiques, socials i comunicatives dels alumnes sords. Tenen el seu propi projecte curricular de centre amb la incorporació de l'ensenyament i aprenentatge de la Llengua de Signes Catalana com a assignatura curricular. L'alumnat sord té el seguiment de l'equip de logopedes i de MALLs assignades a aquests centres, i aquest equip fa les funcions de cotutorització.

Actualment, no hi ha una ratio d'alumnes amb dificultats a l'aula ordinària, ja que es considera que tots els alumnes han de rebre mesures personalitzades partint de les seves capacitats. Així i tot, des del nou decret, els alumnes sords han de tenir un pla individualitzat personalitzat, i passen a ser considerats alumnes amb necessitats educatives especials, estem a l'espera de veure si s'implementen més mesures d'atenció per a ells.

- 2. La llengua de signes és un bon recurs per la inclusió de l'alumne sord o és més preferible que aprengui el llenguatge oral? Per què? Els oïdors també l'haurien d'aprendre? Quins recursos es poden utilitzar perquè hi hagi comunicació entre ells?**

Des del CREDA es creu que és necessari afavorir l'adquisició del llenguatge oral perquè és imprescindible dominar un codi, que permetrà l'aprenentatge i el desenvolupament de la llengua escrita. Per altra banda, el context escolar és un espai de referència per l'infant, que continua i complementa l'adquisició del llenguatge iniciada a l'entorn familiar i on la llengua oral és normalment el principal vehicle de transmissió de coneixements. Així i tot, actualment es comença a iniciar una corrent en la qual s'està facilitant l'ús de la llengua de signes com a complement o reforç puntual al llenguatge oral. El CREDA veu positivament que els logopedes

tinguin nocions de LSC per tal de que la puguin utilitzar en cas necessari. Aquesta nova corrent es veu reforçada amb la incorporació de les SIALS (Suport intensiu a l'audició i al llenguatge) en l'àmbit educatiu, ja que en elles la MALL (Mestre d'Audició i Llenguatge) ha de tenir obligatòriament coneixements de LSC. Per tant, en voler ampliar aquest recurs al major nombre d'escoles possible, es veu com a quelcom positiu que els logopedes comencin a formar-se en aquest àmbit per tal de poder, en un futur, encabir-se dins les escoles com un recurs més per als sords. L'objectiu de les SIALS es contribuir a l'escolarització dels alumnes amb discapacitat auditiva severa i pregona que requereixin una especialització professional (en audició i llenguatge).

Considero, a caire personal, que la LSC hauria de ser una llengua d'aprenentatge optatiu a les escoles, igual que ho són altres llengües com el francès, l'alemany... més encara quan a les escoles cada cop més s'estan incloent alumnes amb dèficit auditiu.

Actualment gairebé tots els sords que estan escolaritzats a escoles ordinàries o bilingües (sords-oients), estan implants o utilitzen pròtesis (audiòfons), FM pròpies... Per tant, tot i que als centres d'agrupament sí que tenen intèrpret de LSC, aquest només es dedica a traduir de forma simultània a la mestra oient. Aquesta intèrpret, a més, utilitzant el codi oient i no el sord, és a dir, signa amb la configuració pròpia de la llengua oral i no amb la sorda (Ex. Sorda: A mi agradar no vs Oient: A mi no m'agrada). En aquest cas, a l'escola d'agrupament, en tenir una intèrpret a l'aula, els alumnes oients i sords es comuniquen en ambdós idiomes. A l'escola ordinària, utilitzen únicament el llenguatge oral, ja que la gran majoria de sords és l'únic que coneix. Per tant, en ambdós casos, no existeixen barreres comunicatives que necessitin recursos especials, més enllà dels que ja he explicat.

3. Com creus que afecta l'actitud del mestre davant dels nens i nenes sords i la seva interacció amb els oients?

L'actitud de la mestra és clau, tant pels alumnes sords com per la resta. En aquest cas, cal que aculli l'alumne sord tenint el màxim d'informació sobre les característiques de la seva sordesa, ja que això li permetrà conèixer les seves fortaleses i limitacions. Cal que el tracti amb normalitat sense afalagar-lo ni sobreprotegir-lo i exigir-li continguts d'acord amb les seves possibilitats.

Per altra banda, les interaccions entre l'infant i adult han de ser satisfactòries per a tots dos: és necessari que l'infant sigui un participant actiu, i per garantir-ho l'adult emprerà les estratègies que siguin necessàries. Seguint aquesta línia, a més interaccions i més diverses (diferents interlocutors), més possibilitats té l'infant d'ampliar el seu llenguatge. L'estil d'interacció pot condicionar l'adquisició del llenguatge. L'alumne sociable interactua més i, per tant, té més oportunitats per aprendre.

4. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula?

Quan es té un alumne sord a l'aula, s'ha de tenir en compte el següent:

La informació complementària que rep l'alumne/a sord/a, li arriba a través del canal visual: lectura labial, informació per escrit, a través de la pissarra, expressions facials, corporals, etc.

Cal que la seva posició li permeti mirar directament al professor/a de cara, ja que disminuirà l'esforç per fer la lectura labial i augmentarà l'oportunitat d'utilitzar claus visuals. També se li ha de facilitar l'orientació cap als companys segons el tipus d'activitat.

L'alumne no ha d'estar de cara a la llum. La lectura labial és millor si la llum ve des de l'esquena de l'estudiant, il·luminant la cara del professor.

Cal situar-lo lluny d'àrees sorolloses. S'ha de tenir cura amb les vibracions.

Pot estar assegut al costat d'un company/a que el pugui ajudar o orientar en moments determinats.

L'alumne ha d'estar degudament informat i sempre ens hem d'assegurar que comprèn les regles i normes que es comparteixen a la classe, així com les possibles modificacions d'activitats, canvis d'horaris, activitats extraescolars, etc. Essent convenient que disposi de tot per escrit.

És important informar-se i conèixer les possibilitats de la pròtesi dels alumnes. No pensar que l'alumne/a sord/a hi sent i entén només perquè porta audiòfons.

Millor utilitzar la comunicació total: gestos naturals utilitzats per l'alumne/a i el professor/a, escriptura, expressions facials, etc.

Els suports visuals són de gran ajuda. Així per exemple, cal pensar en la utilització de:

Títols a la pissarra, icones o gràfics on assenyalar determinats conceptes, etc.

Esquemes, subratllat de paraules importants, dibuixos, imatges, etc.

No obstant, és important considerar que quan s'utilitzen recursos gràfics, cal parlar de manera que l'alumna pugui veure simultàniament la cara del mestre/a i el gràfic al que s'està referint, o bé establir una alternança entre l'observació del recurs visual i l'explicació oral.

És convenient que el professor/a i els companys/es no simplifiquin el llenguatge en el moment de parlar amb un alumne/a sord/a. La millor forma d'ajudar-lo a millorar el seu propi ús del llenguatge no ha de ser mai la correcció directa dels seus propis errors sinó més aviat oferir-li, a la mateixa conversa, un model correcte.

És imprescindible planificar els continguts dels temes: vocabulari introduït per primera vegada, llenguatge tècnic, etc. En aquest sentit és molt pràctic donar una guia per escrit d'aquells continguts teòrics que siguin molt necessaris per tal que l'alumne/a sord/a pugui adquirir alguns temes o l'assignatura globalment..

Només la repetició del que s'ha dit, no sempre millora la comprensió per part del sord; és més convenient reformular amb estructures o paraules noves la informació que s'ha donat.

L'alumne/a sord/a no pot escriure i escoltar al mateix temps. Cal tenir-ho en compte a l'hora de prendre apunts, mirar mapes o llibres quan hagi de seguir al mateix temps una explicació, etc.

L'alumne/a sord/a ha de mantenir l'atenció constantment quan fa lectura labial; de vegades, és convenient deixar-li una mica de distracció per tal de no cansar-lo.

Si l'alumne sord està treballant pot ser que el professor respongui la demanda d'un company o cridi l'atenció a algun alumne i ell no entengui la situació i es trobi desorientat.

A vegades el professor/a pot aclarir dubtes al nen/a sord/a, aportar-li nova informació, resoldre problemes, etc., mentre els oients realitzen alguna pràctica.

És convenient que l'alumne/a sord/a rebi per escrit els exàmens o proves que es realitzin a la classe a fi d'evitar que es perdi temps i també per anul·lar les possibles confusions de comprensió quan les dades s'escriuen a la pissarra o es donen oralment.

És important assenyalar els canvis d'activitats o de temes d'una forma molt clara.

5. Quins recursos es poden fer servir per promoure la interacció amb els companys i fer que els alumnes sords participin més?

Les relacions socials possibiliten l'exercici de registres formals i informals del llenguatge, alhora que facilita l'alternança continuada entre la interacció simètrica amb els companys i asimètrica amb els docents. Per aquest motiu, és important destacar el paper del docent com a interlocutor competent que ofereix uns espais

adequats per a interactuar, per escoltar, per donar informació de retorn adequada, etc. És a dir, que apliqui les estratègies lingüístiques en les seves intervencions per tal que l'alumne sord quedi totalment inclòs dins el grup-classe. Aquestes estratègies poden ser, per exemple, les següents:

Quan el professor pregunta o demana la participació oral al grup, resulta útil fer sortir un alumne/a qualsevol a la pissarra perquè vagi anotant les intervencions i les respostes dels companys/es. Cal que el que parli, s'identifiqui; això permetrà a l'alumne/a sord/a saber qui està intervenint en cada moment.

El treball en petits grups, afavoreix la relació i la participació social amb els companys. Si afavorim la seva participació a la classe, li donem l'oportunitat "d'acostumar-nos" a les seves formes de parlar; perdre algun temps en un principi pot significar guanyar molt al llarg del curs en la dinàmica global de la classe.

És evident que la resta dels companys es veuran influïts per les actituds i actuacions del professor envers l'alumne/a sord/a. Aquesta influència pot determinar la seva futura adaptació tant social com acadèmica.

És convenient facilitar als companys/es de l'alumne/a sord/a una informació clara i senzilla sobre la sordesa. Comentar entre tots les implicacions d'aquest dèficit. Aquestes informacions poden, fins i tot, formar part del currículum.

Procurar situar a l'alumne/a sord/a en el grup amb el qual pugui trobar una més gran facilitat comunicativa (relacions afectives més fortes, coneixement de cursos anteriors, nombre més reduït d'alumnes en el grup, etc.).

6. Coneixes materials específics que afavoreixen l'aprenentatge de nenes i nens sords? Quines eines o recursos feu servir quan l'alumne sord surt fora de l'aula ordinària per rebre la vostra atenció individualitzada?

Els materials que s'utilitzen són molt diversos: pictogrames, plafons augmentatius, horaris visuals, lotos d'imatges per a treballar lèxic, material divers per treballar el joc simbòlic, seqüències temporals en forma d'imatge, etc. L'ús de les TIC actualment facilita que tots aquests recursos estiguin a l'abans de tothom i es pugui seguir en tot moment el Disseny Universal per a l'Aprenentatge (DUA).

Per tant, utilitzem tot el material divers que es pugui fer servir per treballar a nivell fonètic i fonològic, lèxic i semàntic, morfològic, sintàctic i pragmàtic.

Per tal de potenciar l'ajust i la comunicació cal tenir en compte les característiques físiques de l'entorn com per exemple, emplaçament on els sorolls ambientals no

interfereixin, una situació mobiliari que faciliti les interaccions i proximitat física amb l'alumne per contactar visualment i per crear vincles afectius. A més a més, s'ha de crear un entorn en el qual l'alumne es senti acollit i actuï amb confiança per aquest motiu cal que l'actitud sigui acollidora i les expectatives siguin realistes. Cal que hi hagi adaptació del llenguatge dirigit als alumnes, com per exemple parlar clar i a poc a poc i entonació acollidora.

A més a més, hi ha estratègies per potenciar que l'alumne prengui iniciativa en el torn de paraula com per exemple, fer una pausa estructurada, per obrir un major espai d'intervenció, mirar l'alumne que ha d'intervenir i esperar la seva resposta i fer un gest o indicació que és el seu torn.

Per altra banda el/la logopeda també ha d'oferir al nen/a varietat de situacions comunicatives per tal de propiciar l'activitat més adequada segons l'aspecte del llenguatge on es vulgui incidir. Per exemple, situacions de conversa, situacions de joc, i situacions narratives (contes, vídeos...).

7. Quines formacions tenen els mestres per afavorir l'alumnat sord? És necessari un intèrpret a l'aula?

Els mestres reben formacions puntuals des del CREDA, és a dir, quan s'incorpora un alumne sord a l'escola o es detecta més endavant, tot el personal que té contacte amb l'alumne rep una petita formació en referència a l'alumne en concret. Aquesta formació es pot ampliar sempre que ho demani l'escola o algun professional en particular.

Com ja he especificat anteriorment, actualment la gran majoria dels sords que estan matriculats en aules ordinàries no coneixen la llengua de signes catalana, per tant l'intèrpret en aquests casos, no és que no sigui necessari, és que directament no podria fer ús de la LSC perquè el sord no la coneix/no la fa servir.

9.8 Entrevista 4

Ella és sorda profunda, actualment és mestra de llengua de signes de nens, nenes i d'adults.

1. A quin tipus d'escola hauria d'estar escolaritzat un alumne sord? Quines característiques tindria l'escola ideal per a un alumne sord? Creus que hi ha d'haver límit d'alumnes sords per alumnes oients?

Hi ha escoles especials per a nens sords on tots els alumnes són sords, però també hi ha l'escola ordinària. Hi ha dos camins per escolaritzats als alumnes sords, que

són totalment diferents. Si el nen des de petit ha nascut sord, el millor és una escola especial, perquè en aquesta escola signen i tot és més visual, a més a més la mestra també ha d'aprendre la llengua de signes per així comunicar-se, clar, els nens aprenen de qui? Dels mestres normalment, per tant aquesta persona ha de saber signar. L'infant ho comprèn i és molt important que millori i després perquè en l'escola especial tots saben signar perfectament i això fa que l'infant sord també aprengui la llengua a la perfecció.

A més a més, l'escola especial com tots són sords, és molt millor perquè emocionalment és molt important per l'infant. A més a més, els infants estan més motivats, el professor sap la llengua de signes, a més a més les relacions són molt bones entre ells perquè connecten més, ja que tots són sords. A més a més quan surten de la classe es comuniquen entre ells, més visualment, signant i els veus contents. Si no hi ha l'opció de poder escolaritzar al fill en una escola especial perquè no hi ha a tot arreu doncs millor que hi vagi a una escola ordinària, però sempre s'ha d'intentar que l'infant pugui signar. Si va a una escola ordinària, el mestre també ha de poder signar si hi ha una persona sorda, tots els alumnes també haurien de saber la llengua de signes per comunicar-se amb ell millor, si l'infant va a una escola ordinària si el mestre no sap llengua de signes l'aprenentatge de l'infant no pot funcionar, el nen estaria allà escoltant sense entendre res i seria una pèrdua de temps, és impossible que millori. És molt important entendre bé al mestre perquè l'alumne tingui un aprenentatge bo.

Sempre el professor ha de preparar, saber que ha de fer amb un alumne sord, el mestre ha de saber signar, si el mestre no en sap, no es podran comunicar.

Els audiòfons fan la mateixa funció que els implants, simplement els implants són un negoci. No tothom pot portar audiòfons, ja que per exemple en el meu cas érem 4 germans sords profunds, vulguis o no són molts diners, a més no només són els audiòfons sinó que s'ha de treballar un llarg procés i les piles també són cares. Crec que la societat s'ha d'adaptar a nosaltres, per exemple les voreres s'adapten per les cadires de rodes, perquè la societat no s'adapta a la nostra llengua?

2. La llengua de signes és un bon recurs per la inclusió de l'alumne sord o és més referible que aprengui el llenguatge oral? Per què? Els oients també l'haurien d'aprendre? Quins recursos es poden utilitzar perquè hi hagi comunicació entre ells?

La primera llengua ha de ser la llengua de signes, és important que els pares sàpiguen la llengua de signes. Quan els fills neixen s'ensenyava la llengua de signes de la mateixa manera que el llenguatge oral, es pot aprendre igual que qualsevol llengua, és important que els pares sàpiguen la llengua de signes i després quan els fills creixen ja poden aprendre si volen la llengua oral, però per a mi la primera ha de ser el llenguatge de signes. Després amb els anys es poden posar audiòfons o implants, el que vulguin depèn del llenguatge oral que s'aprengui amb la logopeda, si la logopeda ensenya bé no hi ha cap problema en l'aprenentatge de la llengua oral. El seu concepte és més ampli, si només es fan servir el llenguatge oral, és molt probable que hi hagi dubtes perquè per exemple les paraules "mama" i "papa" s'assemblen molt, si primer s'aprèn la llengua de signes, és molt més visual i després serà més senzill aprendre l'oral. També crec que si s'utilitza el bilingüisme, les dues llengües a la vegada és perfecte.

Nens oients i sords aprenen la llengua de signes és molt més inclusiu, és important que el mestre ensenyi llengua de signes, com una assignatura perquè els nens aprenen tot més fàcil perquè de petits som com esponges, aprenen molt ràpid, milloren molt. Per la comunicació és millor, per exemple; es pot combinar amb altres llengües, per treballar vocabulari, per estudiar anglès es pot utilitzar, dir el signe i ells que diguin la paraula en anglès.

3. Com creus que afecta l'actitud del mestre davant dels nens i nenes sords i la seva interacció amb els oients? Creus que és important la figura d'una persona sorda a l'escola o és indiferent?

És un problema quan el professor no sap signar o no té informació. Emocional, no hi ha motivació, tristesa, decaiguts, informació no hi ha o és molt fluixa. És important que el mestre sàpiga llengua de signes, que tingui una actitud positiva, estigui content, és un aspecte molt important a treballar per així aprendre millor. Si el mestre no sap res d'això, tots els alumnes es perdran inclús l'alumne sord.

Tant de bo hi hagués mestres sords, tot seria millor, perquè la persona sorda coneix a les persones sordes, les seves necessitats. Podria adaptar totes les explicacions, tota la informació per complet. Personalment prefereixo i dic que hi hauria d'haver mestres que ensenyessin la llengua de signes, seria perfecte, el mestre ha de saber tots els recursos per ajudar a adaptar a la persona sorda. De fet hi ha mestres sords a Catalunya, crec que 5 o 6 mestres són sords, per exemple a l'escola Tres Pins i Josep Pla també i els nens sords sobretot estan molt contents i aprenen moltíssim,

tenen una educació perfecta. Però el mestre sord no ha de tenir el paper de logopeda, una de les coses és perquè no pot, el seu objectiu seria ensenyar i com a referent pels nens sords.

4. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula? Aquests factors i estratègies qui les ensenya als nens i nenes oients?

El mestre no pot portar barba ni bigoti perquè l'alumne no entendria res, no podria fer una correcta lectura labial, millor que estigui afaitat. El mestre s'ha d'adaptar a les necessitats de l'infant. A més a més, aquest infant ha d'estar assegut a primera fila, davant del mestre és molt millor poder seguir la classe correctament, així pot veure-ho tot més visual. La llum fluixa fa que els infants sords, es cansin la vista perquè s'han d'esforçar és molt millor que la llum il·lumini bé, com més llum l'alumne sord haurà de forçar menys. Els companys han de saber que quan un alumne és sord no poden comunicar-se quan estan menjant, ja que no podrà llegir els llavis, hauran d'acabar per poder comunicar-se amb ell.

Jo crec que les estratègies les pot ensenyar el mateix mestre, com he dit abans si té informació sobre infants sords, o per exemple si hi ha una persona sorda, ja sap aquestes estratègies.

5. Quins recursos s'ofereixen a l'escola per millorar la interacció amb els companys i fer que els alumnes sords participin més?

El mestre ha d'explicar als seus alumnes que tots els alumnes de la classe han de participar i s'han d'adaptar als alumnes sords, ja que ell ha de participar a la classe. Si no s'adapten l'alumne sord estarà callat. Perquè després a la casa quan hagi de fer els deures necessitarà l'ajuda d'una persona de suport perquè l'ajudi a entendre les frases. És important que les frases siguin adaptades per exemple que siguin molt visuals per després poder escriure millor, però el primer és saber llegir i entendre les frases.

Penso que a l'hora del pati poden comunicar-se, ja que és un espai on els infants juguen i poden signar una mica, però primer recomano que ensenyi la dactilologia i després a poc a poc es poden anar entenent i això farà que l'alumne sord estigui més integrat. El correcte seria que tots una hora a la setmana hi hagués l'assignatura

de llengua de signes per comunicar-se més fàcil, tant de bo hi hagués aquesta assignatura per ajudar a la inclusió de l'alumnat sord.

6. Coneixes materials específics que afavoreixen l'aprenentatge de les nenes i nens sords?

De materials específics per alumnes sords sí que hi ha, sobretot a les escoles especials, però crec que a una escola ordinària no utilitzen, crec que falta més material adaptat. A l'escola especial ja dissenyen material més visual amb imatges i dibuixos, també utilitzen material amb vocabulari adaptat per persones sordes.

Ara la tecnologia ha avançat molt i es poden fer servir molts materials com per exemple, vídeos. Actualment és molt més fàcil adaptar material, ja que podem fer servir molt els ordinadors.

7. Quines formacions haurien de tenir els mestres per afavorir l'alumnat sord? És necessari un intèrpret a l'aula?

El mestre hauria de saber llengua de signes. A més a més a l'escola també hi hauria d'haver una logopeda per aprendre la llengua oral. L'intèrpret és necessari si no hi ha cap mestre sord i si la mestra no coneix la llengua de signes, d'aquesta manera l'alumne podria seguir la classe.

9.9 Entrevista 5

Ell és pare de filla sorda profunda. Ells formen part de l'associació de Volem Signar i Escoltar i d'APANSCE (Associació de Pares de Nens Sords de Catalunya).

1. Quin tipus d'escola vas escollir per al teu fill? Perquè? Com creus que hauria de ser la escola ideal per a un alumne sord? Creus que hi hauria d'haver un límit de nens/nenes sords per a nens/nenes oients?

Ella va començar a una escola ordinària, però quan jo em vaig adonar de les seves necessitats especials va anar a una educació bilingüe. Vaig escollir perquè l'única escola, hi ha 4 escoles de modalitat bilingüe a Catalunya i vaig escollir Tres Pins perquè em va semblar molt maco, primer vaig conèixer les persones, la sensibilitat que hi ha cap a tota la qüestió sorda i els nens sords i després la interrelació amb els nens oients que hi ha i això em va semblar molt maco. Jo crec que el que necessita un nen sord és poder relacionar-se amb nens i amb persones sordes i també amb els oients però jo crec que l'ideal seria equilibrar absolutament tot això

perquè hi ha un desequilibri total i molt pocs mestres sords. Per tant una escola ideal hi hauria d'haver la mateixa quantitat de nens sords que de nens oients i la mateixa quantitat de mestres sords que de mestres oients i per descomptat la comunicació bilingüe. Jo crec que hauria de ser la meitat això seria l'ideal.

2. La llengua de signes és un bon recurs per incloure a l'alumne sord o és millor que aprenguin el llenguatge oral? Perquè vau decidir que el vostre fill tingui una educació a partir de la llengua oral?

Jo crec que el fet de ser sord, d'alguna manera pertany a una comunitat i a mi el que em sembla és que la llengua materna d'aquesta comunitat és la llengua de signes. He conegut a molts sords que el fet de pertànyer a una comunitat i d'alguna manera anar generant la teva identitat amb les teves coses i les coses de la Comunitat Sorda i també el llenguatge, la importància que és tenir un llenguatge. Perquè conec sords que realment molt d'aquests nens que són totalment oralistes, després quan són majors van a la llengua de signes, i realment els ha portat a la llengua de signes. Jo crec que la llengua de signes forma part de la identitat i que els nens sords, a vegades tenen un problema d'identitat per això, a vegades els pares ens obsessionem que el model que mostrem als nostres fills és el d'una persona oient i ells han d'esforçar tota la seva vida per ser el més oient possible, però passa que són sords, i això fa que perdin part de la seva identitat que no acceptin certes coses i qüestions de la sordesa com molt negatives i aquestes coses generen bastanta tristesa. Jo estic a favor de tot, jo com a pare vull el millor pels meus fills i per a mi el millor és tot, la llengua oral i la llengua de signes i sempre que dic això em passa alguna cosa com molt "boja" i és que generalment els pares que ho volem tot, o que volem la llengua de signes, en el meu cas, a la meua filla per tenir un implant totalment diferent, la llengua de signes és molt important per ella. Però d'alguna manera que defensem la part minoritària i que està bastant dèbil que és la llengua de signes, defensem també la part dels implants però hi ha gent que defensa els implants està en contra de la llengua de signes i això és el que ami em sembla súper estranys. Nosaltres ho defensem tot, la llengua de signes, els implants, tot però clar venim a parlar de la llengua de signes perquè és el que falta, els recursos tots són destinats, la gran majoria són tots destinats als implants i tot el que es genera al seu voltant i això són molts diners i s'ha de repartir una mica més.

Un dels problemes que tenen els nens és que quan hi ha sorolls no poden seguir una conversació però clar si tinguessin la llengua de signes, podrien seguir perfectament, aquí tens un clar exemple de per què no seria negatiu. Si saps la

llengua de signes, no tindria aquest problema perquè hi hauria l'intendent i ho entendria tot perfectament, perquè hi ha una cosa, els implants no és la solució, és a dir, jo em poso un implant i seré igual que un oient, no. Moltes vegades no saps d'on et ve el soroll, és un aparell que rep els sons i que no és com nosaltres que estan parlant darrere i saps que els sons venen de darrere.

3. Els infants oients també l'haurien d'aprendre? Quins recursos s'haurien d'utilitzar dins l'aula per facilitar la comunicació amb l'alumne oient i el sord?

Jo crec que els que estan a l'escola bilingüe sí, però no tots l'acaben d'aprendre però això és normal, és com quan aquí s'aprèn l'anglès, hi ha alguns que acaben sàpiguen anglès relativament bé perquè s'han preocupat, han llegit una mica més. Hi ha altres que van aprovar amb el mínim i ja està, amb la llengua de signes passa exactament el mateix, jo crec que no pots obligar a aprendre-la. El que m'agradaria és que s'implantés una mica més, que d'alguna manera, es sedueixi als oients per veure lo bonic de la llengua de signes, però en una escola bilingüe sí, per una qüestió que hi ha nens sords i si vols la interrelació, no hi ha una altra manera de comunicació, però sí és una escola bilingüe s'ha d'aprendre i ho acabaran aprenent. Als nens no els costa res aprendre aquesta llengua, si comences des de ben petits, es divertiran, s'aprendran l'abecedari, els pares buscant un problema d'on no hi ha, els nens són esponges, a sobre jugant ho aprenen tot.

Els recursos que s'haurien d'utilitzar; la llengua de signes seria un, jo crec que principalment recursos visuals s'han d'utilitzar, hauria de ser una classe molt visual. També a recursos de posicional, no pot ser una classe normal, per poder veure a tots els nens, perquè els nens pugui veure a tots als seus companys i a la mestra. Jo crec que si hi ha dues persones a la classe, ha de ser alguna cosa molt natural, ha de ser com una classe d'oients, que el nen sord s'assegui on vulgui i els mestres que estiguin perquè sigui una classe normal, només que hi haurà una persona parlant i l'altra fent signes i que el nen que miri al mestre que vulgui. El recurs principal és aquest, l'educació bilingüe i que tingui tots el mateix accés a la informació tant els oients com els nens sords.

4. Com creus que afecta l'actitud del mestre davant dels nens i nenes sords i la seva interacció amb els oients? Creus que és important la figura d'una persona sorda a l'escola o és indiferent?

Jo conec a sords que estan estudiant que no tenen intèrpret i han de seguir a la mestra, i la mestra intenta modular però són sords, o en un moment es donen la volta, es giren o miren cap a un altre lloc i ja està, ja es perd la comunicació i per descomptat que influeix molt, la tristesa que pots arribar a sentir anar a una classe i no entendre res. A part un professor és algú que en general és com un exemple, és com algú bastant important i jo crec que qualsevol cosa negativa en el sentit que el nen no senti... És important que l'altre el compregui en totes les seves situacions i ho tenen en compte i les seves altres capacitats que tenen, jo crec que sí que afecta directament.

És el que vaig dir-te abans és súper important la figura d'una persona sorda pels nens sords de pares oients, nosaltres els pares oients hem d'aprendre una cosa que és molt important, nosaltres no som referent lingüístics dels nostres nens, són altres persones, hauries de veure a la meva filla el feliç que es posa amb una persona sorda...

5. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula? Aquests factors i estratègies qui les ensenya als nens i nenes oients?

Jo crec que l'important és que el nen sord es senti bé. El tema és que hi hauria d'haver un altre mestre dins l'aula fent signes, dos professors però des del principi tant pels oients com pels sords, ha de ser natural i serà que entra a classe i la classe és així. Per descomptat que jo crec que el tema de privar als alumnes sords, als nens sords d'informació, és privació lingüística, hi ha una síndrome de privació lingüística per tant és això el que s'ha d'evitar. Però és bastant impossible si no és una escola bilingüe que els nens sords puguin rebre tota la informació.

Jo crec que això és una qüestió natural, la meva filla va a una escola compartida a una escola ordinària no bilingüe, la qüestió és que per exemple paguem a una noia que fa l'intèrpret de la meva filla i clar, ella va a jugar al pati i juga pràcticament amb tots els nens de la mateixa manera però quan veu que algun nen li vol explicar alguna cosa, l'intèrpret s'apropa i sí que fa de mediadora una mica para que aconseguixin la comunicació. Fa de mediadora una mica perquè són nens petits, ja quan tenen 15 anys tu escullis quins són els teus amics i amb qui estàs al pati, generalment els sords escullen com fem nosaltres, amb una persona que et puguis comunicar.

La meva filla té escola compartida amb una escola ordinària no bilingüe, on la metodologia és a partir de la pedagogia Waldorf. El sentiment d'un nen sord en una classe com aquesta, que depèn d'una persona per rebre la informació i d'alguna manera està sola amb aquesta persona, si no té aquesta persona no s'adona de res, és com tots els altres nens, la professora va parlant i ells van escoltant i la meva filla no, la seva relació és amb l'interpret, és a dir, són les dues.

6. Quins recursos s'ofereixen a l'escola per millorar la interacció amb els companys i fer que els alumnes sords participin més?

Jo crec que els mestres tenen bastant predisposició però realment hi ha pocs que coneixen la cultura sorda i coneixen el que un sord necessita. Llavors no ho fan de mal però a vegades coses que són tan importants com són el llenguatge i l'accés a la informació... per exemple en l'escola ordinària de la meva filla, la mestra fa tres mesos em deia que al pati la meva filla estava amb un nen jugant i aquest li deia en llengua de signes "xocolata casa" "xocolata casa" la mestra estava molt contenta explicant-m'ho... Em sembla perfecte, és molt bonic i m'ho està explicant... però tu mateix t'adones que no s'està adonant de res... perquè si un nen de 4 anys oient et diu "xocolata casa" el primer que dius és.... D'acord, aquest nen té algun problema, què li està passant? Però com la meva filla és sorda, tothom es posa content perquè li està dient això... però això no és llenguatge. Els mestres en les escoles ordinàries no es s'adonen d'això i minimitzen molt l'accés a la informació i nosaltres l'hem tingut d'ençà que hem nascut, des de que naixem estem rebent informació i informació tot el temps... per exemple el bebè que tenim aquí al costat està escoltant tota la informació, tota la conversa... i això és llenguatge i els nens sords si tu no li expliques que això és de color vermell, mai sabran que això és de color vermell, en canvi amb un nen oient si escolta qualsevol cosa ja l'ha après...

El que passa és que hi ha un desconeixement, els mestres pensen si hi ha un intèrpret, ja està, no han de fer res... perquè l'intèrpret ja ho és tot. Crec que és desconeixement, perquè ella pensa que és el millor.

7. Coneixes materials específics que afavoreixen l'aprenentatge de les nenes i nens sords?

Jo crec que tot el que sigui més visual afavoreix més, i hi ha una cosa que fan a l'escola bilingüe, que jo al·lucino i és el teatre. Jo amb la meva filla vaig aprendre tant amb el tema del llenguatge, és a dir, el tema del joc simbòlic, per exemple moltes

vegades em diu que jo sóc un cavall i ella és un gos... Jo quan la meva filla em va dir això, ja havia llegit llibres d'aquest tema i va ser quan em vaig adonar de la importància del joc simbòlic, em vaig posar tan feliç... En canvi, amb els meus altres dos nens oients mai jugàvem... I si ja està, era com una cosa normal... però perquè el cervell faci aquesta conversió.... Per exemple en Tres Pins ho tenen súper clar, però perquè fan molt de teatre, fan teatre constantment i això sí que és joc simbòlic... Això d'extreure't i pensar que és un cavall és al·lucinant. El joc simbòlic és una manera de jugar que els obra el cap, la meva filla ha ampliat el seu llenguatge i la seva manera d'expressar-se gràcies al llenguatge simbòlic. Ella ho expressa tot a través del joc simbòlic, no et signa sinó que utilitza el teatre per fer-ho.

D'eines específiques és això coses visuals i intentar que es puguin extreure, intenten entendre el món d'una altra manera, per això els costa tant entendre els acudits o les metàfores, veuen l'oració i ja està, en canvi no veuen el salt aquest o la importància... Un cervell ha d'estar molt desenvolupat per poder entendre un acudit, encara que sembli una ximpleria però no ho és.

8. Quins recursos educatius t'agradaria que l'escola tingués per millorar l'aprenentatge i la interacció? Quins recursos creus que falten?

El que falta és la formació de mestres sords, formar professors sords. El Departament d'Educació de Catalunya ha de formar a professors sords, hi ha d'haver més mestres sords. Ells mateixos que siguin els que facin la classe, que no siguin per ensenyar a sords i que hi hagi un altre mestre que faci d'intèrpret i parlin als oients, que sigui una interacció total i completa, que hi hagi intèrpret i que sigui possible l'accés a la informació de la manera que sigui per a tots, a partir del bucle magnètic o dels implants, és indiferent.

9. Vosaltres com a pares heu descobert estratègies o recursos que afavoreixen la comunicació o l'aprenentatge.

Jo crec que cada nen és totalment diferent, crec que els nens sords se'ls ha d'ajudar a fer que tinguin una identitat, jo crec que és molt important, que ells trobin la seva identitat i aprenguin que són sords i estiguin orgullosos de ser sords. Ser sord l'únic inconvenient que tens és que no pots escoltar però pots fer tot igual que els oients, tot i que no pots escoltar però tens altres capacitats. Jo crec que això és una cosa fonamental i que jo ho he naturalitzat i a la meva filla li dic que és sorda per exemple, li dic que no cridi quan estem en un bar perquè ella és sorda i els altres són oients,

però no passa res per dir-li, simplement que un és sord i l'altre no ho és. Jo sóc metge i nosaltres el que tendim és a curar les coses i la sordesa s'entén com una malaltia, per tant s'ha de curar, i com es cura? Amb implants, però a veure... primer que no és una malaltia... segon que la identitat, la cultura sorda s'ha de respectar... que hi ha una llengua materna... no hem de curar res, sí que li podem facilitar la informació amb implants, amb llengua de signes... però de curar res. Cada nen és un món, hi ha nens sords profunds sense implants, altres amb implants que no els hi funciona gens bé, d'altres que els hi funciona súper bé... **Les eines són el que necessita el nen en cada moment de la seva vida, estar atent intentar buscar per poder donar-li tot l'accés a la informació perquè sinó seran uns nens súper tristos, per tant la informació, el llenguatge i la identitat li donen una felicitat impressionant.**

10. Quines formacions tenen els mestres per afavorir l'aprenentatge de l'alumnat sord? És necessari un intèrpret a l'aula?

Jo crec que els mestres pel que fa a la llengua de signes haurien de tenir un nivell C com a mínim perquè es subestima molt aquesta llengua. Això hauria de **ser avaluable anualment i amb formació continua**, perquè això es perd. Jo veig a logopedes parlar llengua de signes i la veritat és que no en saben, no totes són igual, està clar. Llavors això sí que és un problema... Jo crec que s'ha d'exigir a les persones que estan amb els sords que han de tenir un **bon nivell de llengua de signes, que es puguin expressar molt bé en llengua de signes, jo crec que això és fonamental pels professors.** Crec que es subestima molt, perquè són els gestos... no veuen que és una llengua com qualsevol altra i té les seves dificultats.

Jo crec que sí que hi ha d'haver **un intèrpret a l'aula... més que un intèrpret hi ha d'haver dues mestres, una mestra que parli i l'altra que signi perquè el fet que està dirigit cap a un grup i l'altre, hi ha dues persones una al costat de l'altra i estan donant una informació a tota l'aula, en canvi l'intèrpret segur que els nens sords els asseuen a un racó o davant de l'intèrpret perquè els miri** i això no està bé, a mi no m'agradaria sentir-me així. **És normalitzar absolutament tot i que els nens sords, arribin a l'escola i rebin la mateixa informació que tots els oients.**

9.10 Entrevista 6

Ella és sorda profunda, actualment porta un implant coclear a una orella i un audiòfon a l'altra orella. Va ser implantada als 30 anys és per aquesta raó que el seu llenguatge i audició no és tan clar. Ella és vicepresidenta de l'associació d'ACCAPS, aquesta associació defensa la modalitat oral. A més a més, la persona entrevista és mare de 4

fills, el qual un d'ells és sord profund, ell també va ser implantat d'una orella als 13 anys per això la seva audició i el seu llenguatge és molt bo.

1. Quin tipus d'escola vas escollir per al teu fill? Per què? Com creus que hauria de ser l'escola ideal per a un alumne sord? Creus que hi hauria d'haver un límit de nens/nenes sords per a nens/nenes oïents?

Hi ha una minoria que parla llengua de signes, sembla que hi hagi més gent perquè criden perquè estan empenyats perquè som un 90% de persones que parlem. Criden més l'atenció perquè fan signes, en canvi a nosaltres no se'ns veu tant. Jo no sé llengua de signes, jo vull que hi hagi subtítols, però ells no perquè molts no saben llegir. Hi ha com una guerra. Sóc l'única de la família sorda, diu la meva mare que va ser un ensurt de l'embaràs però el meu fill també és sord, ho vam descobrir quan tenia 9 mesos, jo veia que era un nen tranquil fins que els meus pares van descobrir-ho en un correfoc del poble. El meu fill ara parla molt bé, és molt important no fer signes, perquè sinó el meu fill ara no parlaria tan bé. Si faig signes i parlo a la vegada la gent pensa que tot suma. Hi ha molt pocs nens que fan signes i parlen molt bé. Si es fa signes, el nen mai parlarà bé.

La parla de cada dia és la solució, jo cada dia parlo. Jo recordo que quan tenia 15 o 16 anys, la gent no m'entenia quan parlava, perquè no tenia l'implant. A més, l'educació era en castellà i el meu entorn era en català. Als 30 anys em vaig implantar però fins als 30 portava audiòfons i no m'anaven gaire bé, sents sorolls, quan crides sents sorolls però no és clar. Però en canvi ara amb l'implant puc identificar els diferents sorolls que hi ha. Vaig parlar tard, per tant no va funcionar tan bé... com més aviat millor. El meu fill també es va implantar tard perquè no volia, el vaig haver de convèncer durant amb molts anys, fins que al final vam fer un pacte i es va implantar. El meu implant es veu més que el del meu fill perquè és un altre model, s'ha de vigilar perquè si saltes o el que sigui pot caure. Clar a vegades ens el trèiem, per dormir, per dutxar-nos.

Una escola bressol ordinària perquè encara no sabia que era sord, però quan tenia 9 mesos la mestra també em va dir que ella es pensava que era sord. Llavors el vam canviar d'escola i el vam portar a una altra escola perquè allà no hi havia logopèdia i és molt important que hi hagi logopèdia des del principi. Després va seguir a una escola d'agrupament de sords i la majoria són oïdors. El porto allà perquè vegi que hi ha altres com ell, que no es senti diferent i a més a més, parlen.

Diuen que a les escoles bilingües parlen i fa signes però vaig anar a visitar i només feien signes. No es pot comparar amb els nens d'agrupament de sord, ja que parlen únicament i havia de mirar-li les orelles per saber si era sord. Ell a l'escola anava amb audiòfons, per això no parla tan bé com els altres tot i que parla també molt bé.

Una escola ideal és que s'ensenyi la llengua oral, després si el nen vol aprendre llengua de signes que ho aprengui però més endavant. Primer ha de saber parlar correctament. Si ho fas al revés, el nen no aprendrà a parlar bé. És molt important que sigui una bona logopeda, el CREDA, tot i que ara ha canviat molt, abans era molt oralista però ara no. Avui dia, els nens sords ho tenen molt fàcil, connecten l'implant i ja està i parlen. Tot i això, hi ha famílies que no volen que parli, prefereix la sordesa, no volen perdre la cultura sorda. No entenc com hi ha gent que prefereix parlar amb llengua de signes. Jo crec que si signes i no parlés, no estaria amb aquesta família, estaria més tancada amb sords, no seria tan oberta com ara.

Quan el meu fill era petit anava cada dia a la logopeda per reforçar la parla i clar, ara parla súper bé, domina molt bé la llengua oral. És molt important que tothom parli. Normalment la logopeda a les hores de música o anglès treia al meu fill fora la classe per treballar la parla i saber escoltar.

Jo crec que a la classe hi hauria d'haver un límit de nens sords, màxim 1 o 2 però ja està, perquè si hi ha més no ajuda al fet que aprenguin a parlar. Quan surten al pati es busquen els nens sords perquè a la logopèdia treballen per agrupament per tant, es coneixen i a més, perquè són igual. El meu fill sempre m'abraça i em diu que m'estima molt perquè ell i jo som iguals.

- 2. La llengua de signes és un bon recurs per incloure a l'alumne sord o és millor que aprenguin el llenguatge oral? Perquè vau decidir que el vostre fill tingui una educació a partir de la llengua oral?**

El llenguatge oral és millor clar. Vaig decidir la llengua oral perquè pugui comunicar-se amb la societat sense cap problema perquè pugui ser autònom, perquè pugui anar a comprar sol, perquè pugui anar sol i es pugués comunicar amb tothom.

- 3. Els infants oients també l'haurien d'aprendre? Quins recursos s'haurien d'utilitzar dins l'aula per facilitar la comunicació amb l'alumne oient i el sord?**

És molt difícil, és decisió dels pares. Jo quan anava a visitar les diferents escoles per l'escolarització del meu fill vaig conèixer una família que la nena també era sorda i aquesta nena li deia la seva família amb llengua de signes que perquè el meu fill parlava tan bé i ella no, li deia enfadada. Jo no vaig dir res però em va fer molta pena, jo recordo que em vaig quedar molt parada, ho respecto i ja està.

Fill: A vegades el mestre fa grups més petits i això em va bé perquè escolto a la gent més bé. Però si he de fer una exposició en públic, prefereixo que hi hagi més gent perquè sinó tothom em mira i em poso nerviós.

Sí, jo amb un gran grup no podria treballar perquè necessito sempre llegir els llavis.

4. Com creus que afecta l'actitud del mestre davant dels nens i nenes sords i la seva interacció amb els oients? Creus que és important la figura d'una persona sorda a l'escola o és indiferent?

És important que el mestre sàpiga nocions de la sordesa, ja que quan vaig a una conferència em perdo però tinc molta paciència. És molt difícil que m'assabenti de tot, per tant al final de la xerrada sempre vaig allà i li demano un resum o li dic que m'esperaves que hi hagués subtítols però no a un intèrpret, ja que jo no sé llengua de signes. Sempre la prioritat és la persona signant en canvi, no ho són els subtítols.

Això em passa quan hi ha molta gent, jo m'atabalo perquè no escolto bé i quan fan preguntes no sé d'on venen. Però quan estic parlant de tu a tu no tinc cap problema.

L'actitud del mestre és molt important, perquè el mestre ha de saber que té un alumne sord i no tota la informació l'escoltarà. Ha de vocalitzar, el mestre l'ha de posar en primera fila i amb subtítols. El mestre ha de saber que no es pot posar d'esquena o quan l'infant sord està distret el pot avisar tocant-li perquè torni a connectar.

És indiferent que hi hagi una persona sorda a l'aula, únicament que estigui fent format, que sigui un professional, que faci bé la feina. Crec que si ets sorda i et veus capaç de fer la teva feina no hi ha cap problema, jo crec que no estic preparada per treballar davant del públic, que no té informació sobre persones sordes, per exemple si en fan una pregunta i no responc perquè no l'entenc em sento malament perquè la feina és molt important. Hi ha persones sordes que poden treballar perquè senten molt bé però jo necessito mirar a la boca, l'audició em falla una mica més perquè jo vaig aprendre de gran.

5. Quins factors ha de tenir en compte el mestre i els companys quan hi ha un alumne sord a l'aula? Aquests factors i estratègies qui les ensenya als nens i nenes oients?

Que es posi a primera fila o distribuir la classe d'una altra manera, sobretot que si hi ha vídeos que posin subtítols. El mestre ha d'entendre la situació de l'alumne, ha de conèixer una mica sobre la sordesa. La llum és necessària, està clar.

Fill: Jo sense llum també puc entendre frases curtes o paraules soltes amb l'implant, sense l'implant res.

A mi també em passa, sense llum no puc seguir la conversa, em passa quan anem a sopar als restaurants, hi ha alguns que són molt foscos.

Fill: Quan posen una pel·lícula sempre demano que posin subtítols sinó sóc incapaç d'entendre-ho tot. Si de vegades no posen subtítols perquè no hi ha doncs faig deures. Ahh... també si posen un vídeo i el professor parla a la vegada doncs la pantalla ja il·lumina suficient perquè pugui veure'l. Aquestes estratègies les ensenyo jo o demano que ho repeteixin, la gent quan et coneix ja està, s'adapta. Hi ha un nen a la meua classe que li costava entendre'm però ara ja està, s'ha acostumat a mi i ja m'entén sempre. Bé... a vegades els mestres no saben que sóc sord i li dic jo. Quan ve algun nen nou, el mestre s'encarrega de dir-li al nen que sóc sord perquè s'adapti a mi.

Clar la gent, quan et coneix li dius que no l'entens, la persona s'adapta o li dius que vocalitzi més o el que sigui.

6. Quins recursos s'ofereixen a l'escola per millorar la interacció amb els companys i fer que els alumnes sords participin més?

El recurs per la interacció ha de ser a partir de la llengua oral, parlar i parlar. Si no entén alguna cosa doncs ell pot demanar que repeteixi la frase el mestre. Sobretot això el què he dit abans, que es posi davant a primera fila, que no parli d'esquena el mestre.

Fill: A mi m'asseuen a primera fila però a vegades no escolto si un alumne parla darrere meu. A vegades desconnecto però crec que no té res a veure amb que sigui sord. Quan el mestre està d'esquena a la pissarra apuntant, he de parar d'escriure per entendre'l si és una frase senzilla la podria arribar a entendre però si són dues

o tres frases em costaria més. A més a més, si em perdo molt en una classe, ho pregunto al final de la classe. Sempre intento llegir els llibres i escoltar a la vegada, així segur que em perdo menys.

Jo crec que és més fàcil que es despiti que els altres nens que no són sords.

7. Coneixes materials específics que afavoreixen l'aprenentatge de les nenes i nens sords?

Els subtítols són molt importants perquè aprens molt vocabulari. Abans quan jo era petita mai hi havia subtítols i tot el dia era molt pesada amb la meva família perquè m'ho repetissin. Jo vaig aprendre el vocabulari tard perquè no hi havia subtítols. Per nosaltres és molt important els subtítols.

Fill: A veure a l'escola utilitzem llibre per tant no hi ha problema, perquè hi ha moltes imatges i tot està escrit. Si llegeixes els llibres als professors, ja està. Jo crec que puc fer-ho tot igual que els meus companys.

8. Quins recursos educatius t'agradaria que l'escola tingués per millorar l'aprenentatge i la interacció? Quins recursos creus que falten?

Per exemple m'agradaria que en comptes que hi haguessin altaveus a l'escola doncs que la megafonia s'informés d'una altra manera perquè amb els implants no puc escoltar-ho bé.

Fill: Ara mateix em conformo com està, però segurament es podria millorar moltes més coses. També estaria bé que hi hagués més cartells.

Jo també crec que seria necessari que hi hagués més hores de logopeda.

9. Vosaltres com a pares heu descobert estratègies o recursos que afavoreixen la comunicació o l'aprenentatge?

A vegades si vull que m'escolti el meu fill doncs l'avisó tocant-li el braç perquè estigui atent a mi. Bueno, jo si em vull despertar doncs em poso el mòbil amb vibració al peu i així em desperto. Mai hem utilitzat cap material, però sí que és veritat que sempre de petita em fixava molt amb els dibuixos. Aprenia molt de vocabulari gràcies als dibuixos, la meva tieta és la il·lustradora de "Les Tres Bessones" i sempre que volia ensenyar-me paraules m'ho dibuixava. Els meus pares

m'ensenyaven fotografies per ensenyar-me vocabulari. El més important és la pràctica de cada dia, parlar i parlar i així és com realment s'aprèn.

Moltes vegades em truca el meu fill per dir-me que se li ha acabat les piles i he d'anar a l'escola a portar-li les piles de l'audiòfon. Cada dos dies s'acaben les piles i sempre s'ha de portar a sobre de recanvi. Els infants han de ser responsables, quan són petits utilitzen llums als implants perquè el pare o la mare s'adoni que s'han acabat les piles. És molt important que el mestre també es fixi que l'infant el porti ben posat i si té piles. S'ha d'anar treballant l'autonomia i els hàbits.

10. Quines formacions tenen els mestres per afavorir l'aprenentatge de l'alumnat sord? És necessari un intèrpret a l'aula?

Els mestres han d'estar molt informats i la logopeda tingui tota la informació ha de conèixer la sordesa i a partir d'aquí, depèn de com sigui.... ha d'estar motivada i que sigui una bona professional. A més a més, que tingui molta paciència. A més a més, tampoc va bé que no exagerin molt quan s'ensenyava a parlar, s'ha de vocalitzar però normal. Les frases tampoc han de ser més curtes, normal.

No és necessari només que hi hagi subtítols.

9.11 Codificació dels instruments utilitzats

9.11.1 Recursos humans per la inclusió de l'alumnat sord

Diari de camp 1: "He notat que la directora tenia molta vocació per la seva feina."

"A més a més, he pogut observar que totes les professionals tenen un bon nivell de llenguatge de signes."

Observació 1: "Tenim dos mestres que són sordes, que han estat molt treballades, des de molt petites amb logopèdia."

"Després hi ha dues mestres sordes."

"Les formacions dels mestres, són especialistes en logopeda i en educació especial. Les places són totes de logopèdia, menys l'especialista en educació especial i l'especialista en educació física."

"Tots han de saber signar llengua de signes perquè sinó estan incomunicats amb els infants, si no és amb llengua de signes, no et pots comunicar. No només és necessari la llengua de signes, s'ha de ser molt expressiu amb la llengua de signes perquè tu li

comuniques amb tot, amb gestos, amb els moviments, amb l'expressió de la cara. Quan dic logopèdia em refereixo a mestre en audició i llenguatge.”

Diari de camp 2: “Tots els professionals tenen coneixement sobre la sordesa i la llengua de signes.”

Observació 2: “Les logopedes no només feien de logopedes, feien de mestra dins de l'aula, interpretant i traduint la llengua de signes i logopedes de llengua escrita i llengua oral fora de l'aula, feien la doble funció. Ara no, ara s'ha especialitzat, unes fan la funció dins l'aula i les altres fan l'atenció fora de l'aula. Després tenim una logopeda sorda que ella el que fa és l'ensenyament aprenentatge de la llengua de signes.”

“La valoració de la figura del professor sord és molt important, per dos motius bàsics; un perquè són els grans de la bona llengua de signes, sempre que estiguin formats diguem-ne, és a dir, igual que qualsevol oïdor no pot ser mestre de català o de castellà... t'has de formar per ensenyar una llengua, no només cal parlar en llengua de signes, s'ha de saber per una banda escoltar-la i s'ha de ser competent amb aquesta llengua que es vol ensenyar. L'altre motiu és pel tema de la identificació, avui per avui, és un col·lectiu molt exclòs i és molt important que es puguin identificar i puguin projectar-se com adults normalitzats, que poden tenir una vida normalitzada.”

“Hem de continuar treballant amb la reivindicació dels intèrprets en tots els espais de la vida d'aquestes persones sordes.”

“Els CREDAs són centres de recursos, per tant el recurs és la logopeda que va a l'escola a fer la seva llengua oral a l'escola, és veritat que segons el compromís legal, s'ha de tendir a agrupar els nens sords en escoles determinades,”

“El docent de l'aula o l'especialista i en aquest cas la MALL, que fins l'any passat era la logopeda del CREDA competent en llengua de signes i que tradueix tot el que passa a la classe.”

“Crec que hi ha manca de professors sords i manca de formació permanent de llengua de signes.”

Entrevista 1: “Es necessita una persona més perquè l'alumne pugui seguir la classe correctament.”

“És molt important la figura del mestre sord. El perfil del mestre sord pels nens és com el seu referent, és igual o semblant a la figura del pare o de la mare para a mi és perfecte.”

“Els mestres que reben formacions per a nens sords és molt millor.”

“A una escola especial el mestre ha de saber llengua de signes. La logopeda i la mestra d’educació especial.”

“Considero que si la mestra no sap llengua de signes, hi hauria d’haver un intèrpret.”

Entrevista 2: La mestra d’audició i llenguatge també pot estar dins l’aula. Dos mestres en una mateixa classe també estaria bé... Jo crec que amb logopeda del CREDA, la mestra d’audició i llenguatge i tot es treballa molt l’estimulació del llenguatge i es fa un treball auditiu. La mestra d’audició i llenguatge faria llengua de signes o bé hi hauria un intèrpret. El CREDA, és el servei extern que venen aquí a l’escola i fan el seu treball de llenguatge oral, elles treballen el llenguatge oral sobretot.

Entrevista 3: “L’alumnat sord té el seguiment de l’equip de logopedes i de MALLS assignades a aquests centres, i aquest equip fa les funcions de cotutorització.”

“Des del CREDA es creu que és necessari afavorir l’adquisició del llenguatge oral perquè és imprescindible dominar un codi, que permetrà l’aprenentatge i el desenvolupament de la llengua escrita.”

“El CREDA veu positivament que els logopedes tinguin nocions de LSC per tal de que la puguin utilitzar en cas necessari.”

“Les SIALS (Suport intensiu a l’audició i al llenguatge) en l’àmbit educatiu, ja que en elles la MALL (Mestre d’Audició i Llenguatge) ha de tenir obligatòriament coneixements de LSC.”

“Els mestres reben formacions puntuals des del CREDA, és a dir, quan s’incorpora un alumne sord a l’escola o es detecta més endavant, tot el personal que té contacte amb l’alumne rep una petita formació en referència a l’alumne en concret.”

“L’intèrpret en aquests casos, no és que no sigui necessari, és que directament no podria fer ús de la LSC perquè el sord no la coneix/no la fa servir.”

Entrevista 4: “En una escola ordinària, el mestre també ha de poder signar si hi ha una persona sorda.”

“Tant de bo hi hagués mestres sords, tot seria millor, perquè la persona sorda coneix a les persones sordes, les seves necessitats.”

“Personalment prefereixo i dic que hi hauria d’haver mestres que ensenyessin la llengua de signes, seria perfecte, el mestre ha de saber tots els recursos per ajudar a adaptar a la persona sorda.”

“El mestre sord no ha de tenir el paper de logopeda, el seu objectiu seria ensenyar i com a referent pels nens sords.”

“El mestre hauria de saber llengua de signes. A més a més a l'escola també hi hauria d'haver una logopeda per aprendre la llengua oral. L'interpret és necessari si no hi ha cap mestre sord i si la mestra no coneix la llengua de signes, d'aquesta manera l'alumne podria seguir la classe.”

Entrevista 5: “Jo crec que l'ideal seria equilibrar absolutament tot això perquè hi ha un desequilibri total i molt pocs mestres sords”.

“Jo crec que si hi ha dues persones a la classe, ha de ser alguna cosa molt natural, ha de ser com una classe d'oients, que el nen sord s'assegui on vulgui i els mestres que estiguin perquè sigui una classe normal, només que hi haurà una persona parlant i l'altra fent signes i que el nen que miri al mestre que vulgui.”

“Un professor és algú que en general és com un exemple, és com algú bastant important el compregui en totes les seves situacions i ho tenen en compte i les seves altres capacitats que tenen, jo crec que sí que afecta directament.”

“És súper important la figura d'una persona sorda pels nens sords de pares oients, nosaltres els pares oients hem d'aprendre una cosa que és molt important, nosaltres no som referent lingüístics dels nostres nens, són altres persones, hauries de veure a la meva filla el feliç que es posa amb una persona sorda...”

“Hi hauria d'haver un altre mestre dins l'aula fent signes, dos professors però des del principi tant pels oients com pels sords.”

“El que falta és la formació de mestres sords, formar professors sords. El departament d'educació de Catalunya ha de formar a professors sords, hi ha d'haver més mestres sords. Ells mateixos que siguin els que facin la classe, que no siguin per ensenyar a sords i que hi hagi un altre mestre que faci d'interpret i parlin als oients, que sigui una interacció total i completa, que hi hagi interpret i que sigui possible l'accés a la informació de la manera que sigui per a tots.”

“Jo crec que els mestres pel que fa a la llengua de signes haurien de tenir un nivell C com a mínim perquè es subestima molt aquesta llengua. Això hauria de ser avaluable anualment i amb formació continua. Tenir un bon nivell de llengua de signes, que es puguin expressar molt bé en llengua de signes, jo crec que això és fonamental pels professors.”

“Un interpret a l'aula més que un interpret hi ha d'haver dues mestres, una mestra que parli i l'altra que signi perquè el fet que està dirigit cap a un grup i l'altre, hi ha dues persones una al costat de l'altra i estan donant una informació a tota l'aula, en canvi l'interpret segur que els nens sords els asseuen a un racó o davant de l'interpret perquè els miri.”

Entrevista 6: “El vam portar a una altra escola perquè allà no hi havia logopèdia.”

“És molt important que sigui una bona logopeda, el CREDA, tot i que ara ha canviat molt, abans era molt oralista però ara no.”

“Quan el meu fill era petit anava cada dia a la logopeda per reforçar la parla i clar ara parla súper bé, domina molt bé la llengua oral.”

“És indiferent que hi hagi una persona sorda a l'aula, únicament que estigui fent format, que sigui un professional, que faci bé la feina.”

“El mestre ha d'entendre la situació de l'alumne, ha de conèixer una mica sobre la sordesa.”

“Els mestres han d'estar molt informats i la logopeda tingui tota la informació ha de conèixer la sordesa i a partir d'aquí, depèn de com sigui... ha d'estar motivada i que sigui una bona professional.”

9.11.2 La llengua de comunicació per l'alumnat sord

9.11.2.1 La llengua de signes

Diari de camp 1: “A més a més, he tingut la sensació que l'escola treballava únicament el llenguatge de signes per tant m'ha afirmat que ells com a institució garanteixen una parla fluida de la llengua de signes, ja que és llengua natural dels sords.”

“Totes mentre signaven parlaven per aquells alumnes que aprenen un llenguatge oral.”

“Per una part he pensat que en aquesta escola l'alumnat sord podria adquirir el llenguatge de signes de manera molt satisfactòria.”

Observació 1: “Generalment aquests infants últims no tenen llengua oral i tota la comunicació és amb llengua de signes.”

“La llengua de signes catalana, és la llengua d'accés al currículum i a la informació. Nosaltres rebem alumnes que no tenen comunicació, que no es poden comunicar amb l'entorn, que no pot dir què li passa, que no pot dir si s'ha barallat amb un company, que no pot explicar res, perquè no tenen la suficient llengua oral perquè la llengua oral va molt ràpid respecte la llengua de signes.”

“El meu criteri no és que la llengua de signes i la llengua oral estiguin enfrontades, jo el que penso que tot el que li serveixi a un nen per aconseguir els seus objectius, per comunicar-se i tal, està bé. Clar, la llengua de signes és la llengua natural dels sords, ells l'aprenen rapidísim, arriben aquí sense cap eina de comunicació i al mes es comuniquen amb llengua de signes perfectament. Del contrari, quedem com aïllats.”

Diari de camp 2: “Encara seria més favorable si les dues llengües es parlessin per igual.”

Observació 2: “El sociocultural diu no, pel llenguatge no, pel llenguatge oral, perquè per la llengua de signes tenen una adquisició absolutament normalitzada. Nosaltres ens situem en l'enfocament sociocultural. La llengua de signes és la llengua primera, perquè l'aprenentatge de la llengua oral, segons la corba auditiva, segons la història d'aquest nen, segons l'estimulació que pugui rebre de la família, segons si li van bé o no li van bé els audiòfons, si l'implant ha funcionat o no ha funcionat.... l'aprenentatge de la llengua oral pot estar compromès, si tu no tens un llenguatge adquirit en aquesta edat les llacunes ja són.... o sigui t'hauràs quedat a un nivell de llenguatge molt bàsic, molt poc extracte, molt poc simbòlic.... molt del dia a dia... el que nosaltres volem és que tingui una llengua primera sencera des del primer moment, que tingui un entorn lingüístic el més semblant possible al que tenen els nens oïdors.”

“No només és la llengua, el llenguatge ho és tot, si no hi ha llenguatge, no hi ha expressió d'emocions, no hi ha llenguatge simbòlic, no hi ha accés a la llengua escrita des del punt de vista dels lectors, no hi ha accés a la cultura en general.”

“La llengua de signes és l'única llengua que pot ser accessible de manera natural als nens sords, que ens permet la comunicació, l'expressió d'emocions, l'accés al llenguatge simbòlic... i això vol dir la capacitat d'opinar, la capacitat d'entendre el llenguatge figurat, la capacitat d'entendre les bromes, les ironies... si no hi ha llenguatge, tot això queda a un plànol molt precari. Ens dona l'oportunitat d'accedir als continguts curriculars al mateix nivell que els companys oïdors i ens serveix de pont per accedir a la llengua escrita.”

“Això no s'entén costa molt d'entendre perquè costa molt d'entendre que la llengua de signes és una llengua i no s'entén que té uns paràmetres totalment diferents i que no s'adquireix com una altra llengua, es continua considerant com un recurs més per la comunicació. No s'acaba d'entendre el que significa no tenir una primera llengua de debò, com quan ets petits... no s'entén les conseqüències... sí que hi ha nens que en la modalitat oralista se'n surten però estem parlant del col·lectiu.”

Entrevista 1: “Jo prefereixo que la llengua de signes s'apregui primer i que el llenguatge oral s'adquireixi més tard. Considero que aprendre el llenguatge de signes és molt més important però també opino que per escriure i per comunicar-se amb la societat.”

“La llengua de signes, seria un bon recurs per la comunicació entre alumnes sords i oïdors, aprendre i connectar a partir de la llengua de signes.”

“Amb llengua de signes el seu concepte és molt més ampli, ja que la llengua natural de les persones sordes és la llengua de signes, aquesta ens enriqueix, hi ha més concepte, la competència és molt amplia gràcies a la llengua de signes.”

“La llengua de signes per exemple si vull fer preguntes del com, què, qui ... Doncs fer el recurs de la llengua de signes, per exemple jo tinc la nena de 5è i nosaltres diem que aquesta nena té alguna cosa més, és sorda profunda però porta un implant llavors veiem que hi ha més dificultats afegides doncs sí que utilitzo la llengua de signes com a suport de la llengua oral però amb les preguntes les fem en llengua de signes.”

Entrevista 2: “La llengua de signes per exemple si vull fer preguntes del com, què, qui ... Doncs fer el recurs de la llengua de signes, per exemple jo tinc la nena de 5è i nosaltres diem que aquesta nena té alguna cosa més, és sorda profunda però porta un implant llavors veiem que hi ha més dificultats afegides doncs sí que utilitzo la llengua de signes com a suport de la llengua oral però amb les preguntes les fem en llengua de signes.”

Entrevista 3: “S'està facilitant l'ús de la llengua de signes com a complement o reforç puntual al llenguatge oral.”

“A caire personal, que la LSC hauria de ser una llengua d'aprenentatge optatiu a les escoles, igual que ho són altres llengües com el francès, l'alemany...”

Entrevista 4: “L'infant ho compren i és molt important que millori i després perquè en l'escola especial tots saben signar perfectament i això fa que l'infant sord també aprengui la llengua a la perfecció.”

“Sempre s'ha d'intentar que l'infant pugui signar”

“Crec que la societat s'ha d'adaptar a nosaltres, per exemple les voreres s'adapten per les cadires de rodes, perquè la societat no s'adapta a la nostra llengua?”

“La primera llengua ha de ser la llengua de signes, és important que els pares sàpiguen la llengua de signes. Quan els fills neixen s'ensenya la llengua de signes de la mateixa manera que el llenguatge oral, es pot aprendre igual que qualsevol llengua, és important que els pares sàpiguen la llengua de signes.”

“Si primer s'aprèn la llengua de signes, és molt més visual i després serà més senzill aprendre l'oral.”

Entrevista 5: “Jo crec que el fet de ser sord, d'alguna manera pertany a una comunitat i a mi el que em sembla és que la llengua materna d'aquesta comunitat és la llengua de signes. He conegut a molts sords que el fet de pertànyer a una comunitat i d'alguna

manera anar generant la teva identitat amb les teves coses i les coses de la comunitat sorda i també el llenguatge, la importància que és tenir un llenguatge.”

“Jo crec que la llengua de signes forma part de la identitat i que els nens sords, a vegades tenen un problema d'identitat per això, a vegades els pares ens obsessionem que el model que mostrem als nostres fills és el d'una persona oient i ells han d'esforçar tota la seva vida per ser el més oient possible, però passa que són sords, i això fa que perdin part de la seva identitat que no acceptin certes coses i qüestions de la sordesa com molt negatives i aquestes coses generen bastanta tristesa. Jo estic a favor de tot.”

Entrevista 6: “Hi ha una minoria que parla llengua de signes, sembla que hi hagi més gent perquè criden. Criden més l'atenció perquè fan signes.”

“És molt important no fer signes, perquè sinó el meu fill ara no parlaria tan bé.”

“Després si el nen vol aprendre llengua de signes que ho aprengui però més endavant.”

“Tot i això, hi ha famílies que no volen que parli, prefereix la sordesa, no volen perdre la cultura sorda. No entenc com hi ha gent que prefereix parlar amb llengua de signes.”

9.11.2.2 La llengua oral

Diari de camp 1: ja que ha confirmat que no tots els alumnes sords adquireixen llenguatge oral.

Observació 1: Molts alumnes dels quals tenim és perquè ho han intentat amb llengua oral i no ha funcionat, en una classe amb 25 alumnes amb llengua oral mirant a la professora, entenen-ho tot, clar, és molt difícil i es van retardant molt en els aprenentatges.

Diari de camp 2: “És molt probable que no tots els alumnes escolaritzats acabin adquirint la llengua de signes de la mateixa manera que la llengua oral.”

Observació 2: “La llengua oral es treballa amb la perspectiva que és la segona llengua i mirar en funció de cadascú i a cadascú li farem un treball diferenciat. Això també ho fa la modalitat oralista.”

“Tant en la vessant escrita com en l'oral utilitzem la llengua de signes com a mitjà de comunicació de l'aprenentatge... La parla i l'audició dependrà molt de cada nen, igual passa amb els oïdors. Intentem promoure estratègies per a cada un en funció de les seves capacitats, però el tema de la parla és determinat de cada nen.”

Entrevista 1: “La llengua oral per escriure o per comunicar-se amb la societat, si en definitiva les dues llengües són molt importants.”

“Cal dir que a les escoles ordinàries la gran majoria fa servir la llengua oral per comunicar-se.”

“Quan el mestre està explicant moltes vegades perd molta informació.”

“Quan només es treballa la llengua oral el seu concepte és inferior.”

“El CREDA està a favor de l’oral i no utilitzen la llengua de signes.”

Entrevista 2: “Jo sóc partidària del llenguatge oral, jo sóc partidària que si s’han implantat ja des de bebès... vull dir, s’ha d’explotar el llenguatge en canvi si veus que és un nen que té sordesa però si se li pot afegir alguna cosa més com un trastorn del llenguatge o alguna cosa... jo l’utilitzaria com a suport.”

“Per emfatitzar en llengua de signes perquè acabi de comprendre el context li pots fer en llengua de signes, però clar LSC si és per decisió dels pares, d’acord, però sempre s’ha d’intentar portar el llenguatge oral, si pot fer entendre el llenguatge oral millor, no dic de no utilitzar el llenguatge de signes, si s’ha d’utilitzar doncs s’utilitza.”

“Si no fa servir la llengua de signes, s’ha d’explotar tot el llenguatge oral i treballar la discriminació auditiva, la memòria auditiva...”

Entrevista 3: “La llengua oral és normalment el principal vehicle de transmissió de coneixements.”

Entrevista 4: “Després quan els fills creixen ja poden aprendre si volen la llengua oral, però per mi la primera ha de ser el llenguatge de signes. Després amb els anys es poden posar audiòfons o implants, el que vulguin depèn del llenguatge oral que s’aprengui amb la logopeda, si la logopeda ensenya bé no hi ha cap problema en l’aprenentatge de la llengua oral.”

Entrevista 5: “Perquè conec sords que realment molt d’aquests nens que són totalment oralistes, després quan són majors van a la llengua de signes, i realment els ha portat a la llengua de signes.”

“Jo com a pare vull el millor pels meus fills i per a mi el millor és tot, la llengua oral i la llengua de signes.”

Entrevista 6: “Perquè estan emprenyats perquè som un 90% de persones que parlem.”

“La parla de cada dia és la solució, jo cada dia parlo.”

“Una escola ideal és que s’ensenyi la llengua oral.”

“El llenguatge oral és millor, clar. Vaig decidir la llengua oral perquè pugui comunicar-se amb la societat sense cap problema perquè pugui ser autònom, perquè pugui anar a comprar sol, perquè pugui anar sol i es pogués comunicar amb tothom.”

9.11.3 La modalitat d'escolarització per l'alumnat sord

Diari de camp 1: “M'ha fet veure que en aquesta escola també hi ha diversitat, però tots comparteixen un tret característic igual, el qual és la sordesa. En aquesta escola hi poden haver alumnes amb altres discapacitats molt distintes i alumnes que únicament són sords.”

Observació 1: “Som una escola d'educació especial específic per alumnes sords, on es basa amb el bilingüisme, és a dir, s'ensenya la llengua de signes i la llengua oral.”

Diari de camp 2: “L'escola està considerada com a centre bilingüe, és a dir la llengua oral i la llengua de signes en català són les llengües vehiculars. Per molt que es volgués promoure aquesta nova llengua com a llengua d'aprenentatge és molt difícil degut al nombre tan baix d'alumnes sords.”

Observació 2: “La nostra singularitat és l'atenció a l'alumnat sord, som un centre municipal i l'atenció a l'alumnat sord és amb integració educació conjunta de l'alumnat sord i oïdor.”

“Hi ha gent que diu que la situació d'educació conjunta és un entorn poc favorable a l'adquisició de la llengua de signes.”

“El que tenim molt clar és que han d'estar junts perquè aquesta llengua tingui un canal on es desenvolupi i han de tenir contacte amb iguals i amb altres persones sordes de la comunitat sorda, intentem que tinguin contacte amb adults sords.”

“Els dos pilars de l'escola són la modalitat bilingüe i l'educació conjunta, l'educació conjunta vol dir que cada grup classe hi ha un grup petit, un agrupament de nens sords.”

“Els nens bilingües per molt que s'ensenyi el català deixaran de parlar el castellà ni al revés...”

“Volem la màxima competència en les dues llengües, la llengua de signes és la llengua 1 i la llengua oral és la llengua 2.”

Entrevista 1: “Respecte a la meva opinió jo prefereixo una escola d'educació especial perquè tots els alumnes participen en llengua de signes, el mestre també signa sempre

i a més a més, opino que l'aprenentatge és més enriquit. Tot i que depèn del sistema educatiu.”

“Hi ha escoles que utilitzen el bilingüisme però no és suficient inclúsiu per als alumnes sords. Per afavorir la integració crec que l'escola ideal seria millor l'especial.”

“L'escola ordinària necessita més recursos i estratègies per donar les mateixes oportunitats als infants sords.”

“Una escola especial i una escola ordinària junta, per exemple al costat de l'altre o en un mateix edifici i que per jugar poguessin estar tots junts per millorar la inclusió.”

Entrevista 2: “Jo si el fet és que a l'escola ofereix d'aquest agrupament de sords seria ideal que tots els sords es poguessin agrupar en una mateixa escola. Clar si coincidissin també estaria bé perquè també veuen que també hi ha altres nens com ells però clar també s'ha de portar amb la més normalització possible.”

“A l'ordinària, si no hi ha cap.... jo sempre dic que una escola ordinària és el millor que es pot fer a més si estan ja implantats des de petits i amb el suport del CREDA i tot en una escola ordinària podria fer millor. A veure si.... és el que diem, si aquest nen sord no fa servir la llengua de signes, una ordinària, segur, si és un nen que utilitza llengua de signes doncs mirar que hi hagi una mestra d'audició i llenguatge i que tingui el títol de llengua de signes i que també estigui dins de l'aula i que tot estigui adaptat, però jo crec que una escola d'educació especial jo no el posaria.”

“Però sobretot per mi que estigui a l'escola ordinària amb tots els altres nens i que sigui un nen més i no sigui diferent de la resta.”

Entrevista 3: “L'escolarització dels alumnes sords és una decisió molt personal i recau totalment en la família. Actualment, es considera que els alumnes sords han d'estar matriculats a l'escola ordinària sempre i quan es garanteixin les seves necessitats sensorials.”

“Que la modalitat que més els respecta, òbviament, és la d'agrupament, ja que els alumnes sords s'agrupen en un grup-classe on es tenen en compte les seves peculiaritats.”

“El més important dels centres d'agrupament de sords és que els alumnes sords creixen junts i poden compartir i conviure també amb els seus iguals sords, es crea un vincle molt profund amb la seva cultura.”

“Modalitat conjunta o bilingüe, ja que segueixen un programa d'educació bilingüe per a alumnes sords i oïdors, i parteixen de les particularitats lingüístiques, socials i comunicatives dels alumnes sords.”

Entrevista 4: “Si el nen des de petit ha nascut sord, el millor és una escola especial, perquè en aquesta escola signen i tot és més visual, a més a més la mestra també ha d’aprendre la llengua de signes per així comunicar-se, clar, els nens aprenen de qui? Dels mestres normalment, per tant aquesta persona ha de saber signar.”

“L’escola especial com tots són sords, és molt millor perquè emocionalment és molt important per l’infant. A més a més, els infants estan més motivats, el professor sap la llengua de signes, a més a més les relacions són molt bones entre ells perquè connecten més, ja que tots són sords.”

“El bilingüisme, les dues llengües a la vegada és perfecte.”

Entrevista 5: “Ella va començar a una escola ordinària, però quan jo em vaig adonar de les seves necessitats especials va anar a una educació bilingüe.”

“Em va semblar molt maco, primer vaig conèixer les persones, la sensibilitat que hi ha cap a tota la qüestió sorda i els nens sords i després la interrelació amb els nens oients que hi ha i això em va semblar molt maco.”

Entrevista 6: “Després va seguir a una escola d’agrupament de sords i la majoria són oïdors. El porto allà perquè vegi que hi ha altres com ell, que no es senti diferent i a més a més, parlen.”

“Diuen que a les escoles bilingües parlen i fa signes però vaig anar a visitar i només feien signes. No es pot comparar amb els nens d’agrupament de sord, ja que parlen únicament i havia de mirar-li les orelles per saber si era sord.”

9.11.4 Estratègies i recursos per inclusió a l’escola

Diari de camp 1: “Estan agrupats en aquesta escola on es parla llengua de signes per així garantir a bona adquisició del llenguatge signat.”

“Al passadís i a les aules hi havia molts cartells amb moltes imatges, la gran majoria de cartells tenien el signe en la llengua signada catalana. La meva impressió sobre la realització de les classes m’ha semblat que era molt semblant a com es fan les classes en una escola ordinària, ja que no he vist cap material especial per a sords.”

“El material que he pogut observar dins de les aules era molt visual, feien servir el projector en moltes classes on hi havia projectat imatges i frases molt curtes.”

Observació 1: “Treballem molt per tallers, hem fet una cuina i treballem la llengua, les matemàtiques, la compra, els ensenyaem a comprar, a escollir les coses que hi ha en un supermercat, les etiquetes, les factures...”

“Els més grans fan una assignatura que es diu món laboral, que és on s’ensenya els contractes de treball, com funciona la vida laboral...”

“Són tallers i fan formacions professionals inicials per a nois i noies...”

“Ho fan durant dos cursos i els hi serveix per veure que els agrada per fer després i també com a inclusió per al món oient perquè potser treballaran amb gent oient i només seran ells els únics sords.”

“El material l’adaptem tot nosaltres, perquè per aquells alumnes que són tan grans i tenen un nivell tan baix, els llibres de primària són massa infants, llavors preparam nosaltres sempre el material. Però és veritat que no utilitzem materials específics.”

“Treballem molt la llengua funcional, és a dir el funcionament del mòbil, ordinadors, com fer un missatge de whatsapp, enviar correus i treballem molt visual, amb imatges, dibuixos, fotografies, pissarres digitals, tabletetes i ordinadors.... les persones sordes és a través de la visió, és a dir, el seu punt fort.”

Diari de camp 2: “Per una banda, aquest últim centre m’ha semblat que treballa molt la inclusió de l’alumnat i ofereix més suport als alumnes amb sordesa”

Observació 2: “Doncs, el model de persona que volem és que no volem fer oïdors, volem respectar la seva identitat per tant hem de promoure que estiguin en les dues comunitats en les quals viuen, en la sorda i en l’oïdora, entenen que ells són sords que el sentit de la vista és que el gestiona la seva manera de fer en el món i que hem de promoure la llengua de signes.”

“Aquesta és una exigència una reivindicació que compartim amb totes les persones sordes i després entenem que no són les persones sordes que s’han d’adaptar a la societat sinó que una societat democràtica i avançada ha de permetre que qualsevol persona pugui viure i estar sense cap dificultat en aquesta societat des de la seva pròpia diferència.”

“Quan vam començar tenim clar que volíem fer molt material videat, la llengua de signes havia de ser viva, des de tenir molt material per formar-nos nosaltres doncs que ens ho poguessin emportar a casa per practicar, o materials pedagògics per als nens, o un centre d’interès o el que fossin.”

“Amb aquesta mentalitat que té administració educativa que tothom en el seu territori ha de tenir els recursos.”

“Els CREDA de Barcelona i el CREDA Vallès que tenen la modalitat, els altres CREDA no tenen la modalitat bilingüe no poden oferir el que no tenen.”

“Es treballa l'expressió escrita a partir de la llengua de signes, intentem que la llengua de signes estigui present sempre, aquí es fa la castanyada, es fa una obra de teatre, els actors intenten parlar i signar sent oïdors i sent sords, per exemple hi ha un nen sord fent de narrador i un nen oïdor que també fa de narrador. A l'estona del pati, es busquen entre iguals, és a dir tots els sords.”

“Tot el que són les llengües es treballa en grup petit o individual, la llengua oral i la logopèdia es fa individual i llavors la llengua de signes, la llengua escrita; catalana, castellana i anglesa es fa amb grups de nens sords, perquè intentem que les màximes hores possibles estiguin amb més gent que signa i que hi hagi el màxim d'interlocutors. A vegades ens passa quan un nen arriba ja gran intentem donar-li alguna sessió individualitzada amb la Pepita per fer una mena aula l'acollida, perquè d'alguna manera són nous.”

“Es fa un treball amb la web visual, és una televisió digital feta per persones sordes i destinada a persones sordes... hi ha diferents seccions, les notícies de la comunitat sorda, les notícies de tot el món, un apartat de contes.... ens interessa molt treballar el que són les notícies, perquè clar “El que no veig no m'arriba”. La Pepita es va trobar que quan els posava davant de la web visual per treballar les notícies o la llengua de signes, no entenien als locutors, ja que estan tan acostumats a l'escola, a la nostra manera de signar. Llavors vam veure que havien d'interactuar amb el màxim de sords possibles. Si fem sortides, també intentem que hi hagi intèrprets.... el menjador també intentem que treballin persones que sàpiguen llengua de signes. Els nens oients també l'aprenen, tot i que l'aprenen més per contacte amb els nens sords i la convivència diària que per l'hora de llengua de signes que fem específica. Fem actuacions en llengua de signes, cançons en llengua de signes.”

“Potser la solució seria que el teatre estigués en llengua de signes.”

“No ens adonem i perden molta informació. Nosaltres el que intentem és per accions per intentar que aquesta llengua de signes estigui el més present possible i amb més contextos possibles. Per exemple; el bateig en llengua de signes, quan arriben a l'escola els hi posem un signe propi i ho tenen assumit perquè ho fan des de p3, la idea és que tot i que treballem la llengua oral no es podran aprendre 20 noms ni podran reproduir 20 noms però tenen el dret a poder a parlar dels seus companys no com “aquell o aquells” sinó amb un nom. A més a més, comencem a treballar la llengua escrita a p3 a partir del nom propi, per tant si no poden fer una associació del nom escrit amb un signe personal, els hi estem dificultant prou la vida. El conte i el taller d'infantil, les classes es

barregen i els nens poden triar entre tres contes o tres tallers de joc. Intentem que els nens sords vagin junts al mateix conte o al mateix taller de plàstica o de joc.”

“Per Sant Jordi convidem als avis a què ens expliquin contes i com de moment tenim la sort que hi ha avis sords doncs també ve l’avi sord a explicar-nos contes, per tant és un orgull per al nen sord que tothom estigui escoltant al seu avi, són situacions que s’han d’aprofitar. El “projecte confiança” és que els nens grans apadrinen els més petits i la idea és que el nen petit es senti segur... els nens grans ens fan por, i l’idea era que ells sentissin que tenien un amic gran que els protegís, llavors intentem que els grans sords estiguin amb els petits.”

“Llavors amb llengua de signes, fem rodolins i les cançons en llengua de signes... Vam pensar que com els nens oïdors cantàvem havien de traduir les cançons, després vam dir que no tenia sentit pels nens perquè moltes diuen coses que no s’entenen...”

“Vam decidir fer cançons de llengua de signes bassades amb les tradicionals catalanes però amb el mateix resultat que la dels oïdors. L’objectiu era que les cançons i els jocs de falda es traslladés a la llengua de signes, no com una traducció literal.”

“Tenim una revista que té una pàgina que és el PI sord que els nens sords expliquen alguna notícia relativa a ells, una mica és donar prestigi.”

“Preparen l’obra de teatre, i els més grans fan com de conductors amb els més petits i els hi diuen com s’han de posar.”

“Després una vegada a l’any ens trobem amb les escoles bilingües de Catalunya i fem una trobada.”

Entrevista 1: “Tant de bo que els nens oients també aprenguessin la llengua de signes.”

“Els dos o tres amics més propers als nens sords poden tenir més curiositat per aprendre aquesta llengua de signes, poden connectar i aprendre molt ràpid la llengua.”

“Aquesta llengua l’acabes aprenent. Tant de bo tothom l’aprenguéss, però és difícil.”

“Si el mestre sap llengua de signes, el nen a la classe podrà adaptar-se millor, han de conèixer les característiques d’aquests infants per ajudar-los.”

“Això que jo recomano que els oients també aprenguin la llengua de signes.”

“Jo crec que el material ha de ser el mateix que els oients.”

“El mestre ho hauria d’explicar adaptat. Jo crec que no s’utilitza material especial per a persones sordes, però clar si tot és més visual millor.”

“És bo que el mestre ho expliqui d’una altra manera, a partir de la llengua de signes, amb exemples.”

“Per als més petits potser sí que hi ha algun material amb llengua de signes, amb més dibuixos.”

“El sistema actual del bilingüisme han creat més material més visual a partir de vídeos, dibuixos, ordinador.”

Entrevista 2: “Una escola on hi hagi aquestes mesures, aquests recursos pel nen per tal que pugui seguir uns continguts dins l’aula.”

“Si és un nen sord que evidentment fa servir llengua de signes estaria bé que aprenguessin ni que siguin les coses més bàsiques, només faltaria que tots els nens aprenguessin la llengua de signes.”

“Més que recursos de suport, sobretot que hi hagi moltes coses visuals perquè també ho capten més ràpid.”

“No, bàsicament això molt visual, fan pissarra digital i tot més visual.”

Entrevista 3: “Els suports visuals són de gran ajuda. Així per exemple, cal pensar en la utilització de: Títols a la pissarra, icones o gràfics on assenyalar determinats conceptes. Esquemes, subratllat de paraules importants, dibuixos, imatges, etc.”

“No obstant, és important considerar que quan s'utilitzen recursos gràfics, cal parlar de manera que l'alumna pugui veure simultàniament la cara del mestre/a.”

“És convenient facilitar als companys/es de l'alumne/a sord/a una informació clara i senzilla sobre la sordesa.”

“Pictogrames, plafons augmentatius, horaris visuals, lotos d'imatges per a treballar lèxic, material divers per treballar el joc simbòlic, seqüències temporals en forma d'imatge, etc. L'ús de les TIC.”

“Estratègies per potenciar la comunicació i el llenguatge dins del context escolar utilitzant una atenció individualitzada.”

“Produir situacions de conversa, situacions de joc, i situacions narratives (contes, vídeos...)”

Entrevista 4: “Tots els alumnes també haurien de saber la llengua de signes per comunicar-se amb ell millor, si l’infant va a una escola ordinària si el mestre no sap llengua de signes l’aprenentatge de l’infant no pot funcionar, el nen estaria allà escoltant sense entendre res i seria una pèrdua de temps, és impossible que millori. És molt important entendre bé al mestre perquè l’alumne tingui un aprenentatge bo.”

“Nens oients i sords aprenen la llengua de signes és molt més inclusiu, és important que el mestre ensenyi llengua de signes, com una assignatura perquè els nens aprenen tot més fàcil perquè de petits som com esponges, aprenen molt ràpid, milloren molt.”

“A l’hora del pati poden comunicar-se, ja que és un espai on els infants juguen i poden signar una mica, però primer recomano que ensenyi la dactilologia i després a poc a poc

es poden anar entenent i això farà que l'alumne sord estigui més integrat. El correcte seria que tots una hora a la setmana hi hagués l'assignatura de llengua de signes per comunicar-se més fàcil, tant de bo hi hagués aquesta assignatura per ajudar a la inclusió de l'alumnat sord.”

“A l'escola especial ja dissenyen material més visual amb imatges i dibuixos, també utilitzen material amb vocabulari adaptat per persones sordes.”

“Ara la tecnologia ha avançat molt i es poden fer servir molts materials com per exemple, vídeos. Actualment és molt més fàcil adaptar material, ja que podem fer servir molt els ordinadors.”

Entrevista 5: “Jo crec que el que necessita un nen sord és poder relacionar-se amb nens i amb persones sordes i també amb els oients.”

“Jo crec que els que estan a l'escola bilingüe sí, però no tots l'acaben d'aprendre però això és normal.”

“Jo crec que no pots obligar a aprendre-la. El que m'agradaria és que s'implantés una mica més, que d'alguna manera, es sedueixi als oients per veure lo bonic de la llengua de signes, però en una escola bilingüe sí, per una qüestió què hi ha nens sords i si vols la interrelació, no hi ha una altra manera de comunicació o si, però sí és una escola bilingüe s'ha d'aprendre i ho acabaran aprenent.”

“Els recursos que s'haurien d'utilitzar; la llengua de signes seria un, jo crec que principalment recursos visuals s'han d'utilitzar, hauria de ser una classe molt visual.”

“Jo crec que l'important és que el nen sord es senti bé.”

“El tema de privar als alumnes sords, als nens sords d'informació, és privació lingüística, hi ha una síndrome de privació lingüística i per tant és això el que s'ha d'evitar.”

“Els nens sords puguin rebre tota la informació.”

“Jo crec que els mestres tenen bastant predisposició però realment hi ha pocs que coneixen la cultura sorda i coneixen el que un sord necessita.”

“Els mestres en les escoles ordinàries no es s'adonen d'això i minimitzen molt l'accés a la informació.”

“El que passa és que hi ha un desconeixement, els mestres pensen si hi ha un intèrpret, ja està, no han de fer res.”

“Jo crec que tot el que sigui més visual afavoreix més, i hi ha una cosa que fan a l'escola bilingüe, que jo al·lucino i és el teatre.”

“El tema del joc simbòlic.”

“Però perquè fan molt de teatre, fan teatre constantment i això sí que és joc simbòlic i això d'extreure't i pensar que és un cavall és al·lucinant. El joc simbòlic és una manera de jugar que els obra el cap, la meva filla ha ampliat el seu llenguatge i la seva manera

d'expressar-se gràcies al llenguatge simbòlic. Ella ho expressa tot a través del joc simbòlic, no et signa sinó que utilitza el teatre per fer-ho. D'eines específiques és això coses visuals i intentar que es puguin extreure que intenten entendre el món d'una altra manera, per això els costa tant entendre els acudits o les metàfores.”

“Jo crec que cada nen és totalment diferent, crec que els nens sords se'ls ha d'ajudar a fer que tinguin una identitat, jo crec que és molt important, que ells trobin la seva identitat i aprenguin que són sords i estiguin orgullosos de ser sords. Ser sord l'únic inconvenient que tens és que no pots escoltar però pots fer tot igual que els oients, tot i que no pots escoltar però tens altres capacitats.”

“Les eines són el que necessita el nen en cada moment de la seva vida, estar atent intentar buscar per poder donar-li tot l'accés a la informació perquè sinó seran uns nens súper tristos, per tant la informació, el llenguatge i la identitat li donen una felicitat impressionant.”

Entrevista 6: “És molt important que tothom parli.”

“Que hi hagués subtítols.”

“El mestre ha de saber que té un alumne sord i no tota la informació l'escoltarà, si hi ha vídeos que posin subtítols.”

“Quan posen una pel·lícula sempre demano que posin subtítols.”

“Els subtítols són molt importants perquè aprens molt vocabulari.”

“Per nosaltres és molt important els subtítols.”

“Utilitzem llibre per tant no hi ha problema, perquè hi ha moltes imatges i tot està escrit.”

“En comptes que hi haguessin altaveus a l'escola doncs que la megafonia s'informés d'una altra manera.”

“També estaria bé que hi hagués més cartells.”

“Mai hem utilitzat cap material, però sí que és veritat que sempre de petita em fixava molt amb els dibuixos. Aprenia molt de vocabulari gràcies als dibuixos. Els meus pares m'ensenyaven fotografies per ensenyar-me vocabulari. El més important és la pràctica de cada dia, parlar i parlar i així és com realment s'aprèn.”

“No és necessari només que hi hagi subtítols.”

9.11.5 Factor dins l'aula per la inclusió

Diari de camp 1: “Un altre aspecte que m'ha cridat l'atenció era en la distribució de les taules, ja que els alumnes estaven distribuïts en una sola fila, ja que eren molt pocs infants per aula.”

“Per altra banda pensava si era necessari que tot l’alumnat sord estigués agrupat sense poder socialitzar-se amb la societat.”

Observació 1: “Les classes són més individualitzades de 5 o 6 persones. Això fa que adquireixen l’aprenentatge que els correspon. Les classes són de pocs alumnes i tots estan situats en una primera fila.”

“Tots els grups de l’escola són de 5 o 6 alumnes i els grups d’educació especial són de 4, és a dir, quan la mestra no pot perquè ha de fer una atenció massa individualitzada, i després hi ha una educadora.”

“Els grups són depenent el nivell d’aprenentatge, l’edat i la llengua.”

Observació 2: “El nostre ideal segons el projecte educatiu seria 5 nens a cada classe, el meu ideal serien 12 de nens sords i 12 de nens oient. Actualment hi ha 24 nens i nenes sordes en tota l’escola.”

“Jo preferiria tenir menys logopedes i més alumnat sord, però és molt important l’entorn. L’entorn és el que ens enriqueix, un nen aïllat... és un nen aïllat.”

“Després en una classe som majoria, hi ha més de 20 oïdors i és impossible traduir tot el que passa a una classe, són 20 nens pensants, 20 nens que interrompen a la mestra, són 20 persones úniques i singulars.”

Entrevista 1: “Opino que una classe amb 20 alumnes seria adequada, ja ser sord no és un problema per reduir el nombre d’alumnes, en canvi a l’escola ordinària jo crec que hi hauria d’haver màxim un o dos alumnes.”

“Els companys solen ajudar repetint aquesta informació que el mestre ha dit, inclús explicant-li en llengua de signes.”

“A l’acabar la classe la logopeda ve i li explica a l’infant sord el tema.”

“El mestre ha d’adaptar-se a l’alumne perquè l’alumne sord pugui seguir el mateix ritme.”

“La boca se li ha de veure bé, ha d’explicar les coses a poc a poc, és a dir, a una velocitat normal, la llum també és un aspecte que s’ha de tenir en compte perquè l’infant pugui fer una bona lectura labial, el mestre ha de vocalitzar perquè si no ho fa, l’infant no captarà bé la informació.”

“Fer grups més petits perquè podrà entendre millor amb un grup de menys persones per així avançar als aprenentatges dels infants.”

“És important que hi hagi un mestre que signi. Tot i això la persona sorda pot estar situada davant de tot per veure millor als mestres per si ha de fer lectura labial.”

“Mentre estigui apuntant a la pissarra que no vagi parlant perquè l’alumne sord no podrà captar la informació. A vegades quan es fa lectura labial només es capten paraules

soltes, mai es pot aconseguir captar tota la informació per complet, només paraules, algunes però tot costa molt. Per això és millor situar a l'infant davant.”

“Els amics també li poden explicar, també els infants sords el que fan és copiar al company el que el mestre diu. Depèn del professor, li podrà explicar al final de la classe, tot i que normalment els companys solen ser els que més ajuden. Si el mestre té una actitud bona i té paciència.”

“Jo crec que les estratègies les ensenya els mestres, la logopeda o la persona de suport, aquestes pautes de comunicació per a persones sordes suposo que se li ofereixen a l'escola, abans que l'alumne comenci a l'escola. Suposo que potser es fan conferències per poder-se adaptar als alumnes sords, potser els mestres fan cursos per aprendre aquests recursos o inclús la mateixa associació, fins i tot crec que els mestres ho deuen aprendre a la universitat, o bé amb una persona sorda. FESOCA també pot fer conferències per la inclusió de les persones sordes.”

“Els mestres podrien formar-se a partir d'aquestes maneres i després ensenyar-ho als companys de l'alumne sord.”

“Mirant-li a la cara perquè així pugui fer una lectura labial, utilitzar l'expressió de la cara. Després de la classe explicar, parlar a poc a poc, sempre que es pugui fer servir la llengua de signes, no menjar mentre s'està parlant perquè sinó és molt difícil per la persona sorda, ja sigui per signar o per oralitzar.”

“Les pautes de comunicació, crec que és molt important, a través de FESOCA o d'associacions o el sistema d'educació segurament també proporciona tallers o cursos d'educació especial per a nens i nenes sordes. Crec que és molt important que els mestres sàpiguen totes aquestes estratègies perquè sinó l'alumne no pot aprendre ni entendre les classes. El mestre ha de tenir la capacitat, la competència de saber les pautes de comunicació per atendre a un nen sord perquè sinó la seva educació serà errònia.”

“Repetir més les explicacions perquè l'alumne sord pugui tenir l'oportunitat d'escoltar-ho.”

“Quan es mantenen converses llargues amb alguna persona oient, després ho intenten resumir amb només amb una frase per la persona sorda.”

Entrevista 2: “Però sí que crec que molts, molts alumnes a la mateixa classe tampoc, jo crec que no, amb dos o tres ja estaria bé.”

“De tu a tu, així a prop no hi ha problema però si estem dins de l'aula sí que té més dificultats.”

“És molt important que el mestre tingui en compte, consideracions o pautes.”

“Llavors és important que el mestre conegui des de principi de curs l'alumne sord.”

“A prop de la pissarra, que es dirigeixi davant d’ell, que no comenti la pissarra i vagi parlant d’esquenes.”

“Ser una mica empàtic, que a vegades si no et contesta una cosa és perquè no ho ha entès.”

“La mestra de llenguatge també dona aquest suport o va recordant algunes consideracions.”

“Fan les classes molt participatives a vegades l’alumne sord no capta tampoc la pregunta, normalment no aixequen la mà, però si veus que en aquell moment si, doncs aprofitar-ho.”

“Recordar la pregunta o si veus que ha desconnectat anar més cap al nen i repetir la pregunta, més a poc a poc.”

“Que hi hagi el menys soroll possible, que estigui l’infant davant de tot de la classe.”

“La mestra de llenguatge està allà a la classe amb ells però també intento estar per tots els alumnes perquè així s’espavili per ella mateixa. Tampoc no vull que s’arrepengin tot de mi. Llavors si alguna pregunta no ho ha entès doncs ella mateixa em pregunta què ha dit la mestra i jo li repeteixo.”

“Els mateixos nens ja ho tenen com molt assimilat, jo m’he fixat que estan fent un treball en grups ja estan més pendents dels alumnes sords perquè així segueixi al grup quan parlen alguna cosa entre ells.”

“Si la professora fa vocalització, el nen pot seguir la classe.”

“Al principi de curs l’alumne sord, i es fa a l’escola, es fa com una mica de xerrada de com és l’alumne sord, quines consideracions s’ha de tenir a l’aula.”

“Abans que es comenci el curs escolar se’ls ofereix des del CREDA una xerrada si és per primera vegada que tenen un alumne sord.”

“L’alumne ja necessita que el miris a la cara, no parlar-li d’esquena.”

“La mestra d’audició entra a la classe, si algun moment se’l treu fora de la classe és per anticipar algun treball que es farà a l’aula o potenciar algun concepte.”

“Però no s’ensenya aquestes estratègies.”

Entrevista 3: “No hi ha una ratio d’alumnes amb dificultats a l’aula ordinària, ja que es considera que tots els alumnes han de rebre mesures personalitzades partint de les seves capacitats.”

“L’actitud de la mestra és clau, tant pels alumnes sords com per la resta. En aquest cas, cal que aculli l’alumne sord tenint el màxim d’informació sobre les característiques de la seva sordesa, ja que això li permetrà conèixer les seves fortaleeses i limitacions. Cal que el tracti amb normalitat.”

“És necessari que l’infant sigui un participant actiu.”

“L’alumne/a sord/a, li arriba a través del canal visual: lectura labial, informació per escrit, a través de la pissarra, expressions facials, corporals.”

“La seva posició li permeti mirar directament al professor/a de cara.”

“També se li ha de facilitar l’orientació cap als companys segons el tipus d’activitat.”

“L’alumne no ha d’estar de cara a la llum. La lectura labial és millor si la llum ve des de l’esquena de l’estudiant, il·luminant la cara del professor.”

“Cal situar-lo lluny d’àrees sorolloses. S’ha de tenir cura amb les vibracions.”

“Pot estar assegut al costat d’un company/a que el pugui ajudar.”

“L’alumne ha d’estar degudament informat.”

“Les possibles modificacions d’activitats, canvis d’horaris, activitats extraescolars.”

“És important informar-se i conèixer les possibilitats de la pròtesi dels alumnes.”

“És convenient que el professor/a i els companys/es no simplifiquin el llenguatge en el moment de parlar amb un alumne/a sord/a.”

“Ofereix-li, a la mateixa conversa, un model correcte.”

“Donar una guia per escrit d’aquells continguts teòrics que siguin molt necessaris per tal que l’alumne/a sord/a pugui adquirir alguns temes.”

“Només la repetició del que s’ha dit, no sempre millora la comprensió per part del sord; és més convenient reformular amb estructures o paraules noves.”

“L’alumne/a sord/a no pot escriure i escoltar al mateix temps.”

“És convenient deixar-li una mica de distracció per tal de no cansar-lo.”

“A vegades si l’alumne no ha estat al cas és possible que no entengui la situació i es trobi desorientat.”

“És convenient que l’alumne/a sord/a rebi per escrit els exàmens o proves que es realitzin a la classe a fi d’evitar que es perdi temps.”

“És important assenyalar els canvis d’activitats o de temes.”

“Resulta útil fer sortir un alumne/a qualsevol a la pissarra perquè vagi anotant les intervencions i les respostes dels companys/es. Cal que el que parli, s’identifiqui; això permetrà a l’alumne/a sord/a saber qui està intervenint en cada moment.”

“El treball en petits grups, afavoreix la relació i la participació social amb els companys.”

“És evident que la resta dels companys es veuran influïts per les actituds i actuacions del professor envers l’alumne/a sord/a.”

“Procurar situar a l’alumne/a sord/a en el grup amb el qual pugui trobar una més gran facilitat comunicativa.”

“Emplaçament on els sorolls ambientals no interfereixin.”

“Situació mobiliari que faciliti les interaccions.”

“Proximitat física amb l’alumne per contactar visualment i per crear vincles afectius.”

“Actitud acollidora i expectatives realistes.”

“Parlar clar i a poc a poc.”

“Entonació acollidora.”

“Fer una pausa, estructurada, per obrir un major espai d'intervenció.”

“Mirar l'alumne que ha d'intervenir i esperar la seva resposta.”

“Fer un gest o indicació que és el seu torn.”

Entrevista 4: “Emocional, no hi ha motivació, tristesa, decaiguts, informació no hi ha o és molt fluixa. És important que el mestre sàpiga llengua de signes, que tingui una actitud positiva, estigui content, és un aspecte molt important a treballar per així aprendre millor. Si el mestre no sap res d'això, tots els alumnes es perdran inclús l'alumne sord.”

“El mestre no pot portar barba ni bigoti perquè l'alumne no entendria res, no podria fer una correcta lectura labial, millor que estigui afaitat. El mestre s'ha d'adaptar a les necessitats de l'infant. A més a més, aquest infant ha d'estar assegut a primera fila, davant del mestre és molt millor poder seguir la classe correctament, així pot veure-ho tot més visual. La llum fluixa fa que els infants sords, es cansin la vista perquè s'han d'esforçar és molt millor que la llum il·lumini bé, com més llum l'alumne sord haurà de forçar menys. Els companys han de saber que quan un alumne és sord no poden comunicar-se quan estan menjant, ja que no podrà llegir els llavis, hauran d'acabar per poder comunicar-se amb ell.”

“Si no s'adapten l'alumne sord estarà callat.”

“És important que les frases siguin adaptades per exemple que siguin molt visuals per després poder escriure millor, però el primer és saber llegir i entendre les frases.”

Entrevista 5: “Per tant una escola ideal hi hauria d'haver la mateixa quantitat de nens sords que de nens oients i la mateixa quantitat de mestres sords que de mestres oients i per descomptat la comunicació bilingüe. Jo crec que hauria de ser la meitat això seria l'ideal.”

“Recursos de posicional, no pot ser una classe normal, per poder veure a tots els nens, perquè els nens pugui veure a tots als seus companys i a la mestra.”

“Moment es donen la volta o es giren o miren cap a un altre lloc i ja està, ja es perd la comunicació i per descomptat que influeix molt.”

“Ha de ser natural i serà que entra a classe i la classe és així.”

“Jo crec que això és una qüestió natural.”

“Juga pràcticament amb tots els nens de la mateixa manera però quan veu que algun nen li vol explicar alguna cosa, l'intèrpret s'apropa i sí que fa de medidora una mica para que aconseguixin la comunicació.”

“El sentiment d’un nen sord en una classe com aquesta, que depèn d’una persona per rebre la informació i d’alguna manera està sola amb aquesta persona, si no té aquesta persona no s’adona de res, és com tots els altres nens, la professora va parlant i ells van escoltant i la meua filla no, la seva relació és amb l’intèrpret, és a dir, són les dues.”
“És normalitzar absolutament tot i que els nens sords, arribin a l’escola i rebin la mateixa informació que tots els oients.”

Entrevista 6: “Jo vull que hi hagi subtítols, però ells no perquè molts no saben llegir.”

“A vegades el mestre fa grups més petits i això em va bé perquè escolto a la gent més bé.”

“Sí, jo amb un gran grup no podria treballar perquè necessito sempre llegir els llibres.”

“Tinc molta paciència.”

“Quan estic parlant de tu a tu no tinc cap problema.”

“Ha de vocalitzar, el mestre l’ha de posar en primera fila. El mestre ha de saber que no es pot posar d’esquena o quan l’infant sord està distret el pot avisar tocant-li perquè torni a connectar.”

“Mirar a la boca.”

“A primera fila o distribuir la classe d’una altra manera.”

“La llum és necessària, està clar.”

“Sense llum també puc entendre frases curtes o paraules soltes amb l’implant.”

“Sense llum no puc seguir la conversa.”

“Aquestes estratègies les ensenyo jo o demano que ho repeteixin, la gent quan et coneix ja està, s’adapta.”

“Vocalitzar més.”

“Que repeteixi la frase el mestre.”

“Que es posi davant a primera fila, que no parli d’esquena el mestre.”

“A mi m’asseuen a primera fila però a vegades no escolto si un alumne parla darrere meu.”

“Quan el mestre està d’esquena a la pissarra apuntant, he de parar d’escriure per entendre’l si és una frase senzilla, la podria arribar a entendre però si són dues o tres frases em costaria més.”

“A més a més, si em perdo molt en una classe, ho pregunto al final de la classe. Sempre intento llegir els llibres i escoltar a la vegada, així segur que em perdo menys.”

“És més fàcil que es despiti.”

“Llegeixes els llibres.”

“Si vull que m’escolti el meu fill doncs l’aviso tocant-li el braç.”

“Si se li ha acabat les piles i he d’anar a l’escola a portar-li les piles de l’audiòfon.”

“Els infants han de ser responsables, quan són petits utilitzen llums als implants perquè el pare o la mare s’adoni que s’han acabat les piles. És molt important que el mestre també es fixi que l’infant el porti ben posat i si té piles. S’ha d’anar treballant l’autonomia i els hàbits.”

“A més a més, tampoc va bé que no exagerin molt quan s’ensenya a parlar, s’ha de vocalitzar però normal. Les frases tampoc han de ser més curtes, normal.”